

george
timcu

TĂINUITELE CULPE

GEORGE TIMCU

TĂINUITELE GULPE

GEORGE TIMCU

tăinuitele culpe

NUVELE

EDITURA JUNIMEA IASI
1973

Coperta :
EUGENIA ȚICĂU

**brățara
cu inscripții**

BRĂȚARA CU INSCRIȚII

Rămase singur în încăperea lungă și îngustă, prost luminată. Netulburat de ceilalți, mai încercase să lucreze ceva. Îl pasiona dispariția aceea misterioasă care-i fusese dată pentru a se ocupa de ea. Mai răsfoi dosarul. Nici o declarație nu corespundea integral cu alta. Fiecărui martor i se părea că el deține adevărul absolut și te convingea pentru moment, dar când citeai ce spunea altul, te convingea și acesta. De fapt, nu se știa nimic precis, doar că fata dispăruse. Despre ea se vorbeau și înainte de asta destule ciudățenii.

Luă dosarul cu el, gândindu-se că-l va mai cerceta acasă, deși își dădea seama că n-o va face. Închise ușa în urma sa și ieși în stradă. Toamna târzie acoperea orașul cu plasa deasă, mărunță, a ploii ce nu mai contenea. Se strânse sub pelerina lui veche și porni. Străzile erau pustii ca întotdeauna și, absent, nici nu observă când ajunse la marginea orașului. În fața cârciumii se opri. Ezită. Ar fi vrut să intre ca să mai schimbe o vorbă cu cineva, să mai audă ce spun oamenii despre dispariția fetei aceleia. Și apoi era atîta singurătate în jur că, oricum, i-ar fi făcut bine glasul cuiva. Prin ploaie se zăreau cîteva geamuri luminate ale caselor de peste drum,

brăzdate parcă de şiroaiele ploii, care cădeau acum pieziş. Ferestrele îi făcură să ezite. Poate că ar fi trebuit să se ducă acasă. Se putea ca Elena să nu se simtă nici azi bine. De o vreme întârziase des, chiar lipsise.

Probabil dormea deja sau chiar dacă nu se culcase, avea faţa ei senină şi absentă, şi asta mai ales în ultimul timp. Te privea de departe, parcă de după ea însăşi şi nu-ţi poţi da seama ce gîndeşte sau dacă se gîndeşte la un lucru anume. Iar el nu mai ştia ce să facă, ce să spună şi asta pentru că se dezobişnuiseră să-şi mai spună ceva, orice, nu neapărat lucruri noi, de pildă ceea ce-l preocupase toată ziua, şi ieri şi alaltăieri, dar mai ales azi. Nu pricepea, îl intriga un anumit lucru. I se părea că-l ştia totuşi, dar cînd încerca să şi-l explice nu reuşea. La fel ca atunci cînd îi s-a spus ceva nou, extraordinar, dar n-ai înţeles de ce s-a întîmplat acel lucru. Şi aseară cînd dorise s-o întrebe, totul eşuase la fel ca altădată: schimbaseră doar strictul necesar de vorbe, aşa ca pentru a nu uita că se cunosc...

Intră în circiumă chiar în momentul în care lumina se stinsese. Probabil motorul electric ce aproviziona oraşul se defectase iar. Totul devenise orb. Oamenii îşi vorbeau fără să se vadă şi el gîndi că poate era mai bine aşa, căci se puteau minţi fără teama de a roşi, cu sînge rece, sau puteau crede că se află undeva, în altă parte, acolo unde doresc, că au în faţă pe cei ce-i visează mereu. Se opri lângă uşă. Poate că Elena nu dormea. Cu lanterna ce o avea de obicei la el putea ajunge la conac, vechiul conac al bunicilor ei, cîndva

proprietate a Sionilor, unde se mutaseră după ce s-au căsătorit. Acum era mai mult o paragină năpădită de buruieni și înghițită de pădurea ce înaintase triumfătoare, neoprită de altfel de nimeni, în așa fel că neștiind că se afla acolo, nici nu-l observai, chiar dacă treceai pe lângă el. Încercă să facă un pas, dar se lovi de un obstacol nevăzut și răsunară câteva glasuri, mute pînă atunci, sau doar neauzite de el.

— Bună seara!

Din întuneric se auziră cîteva „'mnă seara" neglijente. Nu recunoscui vocile. Apoi se făcu iar liniște și parcă se aștepta un anume lucru, probabil să se aprindă lumina. Apoi un zgomot de scaun răsturnat și o înjurătură înfundată. Nu mai încercă nimeni să facă un gest de teama că s-ar mai putea lovi de ceva. Își mută greutatea de pe un picior pe altul și așteaptă cuprins de o inexplicabilă teamă. Cînd intra în antreul conacului, avea aceeași senzație de așteptare și de îndoială temătoare. Niciodată în cei cincisprezece ani nu înțelesese de ce antreul acela fără ferestre nu avea un bec sau măcar o lampă care să-l lumineze, să vezi pe unde calci. Și, curios, nimeni nu schimbase nimic, deși toți se împiedecau de imensul scrin sculptat de lângă ușă. Cînd intrai de afară în antreu, erai buimăcit. Era ca în compartimentul de trecere al unui submarin. Te pregătea parcă pentru tot întunericul din conac sau, oine știe, totul era lăsat așa ca să nu năvălească înăuntru lumina de afară.

Se auzi un zgomot și o siluetă neagră apărură cu un felinar de vînt pe care-l atîrnă de un

cui într-un colț. Privi în jur și se apropie nesigur de tejghea. Lumina era și acum prea slabă pentru a distinge chipurile oamenilor, care erau mai mult niște contururi de umbră.

Ianis îl privi cu orbitele întunecate :

— Bună seara, domnule ! Ce vă dau ?

— Un rom mare.

Umbra circiumarului se întindea imensă pe perete, acoperind cu fiecare mișcare câte un colț al încăperii. Îi așează paharul înaintea, după care se opri și, proptindu-și coatele pe tabla tejghelei, îl privi insistent, fix, dojenitor.

— Era păcat să nu veniți astă seară, tare păcat. S-au spus lucruri interesante pentru dumneavoastră. Dacă o să le auziți, o să vă schimbați părerea.

Matei se dădu puțin înapoi, dar se izbi de un zid nevăzut. Se întoarse repede, aproape să-și piardă echilibrul și prin semiîntunericul din încăperea văzu în jurul său câteva chipuri nerase, asemănătoare între ele, parcă același chip era multiplicat de câteva ori, cu ochii strălucitori de băutură sau de altceva neștiut.

Îl privi și simți că i-e frig, că e multă umezeală în jur. Ceilalți se lipiră în șir de tejghea și-și băură paharele tăcuți, în același timp, ca într-un ritual mut. Întinse brațul, apucându-și și el repede paharul. Îl sorbi dintr-o dată și se lăsă cu coatele pe tabla lucioasă, sprijinindu-și capul în mâini. Dacă Elena ar pricepe că el nu mai poate rămâne așa, înțepenit, că bunătatea și omenia... , dar ea nu mai poate înțelege nimic azi. Poate că ar vrea să vadă un străin, un om pe care nu l-ai cunoscut niciodată. E ceva care te odihnește și te bucură : să privești trăsăturile altuia și să

poți vorbi apoi fără să știi nimic unul de altul, așa fără umilință, fără trecut, fără îndetitate. Și asta indiferent de faptul că ai fi pedepsit, că ai avea de ispășit un păcat. Nu înseamnă că dacă n-ai plecat când trebuia sau ai făcut-o când nu folosea nimănui, să plătești pentru asta cât mai ai de trăit. Dar Elena nu mai poate pricepe nimic. Ea e departe de toate astea, și apoi e și prea târziu pentru a mai îndrepta ceva.

— Domnule, ați auzit de dispariția fetei a-celcia ?

— Da, o știu de mult.

— Se spune că acum cincisprezece ani a mai dispărut așa un bărbat. Și tot în pădure. Bătrînii de pe aici cred că pădurea e nesfîrșită pentru cel care încearcă s-o treacă ocolind potecile, adică s-o ia de-a dreptul.

— Da ! răspunse o voce din colțul încăperii.

Stătea la o masă ce în întuneric părea mai departe decît era, cu spatele la ceilalți. I se vedeau umerii lați, acoperiți de o pelerină veche, militară. Nu-l cunoștea nimeni și acum vorbea prima dată în seara aceea. Toți se uitară spre el, așteptînd.

— Da, repetă. Niciodată nu se poate ajunge dincolo. Potecile nu duc spre mijlocul pădurii, acolo unde vor oamenii să ajungă, ci undeva lăturalnic, aproape, prea aproape de locul unde se află, de unde pleacă. Spre inima codrului se ajunge fără potecă.

— De unde știi asta ?

— Eu am mai fost pe aici și, de fapt, am și stat o vreme, dar voi nu mă cunoașteți. Au trecut mulți ani de atunci.

— Și crezi că fata e în pădure ?

— Sînt sigur.

— Dar au fost arestați cîțiva care au fost amestecați în treaba asta, sau măcar știau ceva.

— Fleacuri ! Oamenii trebuie să aibă o explicație la fiecare lucru, chiar cînd nu pot s-o găsească pe cea bună. Deși știu că e falsă, ei se prefac că o cred adevărată. Asta ca să poată dormi. Nu se va afla niciodată nimic.

Se făcu liniște și umbrele oamenilor zăceau încremenite pe pereții afumați.

— Probabil căutau ceva. Și bărbatul și fata.

— Ce ?

Fu iar o tăcere prelungă.

După ce băură, unul cite unul, oamenii se făcură nevăzuți prin dreptunghiul negru al ușii. Cîrciumarul șterse paharele, își dădu jos halatul și, făcînd cîțiva pași, pieri înghițit de umbra unui colț întunecat al încăperii, acolo unde, dacă nu veneai ziua, n-aveai cum ști că e o ușă mică vopsită sau mai curînd afumată la fel cu restul peretelui.

Liniștea se așternu deplină în încăperea din ce în ce mai slab luminată de gazul pe sfîrșite al felinarului.

Singur, îi reveni frigul. Ar mai fi băut ceva. Ocoli tejgheaua și, orbecăind, apucă o sticlă începută din raft.

— Las-o !

Se întoarse îngrozit. Încremeni. În colțul lui, necunoscutul nu plecase. Era tot cu fața spre perete, stînd nemișcat în aceeași poziție.

— Vino aici să bei ceva. Ceva ce n-ai să mai bei niciodată de azi înainte.

Matei se apropie șovăind și văzu sticla neagră, turtită, cu o etichetă mare, strălucitoare ca o fereastră în noapte. Necunoscu-

tul o împinse spre el. Pe etichetă se vedea o pădure deasă, cu niște copaci ciudați, sălbatici, printre care izvora de undeva din adâncuri o lumină tulbure. Într-un colț era o inscripție într-o scriere pe care nu o cunoștea.

— Bea !

Luă paharul. Prima înghițitură îl arse puternic pe gât, în piept și o izbitoră puternică îi explodă undeva în creieri. Apoi își dădu seama că frigul de care suferea de ani de zile și care îl supăraseră mult în seara aceasta, dispăruse. Simțea în sfârșit o căldură ciudată, plăcută, ca ceva primit după o lungă așteptare.

— Ai vrea să mergi și tu în pădure ?

— Da... adică nu știu. Într-un fel, eu stau tot în pădure sau, de fapt, la marginea ei. Acolo e conacul soției mele. Tăcu. Ar fi trebuit să se ducă s-o vadă. Poate că nu se simțea bine. Ieri întârziase pe drumul acela desfundat care-i tăia orice chef să se întoarcă, senzație pe care o avea și acum. Dar parcă mai era și altceva.

— Poate nu e nevoie să mergi chiar spre mijlocul ei...

— Nu. Dar trebuie să merg. Am mai încercat. Ziua nu pot.

— Ai izbutit să ajungi ?

— Nu știu. E foarte greu să te convingi dacă ai ajuns undeva. De fapt nici nu știi dacă ai pornit sau nu.

— Ar trebui să încerci.

— Da, o fac. Mereu îmi lipsește ceva.

— Timpul ?

— Da. Și apoi trebuie să mă feresc. Când

oamenii știu ceva mai mult decît trebuie despre cineva, nu se lasă pînă nu-l fac praf cu asta.

— Să nu spui nimănui. Mai bea.

— Și mai e ceva : nu îndrăznesc decît rar. Mi-e lene adesea și nu mai merg.

— Există riscuri. Cît privește lenea, ea e cea mai primejdioasă. Ne obișnuim și nu mai mergem nicăieri, poate, cel mult, unde am mai fost.

— E groaznic !

— Înceară să scapi de drumul pe care te întorci în fiecare seară.

— S-o iau spre mijlocul pădurii ?

— Ai curaj ?

— Nu cred... nu știu...

— Încearcă atunci să mergi măcar alături de drum și treptat îndepărtează-te de el. Mai bea.

— Poate...

— Totul e să vrei altceva.

Mai bău. Eticheta se mărise și pădurea se vedea mai clar. Își apropie fața de sticlă. Copacii nu mai păreau scheletici. Înverziseră și ce era mai curios e că bătea un vînt înghețat și ploua, ploua. Era rece, dar simțea că pe dinăutru îi era cald. Probabil mersese prea repede. Copacii erau foarte înalți și nu se vedea cerul printre ei. Pipăi pămîntul cu piciorul. Era noroiul pe care îl știa așa de bine. Dar cînd mai făcu cîțiva pași laterali, simți sub tălpi frunzele moarte de toamnă. Înaintă și își dădu seama că a luat-o prin pădure. O să întîrzie și astăzi. Era deja prea tîrziu. Desigur că Elena nu-l mai aștepta. Își ascultă ceasul. Se oprise. Elena nu știa ni-

mic, nici măcar nu bănuia. Preocupată de boala sa, de ea însăși, nu ar fi putut crede că, de pildă, el înaintează acum prin pădure, că se duce acolo, că mergea de atita vreme, la cealaltă, la ea, cea care știa și care dorea să știe tot despre drumurile lui prin pădure, despre ploaie sau despre povestea aceea veche cu bărbatul care dispăruse și n-a mai știut nimeni nimic despre el. Își șterse cu podul palmei stropii reci de pe față, trase cu sete aerul umed în piept și porni înainte, deși nu vedea nimic. Merse, însă, în continuare fără să șovăie, știind de fiecare dată printre care anume copaci să treacă. Ea îl aștepta nerăbdătoare și curioasă ca în atâtea nopți. O să-i povestească ce mai aflate de bărbatul, de fata care dispăruseră. Poate că fata a plecat în pădure să-l caute pe el, care dispăruse cu cincisprezece ani înainte, dându-și seama că amândoi căutau același lucru. Poate că el o aștepta sau o căută deja, știind că a venit și ea. Îi va povesti că oamenii știu toate astea, dar nu și le pot spune unii altora, și că trebuie găsit căneva care să-ți dea curaj, să te facă curios, care să te facă să crezi că ai dreptul să pornești nu numai pe drumul știut de toți și care să te convingă că — de ce nu ? — ai mai fost și pe altă cărare, că ai ajuns și că indiferent de ploaie și de întuneric poți răzbi. O să-i povestească de toate astea, așa, ca să recapituleze ce s-a întâmplat sau ce i s-ar putea întâmpla.

Și după ce o să ajungă la ea și vor vorbi de toate astea, o să-i spună cum a fost drumul, cum s-a strecurat printre copaci, parcă mai deși și mai îndărătnici ca altădată, și la

un moment dat a obosit și și-a dat seama că e tare greu de umblat așa pe întuneric, prin ploaia rece de toamnă, pe vîntul acesta tăios, că poți chiar greși drumul, dar tot el știa că și erorile duc spre adevăr, că poate ele sînt singurele adevăruri pure, ce le vom afla abia mai tîrziu, după izbăvire.

Obosi și se rezemă de scoarța udă și aspră a unui copac. Se gîndi că ea s-a pregătît să-l primească și și-a pus zîmbetul cel mai frumos pe care-l avea, că și-a amintit de niște vorbe care-i plac lui totdeauna. Se împiedcă și rămase cu fața în stratul de frunze moi, mustind de apă. Ridicîndu-se greu, porni iarăși. Deodată își auzi pașii frămîntînd noroiul. Era drumul, drumul pe care venea în fiecare zi. Doamne, orice am face ne lovim mereu de drumurile știute ! Ele sînt prea multe și e prea puțin spațiu neumblat printre ele. Se răsuci și alergă furios, înfundîndu-se în pădure.

Alergă așa o vreme, nu știa cît... Se opri și o luă iar înainte. Sub tălpi simțea plăcut foșnetul frunzelor. Trebuia să se grăbească. Noaptea nu durează niciodată cît ar trebui. Cu cît se apropia era mai agitat, mai nerăbdător, mai înviorat.

Apoi văzu zidul alb, înalt. Se opri, își trase sufletul și cu ochii ațîțiți înainte pătrunse înăuntru printre coloanele masive, ce străjuiau poarta. Înaintă pe aleea mărginită de boschete înalte și deschise ușa grea de stejar ce da în culoarul lung și îngust, cu o singură ușă în fund, departe în față. Chiar să nu fi știut unde să intre, culoarul îl purta singur spre ușa din capăt. Intră fără să bată. Ca-

mera era luminată molcom, egal, deși nu se vedea de unde vine lumina. Ea stătea în picioare, cu fața spre un tablou ce reprezenta o pădure mare, falnică, nesfirșită, ce strălucea ciudat, fosforescent.

Se întoarse spre el. Se priviră.

— A fost greu ?

— Mereu ca prima dată...

— De aceea sîntem la fel de proaspeți, de nerăbdători.

— A plouat mult și e mereu toamnă.

— Va trece.

— Va trece.

Ea zîmbi. Matei povesti despre cei doi care se caută în pădure și omise să spună că el a dispărut acum cincisprezece ani și că e imposibil ca fata pe el să-l caute. Dar ea înțelese că, de fapt, există și această posibilitate. Bărbatul ar fi putut-o aștepta, iar fata găsisese un moment prielnic și plecase. Poate o indemnase cineva într-o seară cînd ploua...

Apoi nu și-au mai spus nimic, au uitat de ploaie. Ea l-a întrebat din priviri — fără jenă sau prejudecăți — dacă se poate dezbrăca. Matei a încuviințat. La lumina fosforescentă, îndepărtată a pădurii din tablou existau cu adevărat doar ei doi.

Ea se vedea, nud alb plutind ireal prin camera aproape obscură, ca în atelierul fotografului de care își amintea încă din copilărie. S-au iubit înțelegîndu-se, pricepînd tot ce nu se putea traduce în cuvinte, poate nu frumos, dar fără nici o rezervă care să-i înstrăineze. Și tabloul lumina din ce în ce mai tare trupul ei lucind, puternic și suav în același timp, dorind îmbrățișarea, dar nu cerșind-o, nu umi-

lindu-se și neumilind pe celălalt, demn și în goliciunea lui deplină. Ea se dăruia așa cum am dori să ni se dăruiască o femeie în visele noastre cele mai sincere, mai secrete, deci mai ferite de fățarnicie, indiferent de ce trăim în aceste vise. Era iubirea așa cum Matei crezuse toată viața că trebuie să fie. Era dragostea, atât de curată, deși oamenii nu vorbesc despre ea sau, dacă o fac, chicotesc complice și neobrăzat.

Matei fu atunci sigur că îmbrățișează nu o femeie sau imaginea ei perfectă, ci mai mult decât atât. Dar ea era tot femeie, tot fierbinte, tot reală. El răspunse dăruirii sale, oferindu-se fără rezerve și nici unul nu avea vreo datorie rămasă, nimic din ce ar fi dus la tăcerea stingheritoare de după aceea.

El simți că într-un asemenea moment te poți înălța, poți să zbori, că atunci putem să și murim câteodată, neștiind măcar ce se întâmplă cu noi. Poate că în clipele acestea nu te gîndești la nimic sau poate la moarte, pentru că foarte rar ne pregătim îndeajuns pentru a muri liniștiți. Trebuie să merităm aceasta, spre a o face ca lumea.

A doua zi dimineață, Matei fu găsit plin de noroi, trîntit pe frunzele ude, în spatele conacului, lângă vechea poartă străjuită de cele două coloane albe, pe care nu mai intrase nimeni de ani de zile și de care uitase toată lumea, ascunsă aproape cu totul de bălăriile și iedera care o năpădiseră și trădată doar de coloanele albe. Murise, după cum s-a constatat, sau după cîte spune lumea, de un atac de inimă. S-a putut stabili doar că de la circiu-

mă în drum spre casă, fiind întuneric, greșise, probabil, drumul.

Cînd s-au dus s-o caute, Elena tocmai se trezise și era sub impresia frumosului vis avut. Fusesse o noapte de dragoste dezlănțuită, ca o recuperare, ca o dorință de mult nesatisfăcută. Cearșafurile erau smulse, umede, iar ea simțea o plăcută epuizare, ca orice femeie care s-a dăruit o noapte întreagă după o lungă vreme cînd n-a putut face așa ceva și ar fi vrut mult asta.

Știa că venise cineva, că intrase în patul ei. Îi simțise respirația întretăiată, gîfuitoare, ca după o goană nebună, și apoi îmbrățișarea lui. La început crezuse că e Ștefan, primul ei iubit, de pe vremea cînd nu-l cunoscuse încă pe Matei. Dar apoi își dădu seama că nu poate fi Ștefan. El murise demult într-un accident nelămurit nici pînă azi. Era probabil un vechi vis, rămas ascuns undeva, într-o firidă, pentru că visele vechi se ascund întotdeauna mai bine decît credem și apar atunci cînd trebuie să ne doară mai mult. Înțelese că e Matei. Îl recunoscuse în semiîntunericul camerei ei de culcare, unde el venea rar sau deloc în ultimul timp. Și o iubise sălbatic, cu foame, cum n-o făcuse de ani întregi, cu o frenezie rece la început, așa, pentru a se reobișnui cu ea, iar apoi fusese dezlănțuit și tandru, cum și-l imaginase în nopțile albe, lungi și de demult. Se simțea din nou femeie și i s-a părut că în sfîrșit respiră, că e obosită, că merită asta, că a existat cu adevărat pentru o vreme și că o poate spune fără să greșească.

Elena declară, la ancheta ce a urmat, cîte ceva din toate acestea, sau poate chiar mai

mult, dar povesti întretăiat, înspăimîntată, cu reveniri, cu explicații, care mai mult încurcau lucrurile.

Nu se putea ști exact cum se petrecuseră lucrurile și adevărul părea din ce în ce mai greu de stabilit cu fiecare zi care trecea, în-cît după o vreme toată lumea și-a dat seama că de fapt se știa mai puțin ca la început. Elena era sub impresia morții lui Matei, sim-țindu-se mai rău ca de obicei și nu se putea conta prea mult pe spusele ei, deși erau cîteva indicii din care se putea deduce că ar fi fost un bărbat în camera sa. Dar zidul care în-conjura conacul era foarte înalt și avea un gard de sîrmă ghimpată deasupra, iar pe poarta principală, singura pe care se putea pătrunde, nu intrase, fiind încuiată, iar Matei își uitase dimineată cheia acasă. S-a încer-cat forțarea porții din spate, în fața căreia fusese găsit. Era încuiată de ani de zile, che-ia se pierduse de mult și cîțiva oameni înar-mați cu ciocane și dălți, abia după o oră de lucru au izbutit s-o desfacă. Așa că nu pu-tuse intra nici pe acolo și altă soluție părea să nu existe, deși presupuneri s-ar mai fi putut face.

Și, totuși, în mîna încleștată a lui Matei s-a găsit brățara cu inscripții egiptene de care Elena nu se despărțea niciodată și pe care o avusese în toată ziua aceea, iar seara a fost văzută de cineva la mîna ei. Pentru a lua brățara, Matei ar fi trebuit să între, dar asta era imposibil, căci s-a cercetat fiecare por-țiune a zidului ce împrejmuia conacul.

Multe nu s-au putut lămuri sau măcar afla. Oamenii de prin jur povesteau și mai pove-

tesc și astăzi lucruri fantastice, care însă nu pot fi crezute. Și nimeni n-a observat ușa minusculă, pierdută într-un colț al zidului, ascunsă între bălării.

Era și aceasta închisă de ani de zile și tot nu s-ar fi putut pătrunde pe acolo, dar oricum ar fi fost o soluție de cercetat, și când mai rămâne ceva de cercetat se mai poate crede că toate lucrurile sînt pînă la urmă explicabile.

Apoi, într-o zi, Elena a dispărut și a fost găsită alergînd înfrigurată și cu ochii ațintiți înainte, ieșiți din orbite. Cînd au adus-o cu forța înapoi, șoptea întretăiat, încet, fără oprire :

— Mijlocul pădurii... mijlocul pădurii...

Mai mult n-a putut spune niciodată.

trenul

TRENUL

Decizia a fost luată în ultimul moment: trenul va pleca totuși, chiar dacă viscolul năprasnic nu încetase nici o clipă. Exista speranța, ca, protejat de munții înconjurători, el să poată răzbate pînă la destinație acolo, la capătul liniei.

Speriați, oamenii ezitară cîteva clipe, apoi fiecare grăbit, cu gîndul că are treburi importante de rezolvat în orașul acela singuratic din nord, se urcaseră precipitat, căutîndu-și un loc mai călduros, știind că de obicei trenul nu era prea bine încălzit.

La început eram pe punctul de a mă întoarce acasă. Poate nu în primul rînd de teamă, ci mai mult din cauza felului meu friguros de a fi (în gară nu se făcuse foc și era deja înghețat). În tren, după cîte știam, nu va fi prea cald. Apoi, însă, atras parcă de ceva misterios, m-am repezit ca în transă, am urcat în vagonul din dreptul meu și m-am cuibărit într-un colț. Stăteam tăcut, cu gulerul șubei ridicat, și priveam la lumea din jurul meu, care sporovăia înfrigurată, ca și cum ar fi voit să se încălzească în aburul ce ieșea din gurile lor o dată cu vorbele. Toți erau preocupați de soarta drumului lor. Erau conștienți că există un oarecare pericol, dar consi-

derau că țelul lor era mult prea însemnat ca să nu merite riscul unei asemenea călătorii.

Prin semiîntinericul din jur nu le vedeam decît siluetele negre la cei din fața mea, iar la cei dinspre capătul vagonului, doar capetele profilate deasupra spetezei banchetelor. Pe nesimțite vagonul se umpluse și părea destul de cald. Afară însă șuera prelungit vîntul, oprindu-se arareori, parcă să-și tragă sufletul, după care suieratul continua cu și mai mare putere. Zăpada se depunea mereu pe geamuri înghețînd pe loc, în așa fel că nu după multă vreme nu se mai putea vedea nimic afară.

Cineva de lîngă mine mă întrebă dacă vom ajunge sau nu. I-am răspuns scurt că nu știu și m-am ghemuit mai tare în colțul meu, dîndu-i să înțeleagă prin asta că nu voi mai răspunde la nici o întrebare.

Ceva mă intriga, totuși. Nu cunoșteam nici o voce din jur, deși cînd sosisem în sala de așteptare am întîlnit mulți cunoscuți, unii chiar foarte apropiați. Deodată tresării, dîndu-mi abia acum seama că, după ce începuse viscolul și pe măsură ce se apropia ora de plecare a trenului, nu-mi mai aminteam să fi văzut nici o cunoștință. Oare plecaseră ? Dacă da, atunci lumea din sala de așteptare ar fi trebuit să se rărească, or nu se întîmplase așa ceva. În mica încăpere domnea aceeași înghesuială înăbușitoare, aceeași agitație de oameni care nu-și găsesc locul.

Pe neașteptate se auzi un scrișnet ascuțit care îmi pătrunse dureros în urechi, făcîndu-mă să tresar violent. Apoi o tăcere lungă. Toată lumea aștepta mută să se întîmple ceva îngrozitor. Abia după cîteva clipe, cineva cu

o voce răgușită lămuri lucrurile : trenul încerca să se pună în mișcare, însă roțile porniră cu o clipă mai devreme de a se elibera de frîne. Nu se mai auzi nimic. Trenul totuși stătea încă. Pauza aceasta tăcută în interiorul vagonului făcea să se audă mai puternic vîntul. Toată lumea stătea cu auzurile încordate. Iarăși pe neașteptate se auzi un scîrțîit prelungit, parcă s-ar fi rupt niște scînduri. Toți înțeleseseră că, în sfîrșit, trenul pornea cu adevărat. Ar fi trebuit să se liniștească, dar se auzeau respirațiile întretăiate. Începea călătoria și fiecare se gîndea că ar fi dorit să ajungă acolo în nord, în micul orășel de la capătul liniei. Și, bimeînțele, ar fi vrut să se și întoarcă.

Mi-am aprins o țigară și am început să cîntăresc șansele. Hotărît lucru : nu trebuia exagerat. Situația nu era gravă. Evident, drumul va fi greu, dar oricum o locomotivă puternică așa cum era a noastră putea să tragă cu destulă ușurință două vagoane, că doar atîtea i se atașaseră.

Trenul înainta, însă destul de încet. Îmi dădeam seama după ritmul cu care treceau roțile peste capetele de șină. Pe geam nu se putea vedea nimic din cauza zăpezii înghețate. Așteptam să văd ce se întîmplă. Nu știu cît timp a trecut așa. Lumea începuse între timp să vorbească, întii în șoaptă. Apoi din ce în ce mai tare, țipînd chiar. Probabil fiecare căuta să-și acopere teama. Vorbînd, își distrăgeau atenția de la ceea ce-i preocupa cu adevărat.

Omul de lîngă mine încercă încă o dată să închege o discuție. Văzînd că nu izbutește,

se întoarce spre vecinul din cealaltă parte a lui, care nu-l refuză, răspunzându-i.

Preferam să tac. Nu-mi era frică. Eram liniștit. Undeva, e drept, în străfundurile mele, ceva pîdea îngrijorat. Îmi spusesei că probabil mă molipsisem de la ceilalți. Mi-am adus aminte că în subă aveam într-o sticlă o băutură tare. O scosei, trasei o înghițitură. Un val de căldură mă răzbătu ca un fulger și uitai îngrijorarea.

Vîntul bătea acum dintr-o parte a trenului, pentru că se simțeau din stînga mea niște smucituri ale vagonului, parcă cineva foarte puternic l-ar fi împins mereu, ca să-l răstoarne. Vocile se opriseră iar, speriate. Smuciturile se simțiră din nou. Din moment în moment te puteai aștepta ca trenul să fie săltat de pe șine.

Se auziră niște țipete de femei. Bărbații încercară să le domolească, mai înjurîndu-le, mai mîngîindu-le cu vorbe așezate.

Vagonul nu se răsturnă totuși. Ba dimpotrivă, acum aluneca lin, cînd deodată o trosnitură puternică răsună și oamenii simțiră cum băncile de sub ei se înclină într-o parte, luîndu-i și pe ei și repezindu-i în peretele vagonului. Pentru o clipă nu se auzi nimic. Lumea rămăsese mută de spaimă. Ca imediat după aceea țipetele să țîșnească din nou, de data aceasta disperat, într-un urlet aproape general.

Vagonul rămase pentru cîteva secunde — poate mai puțin — în poziția aceasta înclinată, apoi reveni cu roțile pe amîndouă șinele, readucînd oamenii aproape de locurile lor.

Urmă un vacarm îngrozitor, fiecare țipa, dorind să se facă auzit. Cîțiva se loviseră. Femeile plîngeau în hohote. Nu se înțelegea ni-

mic. Spaima cuprinsese toată lumea. Lumina era mult prea slabă ca să ajute cuiva să vadă ce se întîmplase de fapt.

Foarte tîrziu îmi dădui seama că trenul se oprise. Am așteptat ca lumea să se liniștească pentru a putea răzbi pînă la ușă să văd unde sîntem. Geamul nu putea fi în nici un caz deschis. Era înțepenit de ghiața ce-l acoperise într-un strat gros.

După destul timp călătorii mai conțineră cu gălăgia, deși unii se mai agitau umblînd de colo-colo prin spațiul dintre rîndurile de bănci. M-am strecurat pînă la ușă și, ajutat de cineva, o deschisei cu mare greutate.

Afară viscolul continua cu aceeași nestăpînită furie. Nu se vedea aproape nimic în jur, decît poate silueta întunecoasă a unui deal ce se ridica aproape drept, nu departe de terasamentul căii ferate.

Coborîi, dar aproape în același moment am fost trîntit cu fața în zăpadă. Încercai să mă ridic, însă n-a fost chip. M-am tîrît pe coate și genunchi, cu ochii orbiți de zăpadă. Am pipăit și, după chinuri care mi se părură veșnice, am apucat cu mîna prima treaptă a vagonului, apoi cu cealaltă cea de a doua. Mă ridicai în genunchi și niște mîini puternice mă traseră sus. Mi-am revenit foarte tîrziu. Cîțiva oameni mă înconjurau, așteptînd curioși să le spun ce am văzut afară. După încercarea mea neizbutită, nimeni nu mai avuse curajul să coboare. Le-am spus că n-am văzut decît viscolul. Erau dezamăgiți. Se așteptau să vadă totuși ceva. Ce anume nu știau nici ei. Erau îngrijorați, ba chiar speriați. Nădăjduiau proba-

bil că aş fi putut să văd nişte lumini salvatoare. Dar eu nu zărisem nimic.

Viscolul parcă se mai îmblînzise. E drept, vîntul continua. Am întrebat dacă nu cumva are cineva o lanternă. Apăru un ins care îmi întinse un felinar vechi, în care mijeau o flăcără abia vizibilă prin geamul afumat. Le-am spus că ar fi bine să mergem acum în recunoaştere, pînă nu începe iar să viscolească. Şi de fapt ar trebui să plecăm cu toţii. În vagon oricum nu se putea sta, pentru că se făcuse frig. Mă aproară. Luai felinarul şi coborîi, urmat de toţi ceilalţi.

Ajunşi jos, ne aştepta o mare surpriză: vagonul din faţa noastră era gol. Călătorii dispăruseră fără urmă. Observai însă un fapt şi mai ciudat. Nu se vedea nici o urmă pe zăpadă, aşa cum ar fi fost normal din moment ce oamenii părăsiseră trenul.

Nu spusei însă nimănui nimic, sperînd că faptul va trece neobservat. Era şi aşa destulă panică. Oamenii, speriaţi cum erau, şi-ar fi putut închipui cine ştie ce. Întorcîndu-se cu faţa spre direcţia în care mergea trenul, ei aveau să vadă însă ceva care îi scoase din minţi: locomotiva dispăruse şi ea! Pur şi simplu nu mai era acolo. Izbucniră strigăte de surprindere şi spaimă şi se iscă o agitaţie de nedescris. Încercai să-i liniştesc, ceea ce bineînţeles nu izbutii. Cu felinarul în mînă mă dusei pe la fiecare, explicîndu-le că singura soluţie era să o luăm înainte pe calea ferată pînă vom găsi o aşezare omenească. La început ezitară, gîndindu-se la bagaje, dar văzînd că plec singur, unul cîe unul mă urmară.

Am mers aşa în şir destulă vreme. Priveam mereu înainte, nădăjduind că vom zări luminile vreunui sat. Nu se vedea însă nimic. Flăcără felinarului ce-l duceam în mînă se făcea tot mai mică. Oamenii o priveau cu îngrijorare. Noaptea era destul de întunecoasă, deşi zăpada strălucea. Ne-am fi putut rătăci. Mă liniştii singur, spunîndu-mi că ne putem conduce după şinele căii ferate. Ştiam că felinarul se va stinge, ceea ce se şi întîmplă în scurt timp. Făcui tot ce se putea ca să-i îmbărbătez pe oameni, să-i fac să mă urmeze, să meargă cît mai repede. Trebuia să le întrein speranţa că vom găsi în curînd o gară. Am mers cred că mai mult de o oră. Înaintarea era anevoioasă. Femeile, mai ales, începură să dea semne de oboseală şi a trebuit să fie ajutate de bărbaţi.

Treptat mă cuprinsese îngrijorarea, deşi îmi dădeam seama că lucrurile decurg într-un fel normal pentru astfel de condiţii de drum. Normal e poate prea mult spus, pentru că tot nu izbuteam să mă dumiresc unde dispăruseră călătorii din celălalt vagon şi apoi locomotiva de ce plecase singură? Şi nimeni nu ne-a spus nimic nouă, celor din al doilea vagon. De ce? Şi de ce ne-au lăsat singuri? E drept, în fond nu eram chiar aşa de singuri. Eram destul de mulţi. Dar poate că ne strigaseră şi noi nu auzisem nimic din cauza viscolului. Poate au vrut să intre la noi şi n-au izbutit, uşile vagonului fiind înţepenite. Poate.

În sfîrşit, lucrurile trebuiau luate aşa cum erau. Eu cunoşteam destul de bine linia şi ceva mă neliniştea totuşi. După socotelile mele trebuia de mult să fi ajuns la prima gară. Să

n-o fi observat noi oare? E drept, ninsese mult, dar oricum...

Mai făcurăm încă o oră de drum. Oamenii erau sfârșiți de oboseală. Nu mai puteau merge. Mai mult se țirau decât mergeau.

Deodată, văzurăm licărind în depărtare câteva puncte luminoase. Le arătai oamenilor, îndemnându-i să-și adune ultimele puteri pentru a ajunge pînă acolo.

Cei din urmă metri fură și cei mai grei. Sprijiniți unul de altul, cu fețele înghețate, oamenii ajunseră în dreptul gării. Era o stație mică, fără etaj, cu o singură sală de așteptare în care pătrunserăm toți, înghesuindu-ne unul în celălalt pentru a ne încălzi.

M-am dus să caut pe șeful gării. Am găsit biroul lui, dar nu era nimeni.

Am intrat și în celelalte încăperi. Nici acolo nu era nimeni. Întreaga clădire părea părăsită nu de multă vreme. Împreună cu încă doi oameni am pătruns în locuința șefului gării. Am luat alimente și le-am distribuit tuturor. Am făcut și niște ceaiuri fierbinți, ca să-i încălzim. Doi bărbați destoinici mă ajutau în permanență. Ceilalți erau vlăguți și lipsiți cu totul de inițiativă. Femeile plîngeau. Deocamdată situația nu era prea gravă. Se putea sta liniștit, în așteptarea unui tren.

M-am întors în biroul șefului gării și am încercat să dau un telefon. Dar nu am izbutit. Probabil viscolul — care între timp începuse iar — rupsese firele.

Unde putea fi personalul gării? Și cum dispăruse așa fără urmă? N-am spus nimic despre asta călătorilor. Știau numai cei doi bărbați destoinici care mă ajutau. N-avea

rost să-i îngrijorez de pomană acum cînd abia se liniștiseră.

Toți s-au culcat cum i-am împărțit, prin diferitele încăperi unde se putea dormi mai comod.

Am aranjat să facem de gardă cu schimbul, eu și cei doi aghiotanți ai mei. Trebuia să pîndim; poate totuși apare de undeva un tren sau, cine știe, chiar locomotiva trenului nostru se va întoarce.

Am căutat în birou un orar al trenurilor, dar, curios, nu-l găsi. Tabla de afară era smulsă; de vînt, probabil. Rămăsei singur de planton și, așezat la geamul ce da înspre peron, mi-am aprins o țigară, așteptînd zorile.

Timpul se scurgea chinuitor de greu. Am băut din sticla ce o țineam în șubă și am ieșit să mai fac un rond pe afară. Viscolul, fără să se fi oprit, mai contenise. Se putea umbla fără prea mari eforturi. Eram destul de liniștit, mai ales că îmi dădeam seama că vor veni zorile și viscolul va trebui odată și odată să se oprească; desigur, a doua zi, lucrurile vor intra în normal și circulația trenurilor va fi reluată. Mai băui o înghițitură.

Deodată, fără nici un motiv, mă cuprinse o ciudată neliniște. Rămăsei surprins cînd mi-am dat seama de asta. Ascultai încordat, așteptînd parcă să se audă ceva. Doar viscolul sufla obișnuit, ca și pînă atunci.

Și totuși am fost luat pe neașteptate. Din depărtare se zări o lumină orbitoare și apoi un zgomot violent, metalic, ce se apropia vertiginos. Rămăsei descumpănit pentru o clipă

dar apoi mă repezii spre calea ferată. Un tren ! Da, se apropia un tren. Cînd mai a-veam cîțiva metri de linia pe care venea trenul, prin fața mea țîșniră ca o săgeată două vagoane luminate feeric, ca în jocurile mecanice de la circuri. Pînă să mă dezmeticesc, cele două vagoane dispărură înghițite de beznă.

Rămăsei buimăcit privind în gol și-abia tîrziu îmi dădui seama că de fapt cele două vagoane goneau fără locomotivă ! Am stat descumpănit și necrezînd, totuși, nimic din ce se întîmplă ; cînd deodată totul se repetă aidoma ca înainte. Alte două vagoane, sau poate aceleași, tot fără locomotivă, țîșniră într-o lumină orbitoare din întunericul dintr-o parte a gării și se topiră în întunericul din cealaltă parte. Suflul lor puternic mă trînti la pămînt și zăcuî nu știu cîtă vreme prăbușit în zăpădă, aproape de șine.

Eram pe cale de a-mi reveni, cînd zgomotul acela infernal, de fiare ciocnite furios între ele, se auzi din nou și ridicînd privirea văzui iarăși lumina aceea care mă orbea. Cu ultimele resurse, abia avui timp să mă tîrăsc mai într-o parte. Înainte de a-mi pierde cunoștința, zării la geamurile vagonului niște chipuri cu o privire neomenesc de încordată, fixă, poate rea, o privire care te îngheța mai tare decît viscolul.

Ca prin somn am auzit iarăși același scrișnet metalic, parcă roțile nu s-ar fi învîrtit pe șine, ci, imobile, s-ar fi frecat de ele. Cînd mi-am revenit, în jurul meu erau toți călătorii lăsați în gară. Se treziseră auzind zgomotul

acela infernal și acum, îngroziți, mă priveau, dar nu apucaseră să-și dea seama ce se întâmplase, când cele două vagoane, ca niște fantome, alunecară din nou vijelios și amenințător pe șine și dispărură iar. Oamenii strigară pentru a atrage atenția că sînt acolo, în speranța că poate trenul va opri. Dar a doua oară țipetele răsunară îngrozite când își dădură seama că vagoanele mergeau singure, fără locomotivă.

Apoi amuțiră cu spaima cuibărită adînc în ochi, așteptînd nici ei nu știau ce anume.

Vagoanele mai trecură de cîteva ori, zguduind șinele. Uneori păreau goale, alteori se iveau capetele acelea amenințătoare, cu priviri reci, fixe și dușmănoase. Chipurile stăteau nemișcate la geam și piereau odată cu trenul, ca niște amintiri fulgerătoare de vis. Ochii lor rămîneau, însă, înfiți parcă în ochii îngroziți ai celor de pe peron.

La un moment dat cînd trenul se ivi din nou, cineva, într-o încercare disperată, se repezi spre scara unui vagon, nădăjduind că se va putea agăța. Fu trîntit însă cu o violență nebănuită înapoi și rămase întins nemișcat în zăpadă. Cineva din preajmă îmi spuse că probabil e mort.

La aparițiile următoare ale trenului nimeni nu mai îndrăzni să facă nimic. Priveau doar. După o vreme din grupul călătorilor se desprinseră cîțiva curajoși în disperarea lor. Urmarea a fost aceeași. I-am găsit aruncați lângă șine ca de o ucigătoare mîmă nevăzută, cu fețele însingerate, în zăpada albă, pătată acum cu picături roșii.

Ceilalți, tremurînd, cu privirile imobilizate de spaimă, dar poate și de o nădejde ascunsă, mai ezitară la o nouă apariție a trenului, însă la cea următoare se repezără bezmetici și înnebuniți, îndemnîndu-se unul pe altul. Cîțiva, cei mai deznădăjduiți, se aruncară asupra vagoanelor, sperînd că așa le vor putea opri. Dar nu se întîmplă ceea ce credeau. Trenul acela luminat feeric, dar ucigător, își urmă drumul său imperturbabil, aruncîndu-i de pe scări, cu o forță ciudată și nebănuită. Pe la geamuri apăreau din cînd în cînd niște chipuri ca de piatră. Curînd nu mai rămase nimeni în picioare.

Urmărisem totul, trîntit și eu la pămînt. Nu-mi mai simțeam picioarele, iar încercările mele de a mă ridica dădură greș. Mă uitai în jur. Toți zăceau întinși, nemișcați ca niște leșuri.

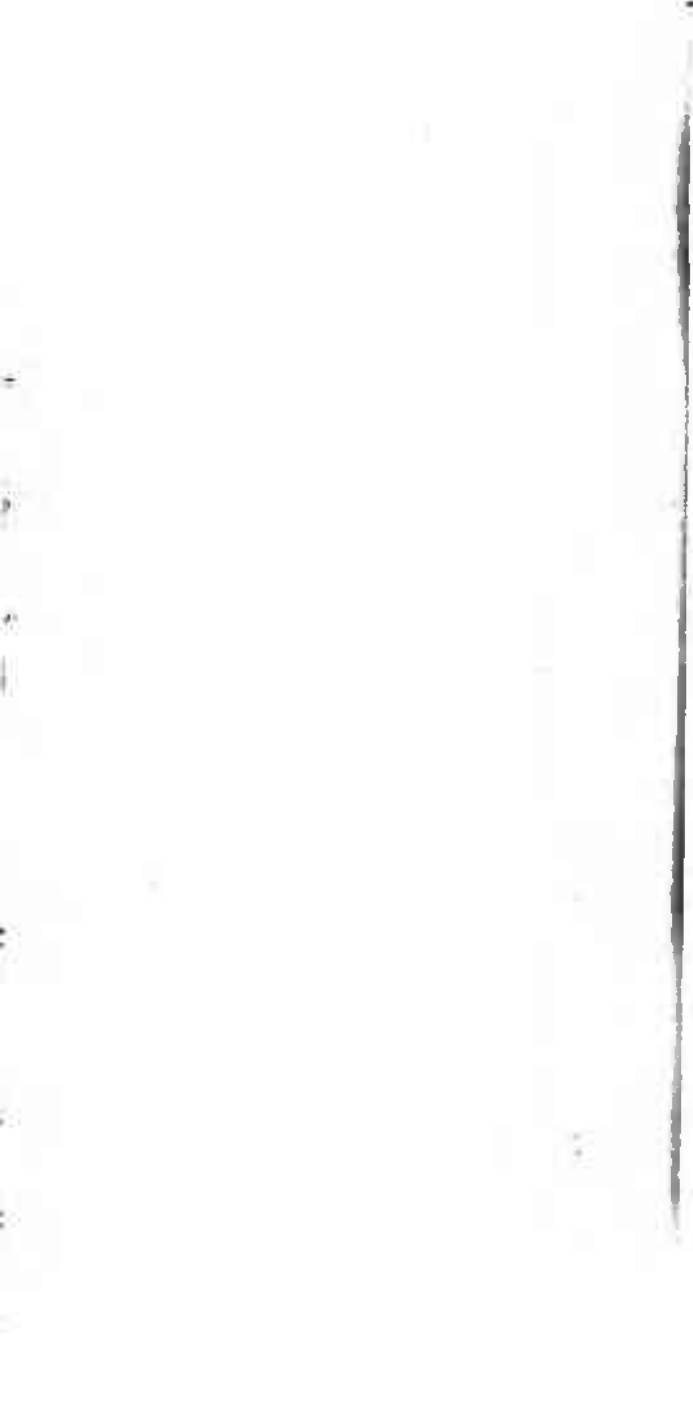
Trenul se apropia din nou. Lumina mai orbitor ca pînă atunci. Am închis ochii. Nu putea fi privit. Zgomotul lui îmi lovi dureros timpanele, parcă le-ar fi străpuns. Mă cuprinsese o spaimă de moarte. Deschisei cu orice risc ochii și rămăsei înmărmurit: trenul își încetinise vizibil mersul și se apropia lin. Lumina sa devenise suportabilă, dulce, seducătoare ca o vrajă. Ajuns în dreptul meu, se opri. O liniște ciudată îmi îmbrățișă tot corpul și mă întinsei pe zăpadă ca pentru a mă odihni. Trenul aștepta.

Dar nu mai avea pe cine să ia. Toți călătorii zăceau îngropați în zăpadă. Poate muriseră, iar eu simțeam cum mă prăbușesc în

gol, în întuneric și cad, cad pînă... mi se păru că nu mai rămase nimeni viu pe peronul unde trenul își aștepta călătorii inexistenți.

Foarte tîrziu, mi-am revenit. Trenul era tot acolo și lumina feeric, fascinant. M-am ridicat și am început să caut pe cei care mai erau teferi, ca împreună să vedem ce e de făcut. Trenul ne aștepta și trebuia să mergem mai departe...

**însemnări
despre drumuri**

ÎNSEMĂNĂRI DESPRE DRUMURI

Toată întâmplarea mi s-a părut de la început bizară și nici azi, după scurgerea atitor ani, nu pot explica perfect logic cele petrecute. Am povestit cîte ceva prietenilor, care au reacționat aproape fără excepție la fel: după ce ascultau cu atenție, recunoșteau ciudățenia faptelor relatate, dar le considerau ca un produs al imaginației mele exaltate. După un timp am renunțat să mai povestesc cuiva toate acestea, iar dacă acum m-am decis să scriu, o fac pentru a încerca astfel o reconstituire cît mai ordonată a întâmplărilor în speranța că poate fiul meu, în sfîrșit, va înțelege tot ce trebuie înțeles.

Voi începe cu descoperirea cărții aceleia. Eu am o bibliotecă bogată, dar, cu toate acestea, cunosc destul de bine locul fiecărei cărți, pentru că în general le-am aranjat pe categorii, ca să le pot găsi cît mai ușor cu putință atunci cînd am nevoie de vreuna din ele.

În seara aceea am lucrat pînă tîrziu în noapte. Încercasem din nou să continui povestea bunicului meu, călătorul acela misterios prin țări străine, autor al unor fapte ale căror sens obscur nu l-au prea înțeles nici familia și nici cunoștințele sale. Din scrisorile rămase, din mărturiile verbale ale priete-

nilor săi, încercam să-i reconstitui figura. Scriam, de fapt, o biografie a sa, dar ceea ce părea ciudat era faptul că nu progresam cu nici un chip, avînd mereu senzația că bat pasul pe loc. Fiecare nouă scrisoare descoperită, fiecare fapt nou aflat, mă întorcea mereu în urmă, la alte fapte petrecute mai înainte.

Se iveau suprapuneri de neînțeles, ca și cum bunicul acela ciudat ar fi putut face mai multe lucruri în același timp sau ar fi putut fi în mai multe locuri deodată. Nu era posibil așa ceva, știam perfect de bine asta și totuși, am decoperit scrisori purtînd aceeași dată, dar expediate din locuri diferite, foarte depărtate unul de altul. Să fi fost la mijloc o secretă plăcere pentru mistificare a bunicului ? Era pentru moment singura explicație plauzibilă. O acceptam, deși cu destule îndoieli. Ceea ce mă deruta cu totul erau mărturiile cunoștințelor sale, care se contraziceau evident. Unii spuneau, de pildă, că în anul... îl văzuseră într-un anumit loc sau știau precis că este acolo, iar alții afirmau la fel de categoric că tot atunci ar fi fost în altă parte. Eram nevoit să găsesc o explicație și la aceste informații contradictorii. Le-am pus pe seama timpului îndelungat care trecuse, a memoriei slăbite de vîrstă a celor ce-mi furnizaseră acele date. Și nici aceste explicații nu mă satisfăceau integral.

Destul că de la un timp figura pasionantă a bunicului meu ajunsese să mă captiveze. Ba, mai mult decît atît, renunțasem cu totul la alte lucruri pe care intenționam să le scriu, ocupîndu-mă doar de biografia lui. Zi și

noapte doar la el mă gîndeam. Scotocisem toată arhiva familiei, adunasem documente, scrisori, memorii, jurnale — ale lui și ale altor rude. Găsisem și cîteva însemnări de călătorie publicate de el prin ziarele îngălbenite ale timpului. Așa am aflat că se și scrisese despre dînsul cîte ceva. Consemnasem conștiincios toate mărturiile verbale ale contemporanilor săi. Cu cît cantitatea de fapte creștea, cu atît devenea mai dificil de scris o biografie sistematică și ordonată a vieții lui. Și tot cu atît devenea mai greu de înțeles finalitatea faptelor sale, ce nu o dată păreau absolut neexplicabile. Treptat, treptat dobîndisem convingerea că bunicul meu se cheltuise cu frenezie pentru o cauză de seamă, doar de el cunoscută, în virtutea căreia acționase toată viața. Mobilul obscur ce-l animase trebuia pe semne să rămînă necunoscut celorlalți din tainice motive, iarăși doar de el cunoscute. O viață întreagă gonise fără încetare în cele mai îndepărtate locuri, întreprinsese cele mai curioase fapte, fără a da nimănui și niciodată explicații clare și complete de ce procedează așa și nu altfel. Dimpotrivă, rudimentarele și incompletele deslușiri pe care le structura, absolut neglijent și din întîmplare, mai rău încurcau lucrurile, încetșînd și relativa claritate ce mai dăinuia din loc în loc.

Oricum, biografia lui devenise preocuparea mea capitală și eram hotărît să nu renunț cu nici un chip la ea. Doream să restitui lumii viața sa exemplară, pentru că exemplar mi se părea modul cum și-a conceput el existența, alergînd fără încetare spre atingerea țelului propus. Pînă în ultima clipă a vieții se zbă-

tuse să-și realizeze visul. Moartea sa fusese o aminare. El sperase și atunci la sfârșit că mai poate face ceva pentru cauza sa. Știa că nu mai avea mult de trăit, dar cu ultimele resurse făcuse drumul acela lung pînă într-o țară îndepărtată unde, de altfel, și murise. Mai avusese probabil ceva de rezolvat acolo și nu putuse renunța la călătorie. Înfăptuise oare acel lucru? N-aveam să știu niciodată asta. Destul că el făcuse totul pentru a-l realiza cu ultimele puteri ce-i rămăseseră. Ultima călătorie trebuie să fi fost o luptă cumplită cu moartea care se apropia implacabilă. O biruise nu prin faptul că o evitase — așa ar fi fost imposibil — ci izbutind să întreprindă călătoria înainte de a muri. Moartea trebuie să aștepte sfârșitul acelui drum, pentru ca abia după aceea să-și ia prada. Bunicul era un învingător pentru că ajunsese la capătul drumului.

În seara aceea, tîrziu, în liniștea de taină a nopții, în casa mea retrasă departe de zgomotele orașului, în mijlocul pădurii, am regîndit a nu știu cîta oară aceste lucruri. Și iarăși, îmi dădeam seama ce apropiată îmi devenise figura bunicului meu.

Tot cufundîndu-mă în vremea și faptele sale, aveam uneori impresia că mă confund cu el și că eu fusesem acel om de demult. Mi se întîmpla aceasta mai ales cînd eram singur, noaptea tîrziu, cu scrisorile lui în față, retrăind timpurile acelea apuse.

La un moment dat mi-am adus aminte că îmi trebuise încă de cu ziuă o enciclopedie apărută pe la sfîrșitul secolului trecut. Era

acolo un articol care mă interesa în mod deosebit. Știam că o așezasem în raftul special destinat cărților foarte vechi, raft ascuns undeva într-un colț mai întunecat al bibliotecii mele. M-am îndreptat spre locul știut cu gîndul s-o iau. Fără ezitare am întins mîna și am luat enciclopedia căutată. Privind în treacăt locul rămas gol, mi-a atras atenția un volumaș cafeniu care stătuse ascuns după uriașul tom ce-l aveam în mînă. Mi s-a părut foarte ciudat că nu-mi aminteam despre ce carte era vorba.

Intrigat, am lăsat pe o măsuță alăturată enciclopedia și am luat cartea cafenie. Era legată într-un carton ce fusese probabil frumos la vremea lui, cartea părint foarte vechi și citită mult. Nu avea nici un titlu pe copertă și nici pe cotor. Am deschis-o curios să văd titlul. Am deslușit cu greutate pe pagina îngălbenită caracterele desenate în arabescuri ale unei litere ce nu se mai folosește azi: „Însemnări despre drumuri”. Nu mi-am putut reține un zîmbet. Titlul avea ceva arhaic și vag filozofic în același timp, evident o filozofie naivă și desuetă. Mi-am zis că trebuia să conțină niște note de călătorie ale vreunui obscur boiernaș instărit, cu gustul condeiului, ce-și tipărise cartea pe undeva prin provincie, într-un tiraj restrîns, pentru prieteni, sau poate pentru a-și satisface o mărunță vanitate de autor.

Eram însă intrigat pentru că nu cunoșteam proveniența cărții în biblioteca mea. Nu-mi aminteam deloc s-o fi procurat eu, mai ales că despre toate volumele vechi pe care le aveam

știam exact de unde, de la cine și cum ajunsese în posesia lor.

Mi-am spus că n-are rost totuși să mă frământ atîta pentru un fleac, cînd am atîtea lucruri de făcut. Mă pregăteam să închid cartea și s-o depun înapoi în raft, amînîndu-mi pentru mai tîrziu satisfacerea curiozității mele bibliofile. În momentul acela, însă, tocmai cînd coperta se închidea pe pagina de titlu, o ultimă privire aruncată surprinse numele autorului scris cu aceleași caractere prețioase. Nu mi-a venit să cred ochilor. M-am uitat încă o dată, aproape silabisind numele, pentru a mă convinge că n-am greșit. Nu. Nu greșisem. Era chiar numele bunicului meu ! ! Am rămas înțepenit cu cartea în mînă, aproape paralizat. Nu știu cît timp am stat așa, fără a schița cel mai mărunț gest, cu privirea imobilă fixînd numele autorului. Eram fascinat, ca în transă, și nu puteam cu nici un chip să-mi revin. Nu mă puteam gîndi la nimic, pentru că o singură întrebare stăruia obsesiv : știam totul sau aproape totul despre faptele, ca să zic așa publice ale bunicului meu, dar de ce nu putusem afla nimic despre această carte ? De ce ? Ar fi trebuit să știe despre ea rudele, prietenii, cunoscuții, fiul lui, adică tatăl meu. Or nimeni nu mi-a vorbit niciodată nimic despre carte sau măcar despre intenția bunicului de a scrie o carte. De ce ? Cum și unde a apărut cartea. Și cum s-au rătăcit atît de obscur toate exemplarele, fără ca nici unul să ajungă în raza cunoștințelor lui și desigur ale mele. Doar cercetaseam pas cu pas tot ce făcuse, sau aproape tot. E adevărat, erau destule lucruri confuze

în biografia lui, dar acestea țineau de viața sa intimă, particulară. Aici erau într-adevăr zone necunoscute. Recunoșteam iarăși că-mi scăpa finalitatea faptelor sale, dar o carte scrisă de el ar fi fost un fapt concret, public și deci controlabil, și mai ales ușor de aflat. Or nimeni nu mi-a vorbit de așa ceva. N-am găsit nicăieri vreo referire măcar la lucrarea aceasta. Ciudat ! Foarte ciudat !

Deodată mi-am dat seama că cel puțin la fel de misterios era și modul cum ajunsese cartea în raftul bibliotecii mele. Eu nu știam absolut nimic despre sursa cărții. Pentru moment puteam presupune că mi-a oferit-o cineva, cîndva, într-o împrejurare uitată, iar eu am aruncat-o în raft fără s-o deschid. Imposibil ! Și încă din mai multe puncte de vedere. Niciodată nu așezam o carte nou procurată în raft fără s-o citesc sau măcar s-o răsfoiesc, să-mi dau seama ce conține. Și apoi chiar faptul de a cumpăra sau a primi o carte presupunea întîi o minimă intrare în contact cu aceasta pentru aflarea măcar a autorului. Or autorul — bunicul meu, a cărui personalitate era preocuparea mea de căpetenie ! — mi-ar fi atras numaidecît atenția. Admițînd că am găsit-o undeva în vreun colț uitat al caselor bătrînești ale familiei, cu atît mai mult aș fi cercetat-o imediat. Apoi raftul cu cărți vechi al bibliotecii mele era cel la care țineam cel mai mult și pe care îl cunoșteam cel mai bine. Erau acolo rarități știute de mine pe dinafară, cu locul ocupat de fiecare. Știam, de pildă, că lîngă enciclopedia pe care o căutasem, se găsea un letopiseț de la 1628 și un calendar tipărit la

Sibiu în 1832, iar de partea cealaltă erau niște cronici muntenești tipărite la 1862. Între acestea se găsea doar enciclopedia căutată și absolut nimic altceva !

Nu mai departe de săptămîna trecută aranjam din nou cărțile vechi, spre a face loc altora procurate între timp și avusesem în mîna toate acele tomuri, fiind că a fost nevoie să golesc mai întîi raftul pentru a găsi apoi un loc și o poziție cît mai bună pentru toate. Și volumul cafeniu nu se găsea acolo ! Sint absolut sigur de asta.

La un moment dat mi-am dat seama că stăteam nemișcat cu cartea aceea în mîna de destulă vreme. Nu știu ce se petrecea cu mine. O ușoară amețeală mă cuprinsese. M-am urnit cu greu din locul unde stătusem neclintit și am intrat clătîindu-mă în birou. M-am așezat la masa de scris cu gesturi aproape mecanice, cu privirea ațintită la carte. Ceva hipnotic îmi reținea privirea pe pagina de titlu a volumului. Am rămas iarăși nemișcat, nedînd drumul cărții din mîini. Aveam senzația că n-am să-mi pot niciodată desprinde mîinile de pe ea, precum nici privirea. Într-un tîrziu am schițat gestul de a lăsa cartea pe masă. Am simțit o rezistență surdă, ciudată, asemeni unui magnetism care mă obliga să păstrez cartea, contactul cu ea. Am izbutit cu mare greutate să ridic mîinile de pe masă, privirea, însă, continua să-mi rămîină fixată neconținut pe pagina deschisă înaintea mea. Am încercat o eliberare prin închiderea ochilor. N-a fost cu puțință. Îmi dădeam seama că ceva de neînțeles se petrecea cu mine. Poate mi se făcuse rău. Oboseala, ca-

felele și celelalte ajunseseră probabil, în sfîrșit, să mă doboare. În fața mea, cartea stătea deschisă la pagina de titlu, cu literele ei prețioase și vetuste, în caligrafia arabescurilor complicate și șerpuitoare. Din cauza fixității privirii, literele ajunseră să joace, mărindu-se și micșorîndu-se succesiv, depărtîndu-se și apropiîndu-se vertiginos, încît aveam impresia că o să-mi intre în ochi, în creier, străpungîndu-mi-l violent. Cartea se mișca la un moment dat ritmic, cu o frenezie ce mă copleșea, se rotea în fața ochilor mei dilatați și o dată cu ea scaunul, masa de scris, întregul birou se învîrteau amețitor ca într-o infernală mașină centrifugă. Simțeam că eu însumi mă răsucesc în jurul unei axe nevăzute a propriului meu trup, că mă răsucesc pînă la a mă nimici, că totul în jur este într-o mișcare circulară, absurdă și de neînțeles. Și mai simțeam că nu o să mai pot rezista multă vreme, că o să cad într-un gol imens, fără fund și o să mă pulverizez în acest zbor infernal. Nu mai știam, nu mai înțelegeam nimic. M-am prăbușit.

Nu știu cît am zăcut în nesimțire. Cînd mi-am revenit eram pe scaun, cu fața prăbușită pe masa de lucru. Era încă noapte sau era deja iar noapte. Nu-mi dădeam seama. Am aprins lampa de birou. M-am uitat la ceas. Stătuse la ora 12. Care douăsprezece ? Ziua sau noaptea ? Simțeam o cumplită, amețitoare durere în creier și aveam un gust groaznic în gură. Nu-mi aminteam ce se întîmplase. Eram buimăcit, dar nu numai de durerea ce-mi săgeta capul. Parcă mai era ceva. Am întins mîna stîngă spre barul din bibliotecă

unde aveam de obicei la îndemână tot ce-mi trebuia pentru a nu mai fi nevoie să mă scol de la masa de lucru. Am scos sticla de coniac și mi-am turnat în pahar. L-am înghițit pe nerăsuflete. Băutura mi-a ars violent gâtul. În grabă am luat carafa cu apă și am sorbit cu sete. Treptat am început să-mi revin. După ce mi-am aprins o țigară, am încercat să-mi amintesc ce se întâmplase. Recapitulând totul, mi-am adus aminte de volumul cu coperta cafenie. Am privit pe birou. Stăteam cu coatele pe el! Fără să știu de ce, m-am cutremurat. Am privit cartea. O ciudată curiozitate, amestecată cu teamă, mă cuprinsese. Pagina de titlu conținea numele autorului, titlu bineînțeles și nimic altceva. Lipsea orice indicație a anului apariției și a editurii. Cu gesturi prudente, am luat cartea, căutând obișnuita casetă tehnică de la sfârșit. Lipsea. Probabil pe vremea când fusese tipărită nu se obișnuia așa ceva. Revenii la început. Am căutat pe contrapagina de gardă. Apoi pe verso la pagina de titlu. Nu era nici o indicație editorială. Să fi fost tipărită în mod cu totul particular, la un tiraj minim, pentru un cerc restrâns? Poate vreo tiparniță primitivă de biserică s-o fi scos. Am făcut tot felul de presupuneri. Mi-am dat însă în curînd seama că nici măcar asta nu era un lucru important. Principalul lucru de aflat era cum de nu știa nimeni nimic de cartea aceasta și mai ales cum ajunsese ea în rafturile bibliotecii mele. Asta era lucrul cel mai de seamă de știut. Dar cum?

Am privit iar titlul. Numele bunicului meu domina albul vechi și murdar al hîrtiei. Am

întors pagina. O neașteptată poftă de a citi mă cuprinsese, o ispită de neînvins aş spune. M-am cufundat cu sete în lectură. Pagină cu pagină cartea mă cucerea, captivîndu-mă, absorbîndu-mă în ea. Intrasem în altă lume, străină şi totuşi ciudat de familiară.

✓ Nu mai eram în 196... în timpul, în epoca în care trăiam eu. Intrasem într-adevăr în cu totul altă lume, una de sfîrşit de secol nouăsprezece, cu alţi oameni, altă societate, care, fără să-mi dau seama, pe nesimţite, îmi deveni — nu mă puteam opri să nu constat din nou asta — la fel de familiară. Şi povestea bunicului mi se părea ceva foarte cunoscut mie, ca şi cum aş fi trăit toate acele evenimente.

Bunicul însuşi parcă ar fi sau aş fi fost eu însumi. El povestea la persoana întîia, încît dacă aş fi citit cu voce tare, cineva din afara camerei mele ar fi putut crede că eu povestesc altcuiva întîmplări trăite de mine.

Da, el povestea la persoana întîia; eu citind acest text, s-ar fi auzit parcă povestea mea.

„Eram la 1891 în vechea cafenea de pe Gabroveni cu...” Da, eu povesteam... Ciudat şi de necrezut.

„O lume mirifică, venită de departe, din urmă, dintr-un veac despre care vorbim ca despre antichitate. Altă lume, alţi oameni, un Bucureşti multicolor, de o variaţie deconcertantă a peisajului, ceva ce aminteşte de o poartă prin care se iese dintr-o lume şi se intră în alta. Orientul, cu tenta sa medievală tîrzie, dă mîna cu un occident încă prea crud ca să fie consistent şi semnificativ. Înghesuală de oameni aparţinînd celor mai diverse

seminții și profesii, agitație de urbe ce trăiește în fiecare zi măcar un fapt care o transformă în altceva. Oraș, fără a fi gândit de la început așa, cu oaze de sat strecurate sau dăinuind eroic pînă în centrul capitalei. Trăiesc și se agită în imediată apropiere orășanul ce deja își zice bucureștean și omul de la țară care și prin veșminte și prin felul de a se purta nu aparține încă orașului și probabil se va acomoda foarte greu, dacă nu cumva niciodată. E un zumzet și o foială de inimă de țară, spre care se îndreaptă toate gindurile și speranțele unei națiuni foarte tinere. Totul e frământare și luptă, agitație și manevre de culise. Țara își face loc în lume cu greu, schiopătînd încă de pe urma atîtor răni mai vechi, sau mai noi, dar merge înainte, căutînd să uite cu încăpăținare și vis.

Și casele aceluia București trădează firea oamenilor, compoziția lor eterogenă. De la palatul boieresc de o eleganță greoaie pe dinafară, dar atît de larg pe dinăuntru, pînă la casa sărăcăcioasă, de mahala, bine înfiptă în pămînt, parcă să nu o ia crivățul Bărăganului la spinare, orașul are toate tipurile de clădiri pe care ți le poți imagina. Arhitectura a fost și mai este aici o preocupare a particularului ce-și durează locuința, și nu vreo intenție precisă a edililor. Lingă un palat din al șaptesprezecilea sau al optsprezecilea veac se înalță o clădire supraetajată, surprinzător de modernă pentru acea vreme. Fiecare construiește cum vrea. O casă e cu fața la stradă, alta cu spatele, una e pînă la trotuar, alta în fundul vreunei grădini cu pomi roditori, de abia se mai zărește. Ai surpriza și a unor lanuri de

griu după șirurile de case. Iar viile se întind pe zeci de hectare dinspre Pantelimon până la Bariera Vergului. Apoi piețele. Aici se simte aerul balcanic prin excelență. Totul se vinde și se cumpără, zgomotos, după tocmeli îndelungi, gălăgioase. Oamenii au o voluptate anume nu pentru cumpăratul propriu-zis, ci pentru plăcerea de a-l convinge pe celălalt că cere prea scump, sau că plătește prea puțin. Piețele largi, neîmprejmuite, niște maidane, sînt teatrul unor scene ce țin adesea de un carnaval disimulat. Costumația este diversă și surprinzătoare, încît, privind, poți avea impresia că și-au dat aici întâlnire special pentru a li văzuți oameni din toate părțile acestui colț de Europă și din toate categoriile sociale. Marfa se desface la vedere, cît mai răsfirat, ajungînd pînă în picioarele oamenilor. Pășești cu grijă să nu calci pe te miri ce. Aleile între tarabe sînt înguste și lumea e multă și în veșnică mișcare. Mișună destui tipi dubioși, ale căror ocupații sînt favorizate de înghesuială. Punga trebuie pitită bine. Aici poți rămîne fără bani nu numai înșelat la preț. Dar nici nu trebuie să cumperi. E mai plăcut să privești spectacolul. E o desfătare unică în felul ei. N-ai cum să te plictisești, pentru că peisajul e mereu schimbător, scena e mereu alta, personajele apar și dispar amețitor. E o lume de tîrg, de comerț; ceva grecesc, poate de port grecesc, se simte plutind în aer. Și hainele unora dintre actori te ajută să-ți imaginezi asta. Dar hainele te pot trimite și la Istambul sau cine știe în care parte a lumii.

Mărfurile întinse pe tarabe, în coșuri, pe jos, în praf sau în noroi, după vreme, au toa-

tă felurimea ce ți-o poți închipui. De la lucrurile prețioase, blănuri scumpe și rare, giuvaeruri cât o avere, pînă la fleacuri din gospodăria omului, lingură și cuțit de lemn, de la parfum adus din Orientul îndepărtat la apa, apa de băut ce și ea se vinde în verile zgîrcite cu ploaia. Sacagii nu fac o proastă negustorie pe vremea arșitei.

În piață omul poate găsi și cumpăra și ce nu credea, cu o clipă înainte de a vedea, că ar avea nevoie. Un felinar de vînt poate fi folositor, însă o candelă de lut nu știu cum ciudat făcută, nu-i trebuia, dar o ia, după, ce-l îmbie cu viclenie negustorul.

De mîncare găsești chiar dacă nu ți-e foame: oaie în frigare, cîrnați, jumări reci, pastramă de oaie, brînzeturi, dar și tot felul de dulciuri preparate după rețete de la Istanbul venite.

Ai de văzut apoi ulicioarele ce se revarsă din Lipscani spre Dîmbovița ca niște afluenți ai acesteia. Zeci și zeci de prăvăli își au sălășul aici, înghesuîte bezmetic una în alta, cu vitrine înguste și tarabele lăfăindu-se pînă în mijlocul uliței, de o parte și de alta, încît la un moment dat circulația se gîtuie și lumea așteaptă la coadă ca să se poată strecura mai departe. E un zumzet continuu în aer, punctat la scurte intervale de strigăte de chemare la cumpăratul mărfii. Poți amezi într-un asemenea vacarm și foială de oameni.

În colcăiala continuă, poți simți cum ești dus mereu de valul mulțimii, ca pe o mare agitată. Aluneci la vale revărsîndu-te odată cu puhoiul de oameni pe cheiurile Dîmboviței. Aici iluzia de răcoare ține doar o clipă.

Resimți imediat arșița Bucureștilor și crezi că nu se mai poate respira.

Marginile Bucureștilor, însă, stau tăcute și ascunse în verdeața ce îmbracă tot orașul. Când și când o caleașcă stârnește nori de praf ce-ți întunecă privirea și-ți pătrund în nări, tăindu-ți orice entuziasm de a umbla pe străzile mărginașe. Doar centrul beneficiază de stropitori cu cai, însă ele fac cu greu față căldurii și prafului.

Dar și când plouă trebuie să ai mare îndrăzneală s-o iei pe jos spre margini. Noroaiele inundă atunci tot, ajungind pînă la marginea treptelor caselor. Cu toate acestea, toamnele sînt aici lungi și frumoase cel mai adesea.

Bucureștiul are și mulțimea lui nenumărată de biserici. Unele făloase și arătoase, altele nici nu le ghicești pe dinafară că ar fi lăcașuri ale Domnului, pentru că sînt de fapt case omenești, strămutate de nevoie prin voia și banii parohiei în biserică. Căci creștinul nu e întotdeauna bogat și se mulțumește și în București, ca și aiurea, cu duhul Domnului dacă nu are și splendoarea lui cea de pe afară, de la vedere. Le vezi doar crucea străjuind peretele golaș din față. Dar, oricum bisericile sînt multe și abia cînd e vreo sărbătoare a Domnului și se bate clopotul sau toaca după datină, îți dai seama cîte sînt. Atunci se aude pe toată întinderea tîrgului sunetul lor ce pare descumpănitor prin mulțimea de tonuri ale clopotelor, fiecare de altă mărime și înfățișare. După un timp, însă, ca la o poruncă tainică, ele se pun la ison și atunci poți crede că ascuți o muzică a cerurilor încinse de dangătul nesfîrșit ale limbi-

lor de aramă ce bat furibund pereții sunători ai clopotelor. Și totul e implorare, e chemare la iertare și alinare a suferințelor de către un Dumnezeu ce întirzie să vină.

Dar satul acesta emancipat din vechea sa condiție a călcat înainte și cu meșteșugurile sale. Cizmarii, cei făcători de ghetе pentru înaltele curți, ca și cei cîrpaci, curelarii ce au căutare, că drumurile tot cu caii se străbat încă, făinarii cu morile lor pe ape, țesătorii ce umplu piețele tîrgului cu culorile vii și amețitoare ale pinzeturilor, fierarii ce încă minuiesc cu îndemînare niște soule de altă dată, măcelarii, cîrnățarii, lăptarii și alții zoresc să țină pasul cu ce le cere lumea din ce în ce mai numeroasă a tîrgului, tot mai în-lins, tot mai hrăpăreț în nevoile sale.

Și toți aceștia, meseriași, proprietari, mi-siți, unii țărani mai ieri, și-au întins casele să le încapă atelierele, halele și prăvăliile. Și-au strîns pungile să dureze cărămidării pe măsura mărții ce o făuresc. Treptat, tîrgul își ivește clădirile de meșteșuguri și o dată cu ele străzile întregi de meseriași, fiecare căutînd un vad cît mai prielnic. Nu e încă industrie, dar va fi, dacă nu azi, în orice caz nu prea tirziu.

Dintre toate, pielăriile, oizmăriile, țesătoriile, dar mai ales tăbăcăriile au cîștigat cele dintîi un pas mai în față. Ele sînt primele. Zeci de oameni se chinuie ziua întreagă, de la răsărit la asfințit de soare, într-un miros ncomenesc în care se poate muri dacă nu ai obișnuința duhnului lui. Tineri, copii aproape, bătrîni sfîrșiți își dau sudoarea și suflarea în această schingiuală. Văzîndu-le, chiar de

afară, că mirosul tăbăcăriilor se simte de departe, poți crede că iadul își începe încă de pe pământ caznele.

Dar orașul are și neplăcerea serilor, că lîngă lacurile ce-l înconjoară, sălășluesc țințarii și ei nu iartă nici pielea subțire a domniței de la curte, dar nici pe cea groasă, bătătorită a curelarului. În fața țințarilor toți sînt la ȧcl; curtean și prostime trebuie degnabă să alerge la foreală, dacă nu în caleașcă, atunci măcar la fum des de ierburi uscate. Asta e și pacos-tea orașului, căreia nimeni nu-i poate da de leac. În conacele de la Snagov și Mogoșoaia domnitorul și ai săi au pus pe la ferestre pînă subțire de mătase, ca aerul să vină și țințarul nu. După ferestre de palat păzite de zăbrele și catifele se croiesc sub înfățișarea chefului de plăcere poște noi de domnie. Unii le știu, alții nu. Capete se joacă și sînt joc. Bucureștiul trăiește ale sale dedesubturi și ascun-zisuri.

Serile mai sînt apoi primejdioase fără lună, mai ales, cînd dai spre marginea tirgului. Atunci ți se poate întîmpla orice, că garda e puțină și nici îndrăzneță nu e. Dar te poți de-a dreptul rătăci prin străzile care se desfac bezmetic una din alta și mai ales seamănă una cu alta. Poți rămîne buimac la o margine depărtată, că nu găsești nici un trecător după primele ore ale serii ca să-ți îndrepte pașii de întoarcere. Apoi mai sînt și noroaiele, că birje nu prea găsești să te ducă și cu atît mai puțin să te aducă înapoi, decît dacă ai opri-t-o să te aștepte în schimbul unui preț gros.

Și în întuneric nu te poți descurca, că felinare sînt puține, doar pe Podul Mogoșoaiei

și pe încă vreo cîteva uliți mai arătoase din mijlocul tirgului. Și ele cam chioare, dar oricum sînt, și mai împrăstie întunericul măcar prin prejurul lor. Încolo beznă și neștire. Și nu se face să te încumeți dincolo de ele, că nu știi unde ești.

Însă Bucureștiul își pune straiul lui de sărbătoare duminică dimineța. Atunci la șosea se pot vedea caleștile, în frunte cu cea a domnului și ale boierilor, urmate de ale altora, ce le au, că prostimea încearcă să fugă și ea de arșiță mai spre păduri și lacuri, chiar mergînd pe picioare. E o promenadă ce pornește de la luxul curții și se termină la micul tirgoveț dornic de spectacol sau doar cu gînd să iasă la iarbă verde. E o lume ce vrea să petreacă sau își închipuie asta. Fiecare după greutatea pungii își face distracția lui de duminică, așa ca să fie în rînd cu lumea.

Spre Băneasa curg calești mai arătoase sau nu, apoi, pe jos, altă și altă lume, îmbrăcată în ce are mai bun, haine ținute o săptămînă la uscat în naftalină, dar bine încuiate că în București mai bîntuie încă destui hoți neprinși. Din caleștile boierești sau ale orășenilor înstăriți se aud și vorbe altfel decît românești, că aici se vorbesc multe limbi. Româneasca oricum e acasă și orice s-ar întîmpla ea biruie. Dar chiar pe la iarmaroace sau alte îngheșuiele auzi și grecește și turcește.

Pe la școli se învață grecește și mai nou franțuzește. La curte pe lîngă greceasca adusă de niște domnii străine neamului, tinerele vlăstare boierești au venit de la Paris cu limba lor nouă pe care o vorbesc cu mîndrie la

fiece pas, să vadă și să știe lumea de unde vin.

Cartea pătrunde și pe căi uneori străine de grai și de datină, dar pătrunde nefăcînd rău nimănui. Franțuzeasca e însă limba de trimiși și diplomați, de uneltiri și răzmerițe, unele cu sfîntă cauză, să nu știe alții ce nu vorbesc limba cea nouă.

Aceasta pentru că Bucureștii au și o viață ascunsă, știută doar de inițiații unuia sau altuia dintre grupurile tainice. Societăți secrete se fac și se desfac în fiecare clipă. Unele dăinuiesc o zi, o săptămînă, nu mai mult. Altele rezistă chiar ani. Mai sînt și cele care fac jocul unor ambiții deșarte, ca orice ambiție ce ar vrea totul și puterea. Dar rămîn să lucreze veșnic în umbra unor conace retrase în verdețuri și păduri, asociațiile unor oameni ce nu vor nimic pentru ei înșiși. Ele stau ascunse în spatele unor societăți „muzical-artistic-culturale” ce-și dau serbările inofensive prin palatele chiar ale boierilor domniei. Totul e joc și conspirație, pentru unii numai atît, pentru alții viață și credință. Vechile conace, încăperile ascunse, din fundăturile unor ateliere meșteșugărești, feresc ochilor nedoriți rîvne mari de neatîrnare și deschideri spre altă lume. Se joacă totul pe o miză. Averele, starea, liniștea se joacă pe un gînd. Orașul ascunde atîtea taine în satul său imens ce se apropie pe zi ce trece de ce se va numi capitala europeană a orientului.

Și toate acestea se petrec aici în Bucureștii deja mare pentru vremea lui, întins de la Pantelimon, pînă la Băneasa și Chitila, oraș ce de fapt e o grădină invadată de case. Pri-

vit de sus, melalocul lor nu ar părea livezile și viile, ci casele care rup verdețurile. O bună parte din țară a fugit aici ca spre mintuire, dar destule iluzii s-au dovedit a fi deșarte, pentru că Bucureștiul a avut și are multe sale nenorociri, drame și suferințe. Și totuși e frumos aici și, dacă ai venit o dată, greu te rupi de el, căci Bucureștiul e frumos oricum l-ai lua, are dulceața asta numai a lui. Sint atitea locuri tihnite în care te poți așeza și trăi în pace.

Sint străzi lungi și drepte, străjuite de copaci deși și stufoși ce aduc o binecuvîntată umbră, ascunzînd în funduri de livezi case ce par țărănești pe dinafară, de fapt niște conace de țară, mutate parcă cu de-a sila în tîrgul acesta uriaș. Dar înăuntru e larg și odihnitor, ba chiar elegant și cu gust aranjat. În casele astea locuiesc vechii bucureșteni înstăriți prin negoț și meșteșuguri sau chiar vlăstare ale unor vechi familii de boiernași și militari din tată în fiu.

Într-o asemenea „culă” bătrînească locuise și tatăl meu, undeva dincolo de Moșilor, în apropiere de Mihai Bravu, pe o stradă flankată de copaci rotați, ale căror coroane se împreunau în văzduh, păstrînd o veșnică umbră. Acolo m-am născut și am trăit în tinerețe și apoi cu lungi întreruperi și eu.

Casa era veche, însă durată din piatră traianică, adusă de departe, dintr-o carieră de pe valea Buzăului. Tata, altminterea om cuminț și așezat, avea totuși ciudățeniile lui. Căuta-se mult locul de casă pînă a se opri la acesta. Îl vruse nu departe de centru, însă retras și în pace. Găsise livada aceea bogată în pomi

de tot soiul. Îi plăcuse umbra și reculegerea ei. Primul lucru pe care-l făcuse, fu să împrejmuiască locul cu un gard înalt de cărămidă roșie, și roșu a rămas zidul și pînă azi. A tocmit meșterii cei mai buni ce i-a găsit în București și și-a înălțat casa după planuri închipuite doar de el. Meșterii se mirau mereu întrebînd de ce așa și nu altfel. La toate nedumeririle lor, tata răspunsese fără a sta pe gînduri: „pentru că așa vreau eu”. Și așa s-a clădit, cum a vrut el. Casa a ieșit neobișnuită, chiar ciudată. Un amestec de culă oltească, sau cel puțin așa părea pe dinafară, de la distanță privind-o. Dacă te apropiai semăna mai mult cu o fortăreață bine înșiptă în pămînt printr-o fundație zdravănă. Geamurile pivnițelor adînci ferecate cu gratii, ca și cele ale primului etaj, descurajau orice vizitator nepoftit. La fel și ușile grele de stejar strînse în margini de fier.

Vecinii încercau să-l cunoască și să intre în vorbă cu el. Dar nu fu chip și ei pricepură că n-au să-l cunoască cu adevărat pe acel om ciudat niciodată.

Se lăsară păgubași și de atunci, cînd îi vedeau statura lui falnică și demnă apărînd pe poartă pentru a se urca în caleașcă, îl salutau tăcut printr-o înclinare a capului. Intrigase pe toată lumea. Nimeni nu știa cine este, de unde vine și cu ce se ocupă. Cu greu izbutiseră să-i afle abia numele. Dar asta nu le spunea nimic. Anii au trecut, unul după altul, și nimeni nu a putut afla mai mult. După zidul roșu de cărămidă viața curgea tainică pentru toată lumea. La anumite zile, la poarta grădinii erau văzute calești somptuoase din

care coborau înși îmbrăcați în pelerine lungi și negre, intrînd apoi repede în casă. Veneau de obicei seara și plecau dimineața. Noaptea muzici răzbăteau printre copacii livezii. Dar asta se petrecea rar. De obicei în conac plutea o liniște și o pace deplină, netulburată nici de plecările și sosirile intempestive ale unor mesageri tăcuți și disoreți. Atunci tata se închidea cu vizitatorul necunoscut în bibliotecă și nimeni nu avea voie să pătrundă acolo cît timp dura întrevederea. Lungile discuții ce se desfășurau acolo au rămas mult timp o taină pentru mine. Nici după ce am izbutit să aflu cîte ceva, nu am înțeles întru totul rostul lor. Adesea, după aceste vizite, tata pleca cu străinul și lipsea zile întregi, fără să dea nimănui vreo explicație la plecare sau la sosire. Cînd se întorcea, era obosit, plin de praf și ca de obicei taciturn. Din cînd în cînd i se putea citi pe figură o mare satisfacție, ca și cum ar fi izbîndit ceva foarte însemnat. Dar asta rareori.

Eram un copil cînd se întîmplau toate acestea, iar tatăl meu părea un om deja matur, vîrtos, în puterea vîrstei. După ce anii s-au scurs, în vacanțe, cînd mă întorceam de pe la școli în casa părintească, am încercat să aflu cîte ceva, iscodindu-mi părintele. Acesta, însă, nu prea se arăta dispus să-mi deslușească tainele ascunse ale vieții și îndeletnicirilor lui. Doar rareori și cu greutate mai lăsa să razbată cîte un gînd ce-l frămînta.

Copilul, iar mai tîrziu tînarul ce eram își formase de-a lungul anilor o vagă impresie despre tatăl său și una și mai vagă despre îndeletnicirile acestuia. Bănuiam că se chel-

tuia pentru o cauză care mie îmi scăpa, și căreia îi dedicase toată viața. Știam, eram convins de asta, că tatăl meu nu este un om rău, deși, tăcut și aspru cum era, ar fi putut înșela. Tocmai de aceea eram încredințat că el luptă pentru ceva demn și măreț, dar în același timp tainic, ceva ce nu trebuie totuși să alle încă lumea din jur. Surprinsesem de câteva ori, absolut în treacăt și din întâmplare, scurte fragmente din discuțiile purtate de tatăl meu cu vizitatorii săi la ieșirea din birou, în timp ce-i conducea spre ieșire. Cuvinte ca „țară“, „luptă“, „independență“, „unire“, la vârsta mea fragedă nu-mi spuneau încă mare lucru. Mai târziu, însă, aveam să înțeleg mai mult despre toate acestea. Un singur lucru îmi va rămâne obscur. De ce tata a refuzat să-mi destăinuie și mie câte ceva? Nu avea încredere în mine, fiul său? Nu se părea. Crescusem, eram un tânăr serios și deloc prost, cum ziceau puținele cunoștințe ale familiei, iar tata părea mult mai atent și mai prietenos ca înainte. Evident, tot în nota sa sobră și rezervată. Uneori chiar stăteam singuri în birou și tălăfăsuim ceasuri întregi despre cele mai diverse lucruri. De câte ori ajungeam însă la ocupațiile sale, schimba vorba, ori îmi spunea simplu, bărbătește: „Despre asta nu trebuie să știi tu nimic!“ Urma o tăcere stinjenitoare, tata privea spre geam cu ochii duși departe, uitând să mai tragă din vechea sa pipă de cireș.

S-au mai dus niște ani și au venit vremuri grele. Tata a dispărut pe neașteptate de acasă. L-au căutat gărzile de câteva ori. M-au întrebat și pe mine dacă nu știu unde s-a

dus. Am fost amenințat că voi fi pedepsit, dacă nu voi spune unde e tatăl meu. Într-adevăr nu știam absolut nimic. Apoi n-am aflat timp îndelungat nimic despre tata, pînă cînd a venit vestea aceea îngrozitoare...

Nu l-am mai văzut pe tatăl meu.

Chipul său a rămas înconjurat de taină pentru totdeauna și niciodată nu s-a putut afla nimic precis.

Anii au trecut iarăși și dat a fost ca să nu se știe de către alții mai mult.

În acest decor, ce va părea ciudat celor care vor veni după noi și poate chiar nouă la bătrînețe, și-a consumat tatăl meu o viață zbuciumată, aventuroasă și tainică. Piese ale acestui decor aparțin desigur unei anumite vremi, precis delimitate în istoria noastră. Recapitulînd însă obiceiurile acelei epoci, vom constata cu surprindere că multe din ele vor reveni, continuîndu-se în alte veșminte, mai moderne. Obiceiuri, apucături ca și datini vor dăinui și azi și desigur că și copilul meu le va constata existența în alte forme. Orice neam își conservă, cu sau fără voia lui, niște elemente aparent nesemnificative ce-i vor conferi deapănarea un profil numai al său. Chiar și gestul cotidian al oamenilor în fața factorilor veșnici ca munca și hrana poate fi ușor de depistat și recunoscut ca același, neschimbat, de-a lungul unei lungi perioade de vreme.

Dar, în sfîrșit, despre alte lucruri vroiam să vorbesc aici. Tatăl meu s-ar supăra dacă m-ar vedea divagînd astfel.

Am crezut o vreme despre el că doar dorul de neprevăzut și aventură îl determina să ducă o astfel de viață. Mai târziu aveam să înțeleg niște lucruri care, fără a exclude cu totul apetitul său pentru aventură, au conferit chipului tatălui meu o altă lumină, statornicindu-i admirația și respectul ce i le port și astăzi. Atunci n-aveam cum să știu că-l voi continua, reeditându-i într-un fel destinul. Dacă astăzi m-am decis să scriu aceste rânduri, o fac în speranța că la vremea potrivită fiul meu le va citi și pricepe. În nici într-un caz prea devreme, căci s-ar putea să nu le înțeleagă sau să le înțeleagă prost, ca pe o carte banală de aventuri. Evident, nu voi putea spune aici totul, toate faptele petrecute și nici nu am voie să dau nume de oameni și locuri. Înțelegerea dintre noi, cei legați cu jurământ să slujim pentru cauza cea sfântă, este dură și categorică. Nimeni nu are voie să aștearnă pe hîrtie tainele luptei ce o ducem. Fiul meu abia după intrarea sa în luptă va putea să le cunoască, iar cînd va citi aceste rânduri, nu va avea nevoie să găsească aici explicate tainele, el cunoscîndu-le direct atunci cînd trebuie și de la cine trebuie.

Nu știu cît am citit astfel, cred că multă vreme. M-am uitat la numărul paginii la care ajunseseam, dar am rămas descumpănit. Aveam parte de o nouă surpriză. Cartea nu avea numerotate paginile. Veche și destul de zdrențuită cum era, puteau desigur lipsi pagini din interior sau de la sfîrșit mai ales, de unde se rup mai repede. Ideea că nu voi

cunoaște sfârșitul acestei cărți, de fapt al acestei vieți, mă obsedă timp îndelungat după aceea. Am privit atunci grosimea părții citite. Trebuie să fi fost oiteva bune zeci de pagini. Ceasul stătuse și — ciudat — era tot noapte.

Am sorbit din paharul cu coniac și din ceașca de cafea, apoi mi-am aprins o țigară.

Nu-mi dădeam perfect de bine seama dacă sint obosit sau nu. Starea în care mă aflam aducea a ceva asemănător unei transe. Eram parcă dus departe în alte locuri și vremi, aflându-mă totuși aici și acum. O ciudată dedublare care mă intriga mult. Eram și nu eram eu. Eram eu, pentru că îmi simțeam propriul trup, casa mea, încăperea de lucru, obiectele personale, devenite atât de familiare de-a lungul anilor. Pînă și aerul din jur avea același iz știut perfect mie. Și totuși... Ceva mă împărțea în două, înjumătățindu-mă nefiresc, chinuitor, dar ispititor în același timp, cu o necrezută poftă de a trăi altceva, pe altcineva. Eram eu și totuși eram și altcineva. Bunicul povestea în cartea lui la persoana întâia... Eu citind acest text parcă citeam propria-mi poveste: „Eram — eu adică și nu el — la 1891 în vechea cafenea de pe Gabroveni cu...”

Dar eu povesteam, desigur eu fusesem în acea cafenea. Și tot ce istorisea el acolo, trăisem eu, eu cel de azi. Toate mi se păreau atât de familiare, încît era imposibil să i se fi petrecut altuia aidoma.

M-am întors înfrigurat la pagina cărții și am început să sorb cu nesaț literele tipărite

cu caractere pârînd primitive și rafinate în același timp.

Bunicul povestea acum niște întîmplări care aminteau de timpurile acelea grele, dar eroice. M-am scufundat în lectură, uitînd de tot ce era în jur.

Citeam de fapt o carte a unor lupte dure, fără menajamente, în care nu exista iertare. Noblețea, frumusețea cauzei compensa poate totul, dar nu puteai trece peste inimaginabilele greutăți, mizerii și umilinți ale acestei încrîncenări. Victoria nu se contura încă. Ea stătea undeva ascunsă, departe în timp, în nu se știe ce an care va să vină. Dar ea trebuia să se apropie, așa oum, inevitabil, anul acela va veni și el odată, cîndva, după ce se vor scurge anii de dinaintea lui. Era ceva implacabil. Dar pînă atunci trebuiau îndurate multe umilinți.

Citeam și nu mă puteam opri să nu constat că bunicul meu, după ce istorisise faptele tatălui său, trecînd apoi la ale lui, îl continua pe înaintașul său cu credință, cu devoțiune nu numai de fiu, ci și de slujitor al aceleiași cauze. Erau între faptele celor doi deosebiri de elemente concrete, de decor, de împrejurări mărunte ce țineau de loc și de timp. Dar, deasupra tuturor acestor deosebiri neesențiale, asemănarea era izbitoare.

Spiritul, atmosfera acelei lupte se continuau imperturbabile, parcă ar fi fost vorba despre același om, despre aceleași întîmplări luate în mare, fără detalii nesemnificative. Dar, ceea ce mă copleșea, era aceeași unitate de destin, același unic destin, al luptei și luptătorului, bunicul și străbunicul, tatăl său adică,

părînd una și aceeași persoană, care dăinuia în timp, trecînd dintr-o epocă în alta, doar cu alt nume de botez. Lucrul acesta m-a frapat și citînd mi-am propus conștient să urmăresc viața celor doi în paralel, deși, repet, impresia rămînea aceea că bunicul povestind faptele sale, devenea el însuși tatăl său, continuînd în același spirit, faptele acestuia.

Citeam pe nerăsuflete și treptat, treptat, surpriza mea creștea, pentru că o altă senzație mă copleșea. Nu numai că toată povestirea mi se părea ca fiind chiar a mea — ea fiind, cum spuneam, relatată la persoana întîia —, ci, mai mult decît atît, faptele însele îmi erau cunoscute deja, chiar înainte de a ajunge la una sau alta dintre ele ! Evident, nu în amănunt : mai mult în finalul lor, în deznodămînt. Mă opream din lectură și îmi spuneam în gînd ce va urma, iar apoi citeam și povestea bunicului nu făcea altceva decît să confirme ceea ce anticipasem eu. Nici nu mai știam ce să cred. Eu anticipasem în imaginație niște întîmplări ce urma să le citesc apoi, sau cartea anticipa niște fapte petrecute mult mai tîrziu și încă trăite chiar de mine însumi ?

Ce puteam crede ? Să pun pe seama unor coincidențe toate asemănările ? Dacă ar fi fost doar cîteva, totul ar fi fost explicabil pînă la un punct. Dar nu erau doar cîteva aceste similitudini. Toată viața mea semăna izbitor cu cea a bunicului. Ne cheltuisem amîndoi pentru niște lucruri din care personal n-am avut nimic de cîștigat. Ba, dimpotrivă. Și mai mult decît atît, bunicul meu repeta la

rîndul său destinul tatălui său, străbunicul meu. Eu, de asemenea, reluam soarta lor în alt timp și cu alte mijloace, mergînd fără voia mea și totuși perfect conștient pe același drum, parcă pentru a-l desăvîrși. Comiteam aceleași fapte lăudabile și parcă repetam aceleași erori în alte haine, dar toți trei deveneam în perspectiva timpului unul singur, scriind parcă fatal aceeași carte...

Deodată mi-am amintit și de tatăl meu și am tresărit violent. El făcuse oare altceva? În cinstea lui incoruptibilă, lipsit total de orice flexibilitate, luptase fără a-și pune vreodată problema că ar avea ceva de suferit sau că nu ar conveni unuia sau altuia ceea ce face. Singurul lucru care-l preocupa era ideea în numele căreia lupta. Compromisurile care se fac de obicei, chiar în slujba unei idei, nu le-a acceptat niciodată și așa a pierdut, rămînînd înfrînt. A căzut demn, dar a căzut și nu s-a mai putut ridica niciodată.

Dar toată viața lui a fost perfect incadrabilă în destinul tatălui și al bunicului său. Victoriile au aparținut bătrînilor, iar înfrîngerile cauzei. Toți, însă, știau că înfrîngerile sînt provizorii, de moment. Poate doar tata a pierdut mai mult decît ceilalți, pentru că nu a putut înțelege niște vremuri frumoase, dar încă tulburi, în care personajele purtau costume înșelătoare. Trebuia să vezi dincolo de farduri fețele adevărate. Tata n-a izbutit și probabil că și de asta a pierdut. El a încercat o rupere de destin, dar nu a izbutit să o facă.

Însă, deasupra tuturor accidentelor toți, noi toți, străbunicul, bunicul, tata și eu, făcusem,

ca unul singur, același lucru pentru care n-am putea fi niciodată condamnați, decît doar necunoscîndu-se bine ce am făcut sau, eventual, din rea voință, ceea ce se mai poate întîmpla, dar nu poate murdări nimic din ce e drept.

Mi-am întrerupt iar lectura cărții tipărite într-un an neștiut și de o editură necunoscută. Fel de fel de gînduri mă asaltau și, nu știu de ce, parcă nu eu le frămîntam aceste gînduri, ci poate bunicul, străbunicul...

Poate gîndeam împreună sau gîndea unul din noi, n-avea importanță care. Tot ce scria bunicul meu aducea a viață trăită de mine, or asta era totul la urma urmei. Era o carte a vieții noastre, a tuturor, cu victoriile și înfrîngerile comune, ceea ce însemna, că de fapt viața mea se înscrisa în seria unui unic destin, unic și implacabil. De ce ? De ce trebuie să fie așa și nu altfel ? De ce trebuia să repet aceeași experiență în alte forme ? Oare nu era posibilă înscrierea pe o altă traiectorie în care să nu mai retrăiesc aceleași amărăciuni, chiar dacă lupta era dîrză, frumoasă, eroică.

Cartea aceasta a noastră trebuia să se scrie în continuare la fel pentru tatăl meu, pentru mine și pentru cei ce vor urma după mine ? Oare o ieșire din litera ei nu e posibilă ? De ce să repetăm totul ? Gloria unei lupte nu constă numai în eroismul cu care e dusă, ci și în rezultatele ei. De ce să retrăim doar ce s-a scris într-o carte unică ?

Lupta lor, a celor de dinaintea noastră, este nobilă, dreaptă, dar parcă cu trecerea anilor, ajungînd la noi trebuie adăugat încă

ceva, dacă nu chiar schimbat. Comandamentele sînt utile în momentul în care trăim noi înşine ideea pentru care luptăm, o trăim cu simţirea noastră cea de acum. Or, atunci cînd ceva în noi se schimbă, adică sîntem alţii de fapt, trebuie să ne croim un destin doar al nostru, diferit de al înaintaşilor. Diferit şi de ceea ce au lăsat ei scris în cartea lor, care chiar eroică fiind, cuprinde şi înfrîngerii.

Noi trebuie să scriem o nouă carte, tot eroică, dar victorioasă. Poate că elementele de livresc şi cultură a unei familii sau chiar ale unui neam ne învaţă să continuăm o luptă, dar nu trebuie să anticipeze mereu aceleaşi şi aceleaşi fapte cu sfîrşit trist, dător de speranţe. Ele ne pot împiedica să avem o personalitate numai a noastră. Trebuie să ne desprindem de cartea celor ce au fost, chiar fiindu-ne ea scumpă, dacă ne împiedică să fim noi înşine şi ne opreşte să mergem mai departe. O carte, oricît de dreaptă ar fi şi oricît de bine scrisă ar părea, nu ne poate opri, nu trebuie să ne oprească să facem şi să fim ceea ce se cuvine. Ar trebui să ieşim din toate însemnele care ne împiedică să trăim alţi ani, alte vremi.

Străbunicul a luptat, bunicul a luptat, tata la fel şi eu de asemenea am încercat acelaşi drum. Dar străbunicul şi bunicul nu mai sînt, iar despre tata n-are rost să mai vorbesc. Însă eu exist încă, nu sînt nici bătrîn, aşa că de ce aş scrie aceeaşi carte? De ce o repet pe aceea în care oricum mă recunosc de pe acum? N-are rost din moment ce ştiu cum se va termina totul în această carte, chiar dacă respect şi iubesc litera ei, asta nu înseamnă că trebuie

să mă supun. Eu pot scrie o nouă carte, doar a mea, rupîndu-mă de tutela alteia. Și pentru asta trebuie să comit un gest, măcar un prim gest care nu e prevăzut în scrierile bunicilor mei. Adică gestul care să-mi aparțină numai mie. Fără a rupe nimic din bibliotecile citite, trebuie să pricepem că ni se poate întîmpla — și doar mi s-a întîmplat de atîtea ori ! — să ne lăsăm copleșiți de înfrîngerile consemnate în atîtea file. Asta înseamnă supunere la o soartă ce a aparținut altora și nu nouă. Noi continuăm ce au făcut înaintașii, dar sîntem totuși alții și trebuie să avem cărțile noastre, numai ale noastre. Pentru că nimic nu poate anticipa ce vom fi.

Am închis cartea bunicului meu. Am băut cafea și am rămas timp îndelungat nemișcat. Nu știu cît am stat așa. Am privit pe geam. Părea că se făcuse dimineața, pentru că vedeam razele soarelui strecurîndu-se pe după perdeaua ferestrei ce da spre răsărit.

Am privit cartea cafenie și am constatat un lucru care-mi scăpase, deși îl știam de fapt : numele de botez al bunicului, pe care-l vedeam pe pagina de titlu, era același cu al meu, deci purtam același nume. S-ar fi putut crede că eu scrisesem acea carte. Nu știu de ce lucrul acesta mă îndispunea. Eu scrisesem cartea, desigur, și uitasem pentru că asta se petrecuse demult !...

O altă persoană — fiul meu, de pildă — ar fi putut crede, găsind-o peste ani și ani, că eu am scris-o. Pentru toată lumea eu eram

autorul. Și chiar eram, cel puțin unul din autori.

M-am ridicat de la masă și, luînd cartea, am mai privit o dată ultima pagină. Pe hirtia veche, înnegrită de timp, am citit: „Într-o seară am găsit în biblioteca tatălui meu o carte a bunicului meu care, curios, purta același nume ca și al meu”.

Îngîndurat, am așezat în raft volumul cafe-niu, exact în același loc de unde îl luasem.

Abia acum simțeam oboseala. Am aruncat o privire ceasului de pe birou. Acum mergea liniștit, marcînd din nou timpul meu, numai al meu, cel de acum.

Nu m-am mirat.

Cu gesturi mecanice m-am deplasat în dormitor și m-am întins pe pat. Nu-mi dau seama cît am dormit, dar primul lucru pe care l-am făcut după ce m-am trezit a fost să mă duc la raft să iau cartea cafenie. Nu mai era la locul știut și nici în altă parte. Nici acum nu m-am mirat.

Probabil trebuie uitată.

venise eleonora...

VENISE ELEONORA...

lui Dinu Pop,
cu toată dragostea

Orice raportare la personaje reale aparține în exclusivitate cititorului. Autorul nu-și asumă nici o răspundere pentru un eventual proces de intenție.

După nu știu câți ani — deja nu mai eram atît de tînăr — izbutisem, în sfîrșit. Nu-mi venea nici mie să cred că lucrurile se întîmplaseră aievea. Nu credeam, mai ales cînd mă cuprindea teama că ceea ce trăisem cu o zi înainte, cu mai multe zile înainte, nu fusese poate decît un vis prea adesea visat de-a lungul anilor, rod al gîndurilor mele de ziua răsucite în imaginile strălucitoare ale nopților, cînd se zămislea cea de-a doua viață a mea. Atunci, în plăsmuirile somnului, totul părea fabulos ca în închipuirile unui bețiv sau morfinoman. Eu nu eram, însă, nici una, nici alta ; eram un om liniștit, fără nici o viață particulară aventuroasă sau măcar agitată. Tot ce mi se întîmpla era înduioșător de

normal, în așa fel că toate cunoștințele mele — cu care mă vedeam ca de obicei o dată sau de două ori pe săptămână la o partidă de „pietre“ și beam ceai sau, foarte rar, un pahar de vin cu apă minerală — deci cunoștințele mele aveau dreptul să spună că sînt atît de fericit cît se poate pretinde în mod normal, deoarece nu mi se întîmpla nimic rău. Da, chiar nu mi se întîmpla nimic, nici rău nici bun. Existența mea era asigurată. Cîștigam binișor ca cercetător de istorie — de fapt, arheolog, dar titlul are mai puțină importanță, încît, cum spunea un scriitor al cărui nume l-am uitat, neavînd griji materiale, mă puteam dedica... metafizicii (cuvîntul ăsta nu mi-a plăcut niciodată). Eu, însă, mă dedicasem unui viciu mai ascuns, aparent inofensiv, dar cumplit de tenace în insistența lui: visul. S-ar putea crede că mă visam bogat și celebru, iubit și iubind cele mai frumoase femei, călătorind în chip de mare personalitate sau alte asemenea lucruri care ne stau la îndemînă prin vis. Nu. Eu dorisem — și încă din copilărie — lucruri mult mai simple, mai domestice și, poate, mai apropiate de ceea ce nu găsesc niciodată, pentru că nu știm nici măcar ce înseamnă: fericire sau poate mai simplu, tihnă. Tatăl meu spunea cîndva că totul este să ai planeta ta, — mică și săracă — dar s-o ai. Pe ea să nu lași să pătrundă nepoștiți și să nu vrei mai mult, ci să rămîi între hotarele ei. El n-a prea izbutit, dar mi-a transmis mie această speranță care la urma urmei nu constituie cîne știe ce pretenție exagerată. Zîbeam înainte de a trăi întîmplările din urmă. Adesea mă ironizam că-l luasem

prea în serios pe tata, pentru ca după aceea să ajung la adevărate excese ale viciului meu nocturn: visele mele erau din ce în ce mai pretențioase. A doua zi după fiecare asemenea vis îmi spuneam cu destulă înțelepciune că situația trebuia acceptată ca atare: nopțile cu visele, iar zilele... zilele mi le petreceam ori la muzeu, ori, cîteva luni pe an, colindînd șantierelor arheologice. După ce îmi pierdusem ambii părinți, locuiam în continuare singur în casa aceasta imensă, veche și deprimant de dărăpănată, despre care nimeni nu știe cui a aparținut de fapt. Cînd ne-am mutat noi în ea — aveam cinci ani atunci — mi s-a spus că mai trăia într-o cameră, plasată în capătul unui culoar întunecos de la etaj, un ultim vlăstar, și acela tolerat, al familiei cu nume princiar care probabil construise cîndva, demult, casa. Era un bătrîn surd, cu vederea și mai ales cu memoria slăbită, care nici el nu știa prea bine dacă este pe drept sau nu proprietar. Între timp bătrînul s-a prăpădit și locatarii uitaseră aproape cu totul că sînt chiriași. De fapt, nici nu aveau cui să mai fie chiriași. La clădire, plasată undeva în mijlocul unei grădini cu copaci deși și umbroși, într-una din marginile orașului, nu puteai ajunge decît intrînd printr-o poartă metalică ruginită ce scrișnea din balamale, văitîndu-se parcă, iar de acolo, traversînd o curte lungă, interminabilă cu mici căsuțe ca niște improvizații de sezon făcute de curînd, pătrundeai printr-o altă poartă ce da în grădină și strecurîndu-te printre copaci puteai în sfîrșit ajunge la clădirea în care locuiam. N-o vedeai decît cînd erai la cîțiva pași.

Probabil cîndva, demult, grădina se întindea pînă în stradă, la poarta de fier, care atunci nu era ruginită și nu scrișnea din balamale ca acum.

De-a lungul anilor locatarii s-au schimbat de multe ori, casa deși mare, nefiind prea confortabilă. Încăperile vaste și înalte erau greu de încălzit cu lemne. Așa se face că după un timp nu mai cunoșteam pe ceilalți locatari. Mai ales că intrarea prin care pătrundeam era doar pentru apartamentul meu și pentru încă unul care era de o vreme închis, locatarii fiind plecați în străinătate. Nu vizitasem — sau parcă o dată, în copilărie, mă furișasem la etaj pentru cîteva clipe, căci am fost surprins — restul clădirii. Știam, însă, din auzite că celelalte familii aveau la dispoziție o altă intrare ce da pe o stradă paralelă. Curios, că nu cunoșteam nici o stradă paralelă cu cea prin care intrasem eu, căci după cîte știam, prin partea aceea nu erau decît niște locuri virane, cu tufișuri de spini și cu rîpe umblate doar de șopîrle, dar pentru că nu mă prea interesa treaba aceasta, am dat-o uitării cu vremea.

Nici aspectul trist, deprimant al clădirii, pe vreme întunecoasă — toamna mai ales — de-a dreptul lugubră, nu m-a mai impresionat după un timp. Treptat, treptat ne obișnuim și cu lucrurile mai rele. Dar, în sfîrșit, toate acestea n-au nici o însemnătate. Important rămîne faptul că am izbutit. După singurătatea mea de mulți ani — prietenii mei fiind de fapt niște cunoștințe care îmi întrețineau iluzia că nu exist doar eu pe planeta asta — izbutisem. E drept că adesea, furat de micile mele descoperiri arheologice, uitam de singurătate. În

momentele — destul de rare — cînd izbuteam să dau la iveală cîte un ciob sau chiar un vas aproape întreg, lucram absorbit zile și nopți întregi, fără cruțare, cu o furie a disperării parcă și nu aveam timp nici să visez. Mi-aduc aminte și acum întîmplarea pe care am trăit-o cînd am descoperit în așezarea aceea de prin secolul nouă, un cap de femeie, făcut din piatră bine șlefuită pînă aproape de luciu, de o culoare greu de definit. Eram în culmea fericirii și toată lumea mă invidia. Pregătisem o comunicare care speram că va face senzație. Păstrez și acum o parte a ei, cea în care descriam înfățișarea acelui cap de femeie. Mă străduisem, cu toată lipsa mea de talent s-o descriu nu numai exact, dar și cît mai plastic cu putință. Reprezenta un chip de femeie tîmără, peste care trecuseră deja anii adolescenței, cu o expresie de maturitate austeră, poate chiar cu o anume severitate a liniilor bine marcate, severitate vizibilă mai ales din profil. Chipul prelung, de o rară distincție, era încadrat într-o coafură pe care nu o mai văzusem niciodată. Capul era ușor înclinat într-o parte și puțin în jos, lăsînd ochii oblici, dar nu orientali, în umbră și dînd impresia că privesc trist undeva înspre pămînt, parcă regretînd că nu am lăsat-o acolo unde stătuse atîtea secole. Și totuși, acest chip de femeie avea ceva misterios de viu, ceva din gingășia unei așteptări de gest tandru, de mîngîiere care întîrzie să vină sau poate o stare ce se afla undeva între fericire și suferință. Privit de aproape, obrazul ei te chema spre mărturisiri nefăcute niciodată, spre un vis pe care nici nu îndrăznești să-l visezi măcar. Și tot

privit de aproape, severitatea liniilor se topea într-o armonie, într-o liniște și o împăcare în care și visele nevisate se împlinesc. Vraja ei mă cucerise cu totul și abia așteptam să mă întorc acasă pentru a sta ceasuri întregi s-o privesc în tăcere, pînă noaptea tîrziu cînd adormeam, ducînd statuia cu mine în vis. Lîngă ea aveam impresia că nu mi se va întîmpla nimic rău, că nici o murdărie nu m-ar putea atinge. Eram atunci invulnerabil, eram demn și sigur că totul este așa cum trebuie să fie. Și începeam să-i dau dreptate tatii, că poți să ai planeta ta mică, modestă, dar să fie a ta. Îmi dădeam perfect de bine seama că este o închipuire și zîmbetul ironic pe care mi-l adresam adesea în oglindă, dovedea că eram cît se poate de lucid și că nu-mi pierdusem simțul umorului. Dar îmi plăcea această amăgire, acest joc și eram mulțumit. Era un joc doar al meu și asta mă satisfăcea poate cel mai mult. Aveam voie să-l ironizez din nevoia de a-mi controla luciditatea, dar îmi puteam permite să și cred în el pentru a-l juca cu convingere.

Nu m-a deranjat prea mult nici cînd unul dintre bătrînii profesori, specialiști în istoria secolului al nouălea, a demonstrat cu dovezi grăitoare că statueta e un fals, sau dacă nu e fals, atunci e de dată recentă și că a ajuns printre rămășițele vechii așezări mult mai tîrziu și cu totul întîmplător. Decepția a fost mai mult pentru istoricul din mine, pentru că, pe altă parte, statueta nefiind autentică, puteam s-o păstrez eu fără să fiu obligat s-o predau muzeului. Mi-am însușit-o și totul era cît se poate de bine. Ce importanță avea la

urma urmei faptul că nu era din secolul al nouălea ? Ea rămînea chipul de femeie cu priviri triste și liniștite, de așteptări și speranțe nespuse și spuse parcă într-o limbă necunoscută sau în niciuna din limbile pămîntului.

I-am găsit și un nume care-mi plăcea tare mult: Eleonora. Întîi că suna frumos ca un cîntec vechi de pe vremea tinereții celor ce nu mai erau, ca o romanță căreia nu-i știi nici cuvintele sau abia cîteva acorduri vagi, ca un ecou al unor amintiri povestite de niște oameni ce i-ai cunoscut cîndva, dar le-ai uitat numele; apoi îmi plăcea acest nume pentru că nu cunoscusem niciodată o femeie care să se numească Eleonora. Așa că nici o altă imagine nu tulbura chipul statuetei mele cu care adormeam, luîndu-l cu mine în domeniile în care intrăm întotdeauna singuri, atunci cînd noaptea ne retragem doar în noi înșine...

Nici nu mai știu cîți ani au trecut. Parcă foarte mulți. Nu mai sînt chiar atît de tînăr. De atunci mi s-au întîmplat destule lucruri, dar ceea ce am trăit în ultima vreme nu pot înțelege deplin nici astăzi.

Poate că mai întîi ar trebui să vorbesc despre iubirea mea, adică, a moastă, a mea și a Eleonorei. De fapt nu știu exact cînd a început povestea cu Eleonora. Era toamnă... sau doar ploua sau aveam eu o asemenea dispoziție încît mi se părea că e mereu toamnă. Ciudat: chiar, cînd au început toate ? Ar trebui să încerc să sistematizez faptele. Poate așa mi-aș putea explica niște

lucruri, care și astăzi mi se pare într-un fel, că le-am visat sau doar m-am gândit prea intens la ele, în așa fel că de la o vreme am crezut că mi s-au întâmplat într-adevăr. Eu sînt, în general, un om echilibrat, mă întierbînt greu și nu sînt nici romantic, ba dimpotrivă; puținele mele cunoștințe spun că sînt rece, flegmatic, uneori chiar ironic. Dar nu despre mine vreau să vorbesc aici.

Povestea cu Eleonora a început la... Nu ! Este imposibil să încerc așa reconstituirea. Sînt încă sub influența ei și nu pot gândi lucid, așa cum îmi place mie. Imposibil să mă eliberez de privirea ei tristă și totuși plină de imensă, niciodată spusă dragoste. Sînt însă convins că mă iubește, că mă iubea. Cu felul ei straniu de a fi, știu că nu mi-ar fi putut-o mărturisi niciodată. Îi văd și acum în fața mea chipul cu tenul neavînd parcă culoarea nici unei rase și cu o expresie austeră și matură de femeie totuși tînără, trecută nu de mult prin anii adolescenței. Trăsăturile feței, bine conturate, observabile mai ales dacă o priveai din profil, degajau o anume severitate, care îmi frîna adesea pornirea mea naturală spre ironie.

Obrazul, de un oval prelung, încadrat de o coafură cum nu-mi amintesc să fi văzut purtînd nici o altă femeie, avea o eleganță și o distincție cu totul particulară. Ochii oblici ce puteau părea orientali, deși nu erau, rămîneau mereu în umbră din cauza poziției ușor înclinate în care își ținea mereu capul. Bănuiai, cînd stătea în această poziție, că privește undeva înspre pămînt, ca spre a căuta acolo

ceva sau spre a-și aminti niște lucruri greu de rememorat.

Chipul său avea ceva misterios și îndepărtat, o rigiditate statuară. Imobilitatea ei m-a cutremurat nu o dată, făcîndu-mă să mă gîndesc la nemișcarea morții. Și totuși ea era atît de gingașă, așteptînd parcă mereu un gest tandru din partea mea, o mîngîiere pe care întotdeauna mi se părea că i-o dăruiesc prea tîrziu. Cînd o priveam îndeaproape, expresia ei, ce altfel părea impunătoare și rece, degaja o ardoare ce mă îndemna la mărturisiri nefăcute niciodată, mă chema spre visări în care pînă la ea nu m-aș fi încumetat niciodată să mă scufund.

Și tot numai de aproape liniile ei severe se topeau într-o armonie deplină, într-o liniște și împăcare în care și visele nevisate mi se puteau împlini. Mă vrăjise cu totul și eu, omul altă dată rece și distant, o iubeam nebunește ca un licean la prima dragoste, existam doar cu ea și prin ea. Eleonora mă înțelegea ca întotdeauna tăcut, privindu-mă grav, dar tandru și cald. Diminețile la muzeu mi se păreau infernal de lungi, nu vorbeam cu nimeni, lucram febril pentru a împinge timpul din urmă, ca să ajung mai repede la ora plecării.

Ea mă aștepta liniștită, așa cum o lăsasem și abia atunci începea adevărata mea viață. Iubirea noastră avea o frenezie calmă, dacă s-ar putea spune așa. Ne iubeam total, nu trăiam decît unul pentru celălalt. Eu eram în ochii ei așa cum mă doream din totdeauna, așa cum credeam că sînt cu adevărat. Știam că mă prețuiește cum nimeni n-o făcuse pînă

atunci și eram mîndru că pot să-i par astfel și ajunseseam să cred că nu se înșeală.

La rîndul meu, o prețuiam nespus. Îmi plăcea totul la ea: calmul, discreția, felul ei tăcut de a fi, privirea de o intensitate egală în căldura ei; îmi plăceau și ceasurile întregi cînd stăteam în nemișcare și ne priveam tăcuți. Nu mi-a reproșat niciodată nimic, nu m-a jignit, nu mi-a amintit vreodată de mai vechile mele eșecuri — nu puține — pe care le știa tot de la mine, preferînd să treacă sub tăcere tot ce m-ar fi indispus. Ar fi putut fi ironică așa cum eram eu de obicei, dar n-a fost niciodată. Serile pînă noaptea tîrziu, cînd ne iubeam uitînd de toate plictiselile zilei, ne aduceau pe nesimțite spre somn și de aici în vis, unde tot împreună ajungeam. Și totul se continua și acolo, în visele care țineau pînă dimineața. Iar dimineața totul reîncepea. Zilele cu mecanismul lor implacabil, iar nopțile... nopțile răscumpără totul.

Lîngă ea, cu ea, știam că nu mi se poate întîmpla nimic rău, că nici o ticăloșie nu m-ar putea lovi, că nici o murdărie nu m-ar putea atinge. Eram pe drept cuvînt invulnerabil și trăiam singur și demn, pentru că totul mi se părea că este așa cum trebuie să fie. Și într-adevăr, acele prea frumoase zile mi-au întărit convingerea că imaginea pe care și-o formează despre noi cel pe care-l iubim este decisivă pentru ceea ce facem acum și pentru ceea ce vom fi de acum înainte și chiar pentru ce ar putea crede alții despre noi. Într-un fel imaginea noastră în ochii omului care-l iubim ne prefigurează un destin, dacă nu cumva unicul destin, sau chiar Destinul

cel pe care-l scriem cu literă mare sau o să-l scriem cîndva, cînd o să ne convingem că el nu e doar un cuvînt ca oricare altul.

Și ne-am iubit mult și poate mai mult decît dragostea a fost mîngîierea, ca un balsam îndelung rîvnit de rănile vechi. Despre toate s-a vorbit în legătură cu dragostea, dar despre alinarea pe care o aduce ea nu. Iubirea Eleonorei și a mea ar fi putut topi toate durerile și cele trecute și cele ce au să vină.

Mă izolasem de cunoștințele mele și-mi petreceam toate după-amiezile numai cu Eleonora. Ea îmi era deajuns. Și cum știa să-mi mulțumească pentru timpul petrecut împreună! Atunci parcă mă iubea mai mult cînd îi spuneam că am renunțat la o vizită sau la o partidă de pietre. Adeseori mă îndemna să mai ies ca să nu mă plictisesc. Dar eu nu mă plictiseam niciodată cu Eleonora. Chiar mă miram, zîmbind, cum de mi s-a putut întîmpla și mie așa ceva, ca în romanele citite în tinerețe.

Am încercat într-o zi să vorbesc despre dragostea mea unui prieten. M-a privit ca pe un animal ciudat, de parcă atunci m-ar fi văzut prima oară. Așa am înțeles că oamenii nu mai au timp pentru iubire, că între atîtea invenții și nimiciri pe care le aduc tot ele abia apucă să citească ziarul la rubricile de catastrofe și decese și mă mir că au timp să mai glumească pe seama iubirii. Am îndrăznit atunci să i-o descriu pe Eleonora. Prietenul meu m-a ascultat contrariat și mi-a răspuns, aducîndu-mi obișnuitele argumente de vîrstă și experiență, că imaginea pe care ne-o facem despre femeia pe care o iubim e falsă

sau dacă nu e falsă atunci ea nu reprezintă decît un chip de dată recentă, confecționat de noi, cei îndrăgostiți, adică de atunci de cînd femeia se știe iubită și joacă în fața noastră comedia gingășiei și inocenței și că ar juca această comedie în fața oricărui bărbat ar iubi-o. În mod cu totul întîmplător ne-am găsit unul din noi s-o iubim, și doar pentru clipa de față sîntem iubitul ei de dată recentă. Apoi... apoi, nu mai are importanță ce mi-a spus.

Toată demonstrația aceasta sofisticată și stupidă nu m-a deranjat prea mult. Am privit-o cu ironia de altădată. Într-un fel eram fericit că sînt singurul care am descoperit autentică valoare a Eleonorei și că ceilalți rămîneau orbi în fața însușirilor ei. O să fim împreună pînă la sfîrșitul zilelor noastre și știam că nici ea nu dorește altceva. Ce importanță avea faptul că unii puteau crede că femeile, — sau că oamenii în general — din totdeauna, din toate secolele, fie ei al nouă-lea sau al nouăsprezecilea, nu credeau sau nu cred cu totul în ceea ce ne poate aduce un sentiment sau altul?

Important era că ne iubeam.

I-am spus și Eleonorei asta și mi-a dat dreptate, zîmbindu-mi înțeleghătoare ca întotdeauna. Îi priveam chipul său de o stranie frumusețe, îi urmăream privirea tristă și liniștită, cu luminări de așteptări și speranțe, niciodată spuse și totuși spuse într-o limbă necunoscută sau în nici una din cele de pe pămînt. Ne vorbeam despre dragostea noastră, despre dragostea oamenilor pe care uneori numai așa o poți descoperi cu adevărat.

O strigam pe nume : Eleonora ! Eleonora !... și-mi plăcea nespus numele ei. Poate pentru că suna frumos, ca un cîntec vechi, de tare demult, din trecutele tinereți ale celor ce nu mai sînt azi, ca o romanță din care nu mai știi decît vag o frîntură de refren și aceea fără cuvinte, pentru că numele ei chema niște amintiri ce nu le-ai trăit tu însuși niciodată, ci ți-au fost povestite de niște oameni pe care i-ai cunoscut cîndva, dar acum le-ai uitat și numele, în așa fel că aceste amintiri îți par ale tale ; apoi numele ei îmi plăcea pentru că nu cunoscusem niciodată o altă femeie care să răspundă la acest melodios Eleonora, astfel că nici o altă imagine nu tulbura apropierea noastră.

Ea știa, de altfel, că nu iubisem niciodată o altă femeie cu numele ei sau cu altfel de nume. Eleonora a fost întotdeauna sigură că ea a fost cea pe care am așteptat-o de cînd îmi amintesc ceva despre mine. Ea nu mi-a cerut niciodată să-i fiu fidel, pentru că știa că nu pot fi decît astfel cu ea.

Zile și zile, frumoase și pentru alții neumblate nopți, eu și Eleonora am petrecut, am trecut din ani în ani, traversînd împreună întîmplări mai vesele sau mai triste. Din faptul aievea, cu ea alături pășeam în somn, fiecare ducînd chipul celuiălalt acolo unde oamenii intră mai întotdeauna singuri. În vis.

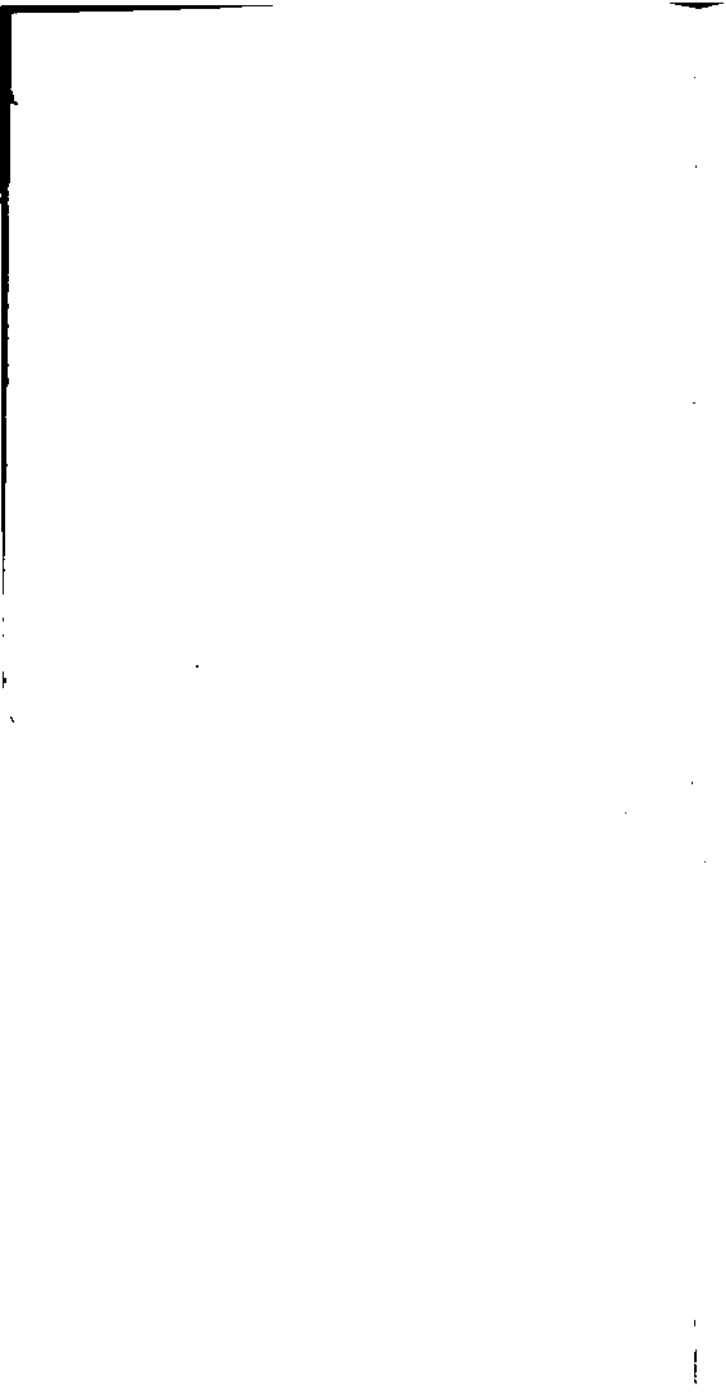
Au trecut mulți, tare mulți ani de cînd s-au scurs toate acestea. Sau mi se pare numai. Adesea am impresia că totul a fost ieri. Nu mai sînt tînăr. Am trăit de atunci destule întîmplări și cele mai multe nefericite. Le-am acceptat pe toate, pentru că oricum nu puteam

face nimic. Faptele erau consumate și eu trăiam în continuare — trebuia doar să supraviețuiesc — mai bine sau mai rău.

Un lucru nu l-am înțeles : Unde a dispărut Eleonora și cum s-a putut întâmpla asta. De ce oare a trebuit să fiu părăsit de ceea ce am iubit mai mult, de cea care mă iubea cum nu mă mai iubise nimeni. Fusese așa de frumoasă povestea noastră de dragoste, ca un vis fusese, deși totul s-a întâmplat aievea, ca ieri. Nu înțeleg și se poate atît de ușor înnebuni cînd nu înțelegi ceva hotărîtor pentru tine însuși.

Și nu mi-a rămas măcar o imagine a ei : o fotografie, un portret sau statueta cu care semăna așa de mult (am găsit-o spartă într-o dimineață).

imposibilele vacanțe

IMPOSIBILELE VACANȚE

Eram după o săptămână epuizantă, în care lucrasem fără să mă cruț zi și noapte. Profesiunea mea — inginer chimist — mă obligă adesea la asemenea tururi de forță, după care îmi trebuie o altă săptămână ca să-mi vin în fire. Tracasat, enervat, sunat la telefon pînă și acasă, indiferent la ce oră, putea fi și miezul nopții, nu reușisem să fac nimic, sau aproape nimic, pentru mine. Rareori în ultima vreme mai apucam să stau cîteva ore cu Irina, dar nu la mine acasă, ci la ea, unde să nu mă caute nimeni la telefon. Erau scurte și, într-un fel, aparente evadări.

Am patruzeci de ani și trebuie să recunosc că îmi convine acest ritm de viață și nici nu cred că aș dori să trăiesc altfel. Nu sînt un tip prea complicat, dar din cînd în cînd îmi place să mă gîndesc la mine însumi, să mă analizez, așa cum o fac acum de pildă.

Puținul timp liber pe care-l am îl cheltuiesc odihnindu-mă, citind o carte bună. Am chiar o mică bibliotecă, îmi place să vorbesc despre cărți și o fac fără a spune — cred — prostii. Merg la cinematograful să mă destind, mai rar la teatru și iarna schiez. Cîte o relație mai lungă cu o femeie îmi dă siguranța că lucrurile decurg normal și că ar fi o pros-

tie să cer mai mult. Sînt suficient de deștept că să-mi dau seama că nu sînt genial, că sînt un om obișnuit, cu nimic aparte, poate mai puțin prost decît alții din jur. Și apoi, pe de altă parte, nici nu mă vreau un tip complet. De altfel, cred că este și plictisitor să fii așa.

Deși rezervat și puțin comunicativ cu colegii, am totuși prieteni destui și nu-mi displac agapele lungi la cîrciumi știute de pușini, însă cu vin bun.

Dar de data asta eram obosit și aș fi vrut să mă odihnesc două zile singur, fără nici un cunoscut în jur. Așa că m-am gîndit să-mi reiau obiceiul meu de a pleca la sfîrșitul săptămîinii la Predeal, la Bușteni sau în altă stațiune apropiată de București, ca să mă pot întoarce duminică seara sau luni dimineață.

Era sîmbătă la prînz și știam că, fiind trenuri cam din oră în oră, pot merge la întîmplare, fără riscul de a aștepta prea mult în gară. Mi-am luat în micul geamantan doar cele cîteva obiecte trebuitoare și, bine dispus, am plecat.

Bucureștiul mi se părea mai zgomotos și mai încîns ca niciodată. Aerul cald îmi juca tremurînd prin fața ochilor și din cauza vacarmului din jur nu mai auzeam nimic, parcă aș fi fost închis într-un costum izolat. Îmi dădui seama că sînt aproape amețit și că oboseala începea treptat să mă doboare. Oamenii treceau grăbiți pe lîngă mine și observai că unii mă priveau ciudat, crezînd că sînt bolnav, sau poate, cine știe, băut.

Mă simțeam ca de obicei în asemenea situații: nu mă pot uita în ochii oamenilor, mersul mi se înmoaie, mă încovoi și privesc numai

caldarimul. Anul trecut era să mă calce o mașină cînd veneam după două zile și două nopți petrecute în continuu la fabrică. Se avariase atunci o instalație costisitoare adusă cu mari greutatea din străinătate și datorită indicațiilor eronate date de inginerul șef, care fusese personal în Franța s-o aducă, era cît pe ce să se producă o explozie.

Intrai în gară și-mi cumpărai bilet pentru Predeal. Cum mai aveam o jumătate de oră pînă la plecare, m-am dus la bufet să beau o cafea.

În picioare, la o masă, îmi aprinsei o țigară și privii în jurul meu. Ca întotdeauna, la orice oră bufetul gării oferea același spectacol captivant în diversitatea sa. Puteai vedea oameni aparținînd tuturor condițiilor sociale și, ca nicăieri în alt loc, măturătorul își bea șlibovița rezemat de mătură la aceeași masă la care un îns își bea coniacul, îns care, judecînd după ținută, putea fi de pildă, director general undeva. Oameni fără ocupație precisă — sau chiar fără nici una — leneveau lîngă pahare de mult goale, așteptînd parcă pe cineva care nu mai venea, țărani dezorientați și ei de locul unde se aflau, unii fără să bea nimic, păzindu-și cu strășnicie bagajul; funcționari plecați „pe teren”, sporovăind interminabil; călători mîncînd grăbiți ceva ca să le țină la drum; ceferiști veniți să bea o țuică la ieșirea din tură; tipi dubioși învîrtindu-se fără grabă, aparent indiferenți, dar de fapt atenți la orice ocazie ce s-ar ivi (le ghi-cești pînda din cîte o lucire a ochilor, care-i trădează); cîte un om singuratic cu înfățișare comună, anonim, nici prea bine nici prea

rău îmbrăcat, bînd alene ceva, gîndindu-se la vreun necaz, sau, ca și mine, examinîndu-i pe ceilalți, poate cu interes, poate pentru că nu avea altceva mai bun de făcut în acel moment. Ochii mi se opriră la unul dintre aceștia și privirile ni se intersectară. Observai că a zăbovit o vreme, privindu-mă cu destulă curiozitate. Pentru moment, ceva m-a indispus în felul lui de a mă fixa, deși poate că nu m-a privit insistent, mie doar părăindu-mi-se asta.

Apoi m-am uitat la ceas și pentru că se apropia ora de plecare, m-am îndreptat spre peron. Trenul trăsese pentru urcare și, ca de obicei sîmbăta la ora aceea, era multă lume dornică de a scăpa de București măcar pentru o zi, așa ca într-un fel de joacă de-a evadarea.

Eu am spus întotdeauna că plecările acestea de sîmbătă la Predeal sau la Sinaia sînt niște mici înșelăciuni la care ne dedăm inocenți, prefăcîndu-ne a ne crede plecați și apoi la întoarcere prefăcîndu-ne că sîntem odihniți și mulțumiți de ce am făcut. Ne place teribil să jucăm rolul de oameni ce ne permitem cîte o cheltuială de lux aparent.

Trenul era prea plin ca să mai sper la un loc într-un compartiment, așa că rămăsei pe culoarul îngust, aglomerat și el, în care parcă toată lumea avea treabă în capătul opus al vagonului, față de cel unde se afla la un moment dat. Înghesuit și mereu împins de cineva, nici nu puteam să-mi aprind o țigară, de teamă să nu ard hainele cuiva. Mă resemnai spunîndu-mi cu oarecare ironie; „Începe odihna, recreerea de sîmbătă!”

Trenul porni și de la o vreme avui senzația ciudată că sînt privit. La început nu dădui importanță faptului, pînă cînd începui să fiu indispus. Mă uitai într-o parte și, într-a-devăr, cineva mă examina cu atenție, parcă pentru a se convinge dacă m-a recunoscut sau nu.

Rămăsei surprins, pentru că omul nu era altul decît cel care mă privise și în bufetul gării. Văzînd că i-am prins privirea, se întoarse puțin într-o parte, cu fața spre geam. Mi-am zis că e o întîmplare și bineînțeles nici nu putea fi altceva. Probabil și el era tot surprins că mă vede a doua oară la un interval atît de scurt.

Ajuns la Predeal, am uitat incidentul. Aerul era aici răcoros, proaspăt — ploase de dimineață — și mă simții brusc înviorat și chiar bine dispus. Îmi părea bine că venisem și mai ales că eram singur (în grup întotdeauna se lasă cu chef, undeva într-un restaurant, așa că tot fum, băutură, țigări, cafea : București).

Cameră am găsit repede. M-am spălat și fără grabă am ieșit să mă plimb. Am urcat pînă la Cioplea și apoi am luat-o pe alee prin pădure.

Abia seara m-am reintors după o lungă plimbare, puțin obosit, dar cu o excelentă poftă de mîncare. Uitasem deja de București, de servici, de cunoștințele plicticoase, de toate treburile zilnice.

Am intrat în restaurant și, fără să mă uit în stînga sau în dreapta, m-am așezat undeva într-un colț retras al salonului.

Am mîncat cum n-o făcusem de nu știu

cîtă vreme. Mă pregăteam să beau cafeaua, fierbinte așa cum îmi place mie, cînd ridicînd ochii văzui în fața mea pe omul întîlnit în bufetul gării și apoi în tren.

Pe loc dispoziția îmi dispăru ca la aflarea unei vești proaste.

Omul nu mă privea; mîncă liniștit, meticolos aproape, dar știam — acum îmi dădeam seama — că e pentru mine acolo. Simții în acel moment că toată evadarea mea din București se ratează, deși nu-mi dădeam seama de ce. Mă întunecai.

Pentru moment îmi veni ideea unei răfuiei. Mă liniștii, privii ceasul — era deja 11 și jumătate seara — chemai chelnerul și făcui plata. De la mine ospătarul se îndreptă direct spre omul din fața mea, care plăti și el.

Mă ridicai să plec și în momentul acela am avut certitudinea — nu prea am niciodată certitudini — că omul mă va urma.

Urcai scările și mă îndreptai decis spre camera mea fără să privesc în urmă. Am deschis ușa și am intrat, lăsînd-o întredeschisă ca la o comandă ascunsă, sugerată de ceva, de undeva din urma mea.

M-am oprit în mijlocul camerei, mi-am aprins o țigară și am așteptat, privind țintă ușa.

Nu știu cît am stat așa, cred că nu mult, cînd deodată s-a auzit un ciocănit sigur, ca o bătaie scurtă de tobă pe o tăcere de orchestră.

Am zis fără nici o intonație :

— Intră !

Cred că eram palid.

Omul intră, închise cu grijă ușa și se opri

în fața ei, drept, privindu-mă absolut inexpresiv, parcă nu ar fi avut nimic de spus, sau ar fi venit chemat de mine și acuma dorea să știe ce are de făcut.

Mă uitam la el și îmi dădeam seama că nu simt de fapt nimic, nici măcar curiozitate. O senzație ca de paralizie generală mă cuprinsese.

Eram totuși surprinzător de calm, de degajat și cînd mi-am dat seama de asta, am început să realizez mintal ciudățenia situației în care mă aflam.

Străduindu-mă să fiu cît mai liniștit cu putință, l-am întrebat cu o voce care parcă nu-mi aparținea, pentru că m-am mirat și eu cînd mi-am auzit-o ;

— Ce doriți, domnule ?

Mă privi în continuare, examinîndu-mă ca pe un bolnav, parcă mirîndu-se că mai trăiesc. Citeam mirare în ochii lui, dar și o oarecare compasiune, așa cum ți-ai examina propria victimă.

Așteptai mult răspunsul, care fu însă o întrebare :

— Unde erați în vara anului 1958 ?

M-am rezemat de masa din spatele meu și — stupid — m-am gîndit că noaptea era înăbușitor de caldă, că e prea multă liniște în jur și pentru prima dată de cînd plecasem din București aș fi dorit să fie multă lume în jur, gălăgie, forfotă, înghesuială. Și liniștea îmi țiuia în urechi asurzindu-mă, amenințîndu-mă.

Îmi revenii și încercai să examinez mai atent omul din fața mea. Operația aceasta nu-mi izbuti pentru că nici azi nu-mi pot aminti nimic din figura lui. Parcă era ascuns

în spatele unei perdele destul de opace ca să nu-i văd conturul și acesta destul de vag.

Aștepta liniștit răspunsul meu, ca pe ceva care-i datorez de multă vreme, iar eu nu m-am achitat la timp.

— Mai precis în luna iulie a anului 1958.

Mă supusei :

— Eram inginer la Hunedoara.

— L-ați cunoscut pe maestrul Nicolae Avram ?

Lovitura fusese sigură, precisă și seacă. Mă clătinai un moment. Îmi revenii însă repede ca „trezit din pumn“, cum spun boxerii.

— Da. (Recapitulai repede în minte toată întâmplarea aceea nenorocită).

— Cunoști, deci împrejurările morții lui ?

— Destul de bine.

— Cred că foarte bine, domnule. Erați doar în comisia care a anchetat împrejurările accidentului.

— Eram mulți în această comisie. Unii doar cu numele . Ancheta au făcut-o de fapt două sau trei persoane, care nu prea au comunicat celorlalți din comisie tot ce au aflat. Eu nu eram însă printre cei doi-trei.

— Inexact ! Procesul verbal în care s-au consemnat faptele a fost semnat de toți.

— Da, dar ceilalți doar au semnat fără a face de fapt nimic altceva.

— Dar cine l-a redactat ?

— ...

— Dumneavoastră !

Am tăcut din nou. Eu redactasem procesul-verbal, dar nu făcusem decît să scriu

ce-mi spuseră ceilalți, directorul, inginerul șef și încă cineva din conducere.

— Probabil o să-mi spuneți că v-a fost dictat, îmi ghici el gândurile.

— Întocmai.

— Bine, dar dv. erați singurul din comisie care ați văzut cum s-a petrecut accidentul și poate singurul din uzină care a fost în apropierea lui Nicolae Avram în clipa care i-a fost fatală.

— Declarațiile mele au fost însă exacte, ele respectind adevărul faptelor.

— Nu contest. Ce ați spus dv. atunci comisiei — din care făceați parte — era adevărat, dar era incomplet.

— Cum ?

Da, într-adevăr, cum aș fi putut dovedi că acum doisprezece ani am spus tot adevărul într-o împrejurare, mai ales că victima nu mai trăia ?

— Confruntînd mărturiile mele cu ale celorlalți.

— Care toți au spus cam același lucru.

— Deci am spus adevărul...

— Da, dar incomplet.

— De ce ? întrebai stupid.

— Este adevărat că l-ați vizitat la spital pe Nicolae Avram ? îmi refuză el răspunsul.

— Da, am fost o dată.

— A doua oară nici n-ați fi putut pentru că a murit în aceeași zi.

— Am stat puțin și nu eram singur.

— Dar ați rămas cîteva minute singur cu bolnavul, unii ieșind pe culoar, alții mergînd să-l caute pe doctor. Ce ați vorbit ?

— Avram era în comă. N-am putut să vorbim.

— Mințiți domnule!

Am tresărit, dar apoi imediat am căutat să-mi regăsesc calmul și îndrăzneala.

— Acuzația duminică este...

— Inutil să protestați. Eram acolo.

— Nu rămăsesem decât eu cu Avram.

— Repet. Eram acolo în salon, bolnav și eu, într-unul din paturi. Am ascultat toată discuția, dacă ceea ce a fost se poate numi discuție.

— Este adevărat. Avram a izbutit pentru scurt timp să fie lucid și a pronunțat câteva vorbe.

— De ce nu ați spus asta nimănui?

— Era lipsit de importanță.

— Era lipsit de importanță faptul că Avram v-a spus cine l-a obligat să facă experimentul, contrar voinței sale, el știind că încercarea e primejdioasă și prematură? De fapt chiar în cazul unei reușite, ea nu folosea nimănui, ci poate pentru dări de seamă și rapoarte favorabile la Minister.

— Avram a fost de acord să încerce.

— Nu-i adevărat! El era un om tăcut și destul de supus de obicei. Atunci, însă a protestat.

— Nu puteți s-o dovediți!

— Asta nu înseamnă că nu este adevărat, pentru că trebuie să știți, Avram a vorbit și cu mine. Mi-a povestit în fraze întretăiate, gîfite, atît cît a putut, toată întâmplarea. Și cred că nu puteți contesta faptul că era un om absolut cinstit, care n-ar fi spus niciodată o vorbă rea despre cineva.

— Poate că, grav rănit, aiura, avea febră sau poate că n-ai înțeles dumneata bine în asemenea condiții.

— După ieșirea mea din spital am cercetat singur cazul.

— Nu aveai cum, nefiind angajat al uzinei.

— M-am angajat special pentru asta în uzină.

— Cum ?

— Nu vă mirați. De doisprezece ani vă caut să depuneți mărturie. Erați singurul care putea explica totul. Aseară v-am întâlnit, în sfârșit.

Stătui o vreme înțepemit, fără simțuri, agățat parcă undeva sau poate nici nu eram acolo. Încercai să răspund neșovăitor :

— Nu am ce să spun. Și la urma urmei totul s-a consumat. A fost un accident. Omul a murit, e drept, dar sînt 12 ani de atunci și nu știu cui ar folosi reluarea anchetei.

— De ce a dispus directorul efectuarea experimentului știind ce pericole există și ignorînd opinia celorlalți ?

— Directorul nu cunoștea toate implicațiile încercării noului procedeu.

— Nu este adevărat ! Chiar dv. i-ați atras atenția, printre alții, că explozia poate avea loc imediat după închiderea contactului. Erau de față și alte persoane.

— A fost o simplă observație, o presupunere a mea de care nu era obligat să țină seama.

— Dar i-ați spus clar, l-ați prevenit și v-ați opus. I-au spus-o și alții. Cît privește rolul dv. în această experiență, el era mult mai

important din moment ce chiar dv. conduceați secția unde se făcea experiența!

— Aceasta nu schimbă, în esență, nimic!

— Ba schimbă multe. De ce ați declarat — după ce cercetaseți cauzele accidentului — că el s-a petrecut din cauza unui banal scurt circuit și nu ați spus adevărul: că accidentul trebuia să se întâmple, experimentul în sine fiind propria sa cauză, cu riscurile pe care le presupunea, că dv. v-ați opus știind asta, că directorul a trecut peste tot și toate chiar și peste observația dv., că viața lui Avram era în pericol, neexistând încă posibilitățile optime efectuării experimentului. El a ordonat, atunci, în calitate pe care o avea, iar dv., toți, v-ați supus.

— Ce am fi putut face? Era un om autoritar, rareori greșea și apoi era.

—director.

— Da.

— Dar știați sau vă dădeți seama că împingeți un om la moarte.

— E prea mult spus. Nimeni nu considera riscul atât de mare.

— Nu spuneți nici acum adevărul deplin. Într-o discuție avută cu inginerul șef ați folosit expresia: „este aproape o crimă ce facem!”

— Probabil eram enervat și exageram.

— Deloc. Ați și argumentat științific riscurile.

— Nu-mi amintesc exact.

— După accident, de ce măcar atunci n-ați vrut să spuneți adevărul?

— Omul oricum murise, nu se mai putea fa-

ce nimic și n-ar fi folosit nimănui să băgăm în bucluc pe cineva.

— Inexact. Omul nu murise încă, iar la spital v-a confirmat chiar el ipoteza dv.: experimentul însuși era singura cauză a accidentului, iar Avram i-a căzut victimă, el nedorind să-l facă; directorul l-a obligat, amenințându-l că-i va desface contractul de muncă. Știind toate acestea, de ce n-ați spus adevărul?

— Nu... nu văd de ce... nu văd cui ar fi folosit.

— Dar întocmind procesul-verbal, tăinuiați cauzele acestui accident sau poate ar fi mai bine spus aparent-accident.

— Bine, dar eu nu aveam nici o vină. — Eu am spus...

— Nu e vorba de dv. Vinovat era directorul, dar și dv. pentru că ați tăcut, acceptând drept cauză a accidentului scurt-circuitul. Era o complicitate morală.

— Dar nimeni nu mă va putea pedepsi pentru asta.

— Din păcate aveți dreptate. Atunci de ce totuși n-ați spus adevărul?

— Nu știu, nu-mi dau seama.

— V-a fost teamă de director, tuturor din comisie, care știau fiecare câte ceva! Dv. însă erați singurul care aveți probe neîndoielnice.

— Nu văd de ce le-aș fi folosit.

— De ce ați acceptat atât de ușor să plecați în concediu imediat ce venise o comisie de anchetă a ministerului, deși erați planificat pentru mai târziu?

— La urma urmei erau destul de frecvente reprogramările de concedii.

— Luîndu-vă vacanță și în același timp aranjîndu-vă discret transferul la altă uzină, sperați să nu mai fiți pus în situația neplăcută de a depune mărturie. Era de fapt o vacanță definitivă, domnule, o vacanță de la niște obligații morale. Ele, aceste vacanțe, nu se pot lua, însă. Vine într-o zi vremea cînd trebuie să răspundem nu numai pentru faptele noastre, ci și pentru tăcerile noastre, chiar cînd noi înșine nu am comis la prima vedere nimic reprobabil. Vom răspunde atunci și pentru ceea ce nu stă înscris în legi. Dv. n-ați comis un delict penal, dar ceea ce ați făcut nu se cheamă totuși faptă omenească, iar uneori și pentru asta poți găsi într-o zi o citație strecurată pe sub ușa casei tale, prin care vei fi chemat să dai socoteală în fața unei instanțe.

Stăteam cu capul în mîini, prăbușit în mine sau poate în trecutul meu vinovat. Nu știam nimic, nu puteam gîndi nimic. Nici măcar să mă mișc nu izbuteam, sau poate nici nu doream s-o fac. Deși îmi dădeam seama că pentru fapta mea nu puteam fi judecat de nici o instanță din lume, eram totuși vinovat.

Am rămas așa cu capul în mîini fără să simt nevoia de a spune ceva. Într-un tîrziu — nu știu cît timp trecuse — mi-am ridicat privirea. Omul dispăruse tot așa cum venise: anonim, fără identitate. Nu-mi puteam aminti nici măcar cum arată. Trebuie să fi avut o înfățișare comună, obișnuită, din moment ce nu reținusem nimic din persoana lui.

Era noapte, foarte tîrziu probabil. Ceasul

pe care uitasem să-l întorc mi se oprise în jurul orei doisprezece. Aș fi vrut să beau un coniac, ca să-mi revin. Aveam impresia unui coșmar. Făcui o încercare la barul hotelului și spre norocul meu găsi pe cineva să mă servească.

Am stat pînă dimineată pe întuneric aproape, singur în bar. Zorile m-au găsit cu scrumiera plină și mi s-a părut că sînt mai liniștit.

Nu avea rost să mă preocupe prea mult ce se întimplase, deși gîndul revenea încăpățînat, obsedant la noaptea care trecuse. Ori-cum, chiar dacă eram vinovat că nu spusese-m tot adevărul, nu eram pasibil de nici o urmărire judiciară. Îmi dădeam seama că acest gînd era poate laș, dar în ultimă instanță asta conta acum. Trecuseră doar doisprezece ani...

Toată duminica a fost plicticoasă și Predealul mi s-a părut ca un sat de munte, încă nederuralizat, plicticos. Era și prea cald și începusem să-mi pierd răbdarea.

Cu primul tren de după-amiază am plecat spre București, neștiind de ce mă grăbesc, pentru că nici acasă nu aveam ce face. În tren am fumat tot timpul, am băut bere (simteam o mare nevoie să mă răcoresc, să mă spăl parcă pe dinăuntru după nu știu ce).

În Gara de nord am stat pe gînduri, neștiind ce să fac. Nu m-aș fi dus acasă. Era prea multă singurătate acolo și acum nu o mai doream. Am dat un telefon Irinei, spunîndu-i că vin la ea. Prefăcîndu-se scandalizată și motivînd că are deja programul aranjat pentru seară, întîi mă refuză, apoi mai răsfățîn-

du-se puțin la receptor, îmi spuse să viu totuși.

Am luat ceva de băut și m-am dus la ea. M-a primit ca de obicei vioaie și zglobie, probabil ca să-mi facă plăcere. Ne-am iubit, am băut, am fumat și am repetat treaba asta de câteva ori de la început. Ea era tandră, suspect de tandră, bănuind parcă nu știu ce sau simțind că mă roade ceva. Pînă la urmă mi-a revenit buna dispoziție, i-am și spus niște glume de care-i plac ei cînd facem dragoste.

Am dormit foarte greu, strivit parcă de propria-mi greutate, iar dimineața după un duș rece, înviorat și odihnit m-am dus direct la fabrică.

Acasă am ajuns seara tîrziu după o lungă agapă cu niște amici gălăgioși. Eram nițel amețit și mă gîndeam la bruneta care fusese cu noi. Discret, chiar la masă — o cunoscusem abia atunci — aranjasem cu ea o întîlnire pentru a doua zi.

Cînd am introdus cheia în broască am zărit, vîrîtă pe sub ușă, o bucată de hîrtie. O ridicai. Era o citație pentru a doua zi.

dragă laura

DRAGĂ LAURA

Laura rămase vreme îndelungată cu ochii ațintiți departe și obrazul lipit de geamul ce da spre valea împădurită și dincolo, mai departe decît putea cuprinde privirea. Părea că se gîndește la ceva, dar de fapt nu se gîndea la nimic. O moleșeală generală o cuprinsese și nici nu făcea vreun efort de a se desprinde din ea. Era de fapt absentă la tot ce era în jur. Stătea imobilă și uitase cu totul de ea însăși. Nici nu mai exista. Probabil că ar fi rămas așa toată ziua, dacă nu ar fi auzit pe neașteptate un tunet puternic, urmat la mici intervale de altele. Reveni dureros la realitate și schiță un prim gest de spaimă. Se depărtă de geam și răsuci comutatorul ca o reacție spontană împotriva întunericului care se lăsase brusc. După ce camera fu inundată de lumina becului, se așeză în fotoliu. Cu capul în mîini zăcu și acolo destul timp. Oricum, se trezise și putea gîndi. Putea încerca să deslușească tot ce se petrecuse. O explicație trebuia căutată. Dar pentru asta ar fi fost bine să recapituleze faptele și nu-i venea prea ușor să facă asta.

Era o toamnă tîrzie, întunecoasă și rece. Ploua de cîteva zile fără încetare. Nici nu putea fi vorba să se ducă în oraș după ali-

mente. Era departe, iar drumul se noroiește de tot, devenind de nestrăbătut. Deocamdată avea cam tot ce-i trebuia pentru o bucată de vreme, deși nu i-ar fi stricat niște alimente mai proaspete. Stătuse mai mult în pat, lincézind pînă spre prînz. Din cînd în cînd se ridica pentru a-și lua medicamentele. Citea aproape tot timpul sau își puneă cite o placă la vechiul patefon, ascultînd bucățile preferate. Muzica o ajuta nu atît să-și învingă singurătatea, cît să se gîndească la toate ale ei. La urma urmei nici nu o deranja izolarea, pentru că ea dorise să se mute în vechea casă a mamei sale, după ce aceasta murise. Despărțită de oraș printr-o colină împădurită, casa fusese construită aici, pentru că pe vremuri părinții deținuseră și mica proprietate ce o înconjura. Preferaseră să locuiască acolo și pentru că erau niște oameni liniștiți, fără mari ambiții, doritori doar de o viață tihnită.

Laura se mutase și ea fără ezitare, mai ales după ce doctorii îi recomandasera ferm odihnă și liniște. Deși tînără încă, trebuise să renunțe la tot ceea ce plănuia să realizeze. Nu mai avea voie să lucreze, să se agite și poate nu mai avea voie nici să spere.

La aflarea verdictului medicilor rămăsese tăcută cîteva clipe și apoi cu o înclinare a capului acceptase supusă situația. Nu o dramatizase și nici nu avea rost s-o facă. Își dădea seama că și-ar fi agravat starea în care se afla. Uneori ar fi dorit să plîngă, poate pentru a se ușura, pentru a simți dureros suferința, ca apoi să se poată elibera. Zile întregi stătuse nemișcată ca o stană de

piatră, privind în gol. Apoi se mutase imediat în casa aceasta și nu-i părea rău. Își luase doar biblioteca și patefonul cu discurile. Restul vînduse.

De atunci se scursese destulă vreme. Cu timpul, acceptase starea de lucruri, iar apoi intervenise obișnuința. Ar fi mințit dacă ar fi spus că nu regretă nimic din ce ar fi putut face, că nu îi pare rău că se năruiseră toate planurile ei de femeie tinăra și frumoasă, avînd o profesiune pentru care mulți o invidiau. Dar ce putea face? Nimic, absolut nimic nu putea schimba situația în care se afla.

Din cînd în cînd ieșea în oraș să cumpere cele necesare vieții sale retrase. La început mai făcea cîte o vizită vechilor și puținelor sale cunoștințe. Apoi, însă, renunță cu totul la vizite. Își procura în grabă tot ce avea nevoie și se întorcea imediat acasă. Își dădea seama că, undeva, în adîncuri, sufletul său suferă, rănit de atîta singurătate, dar tot ea știa că lăsînd să răzbată la suprafață această suferință, ar fi ajuns la pierzanie. Orice zbucium trebuia zăgăzuit în străfunduri asemenea forței fluidului din măruntaiele pămîntului. Odată ieșit la suprafață, el acoperă și pîrjolește totul. Stăpînirea de sine și-o impusese greu, cu prețul unor eforturi chinuitoare. Se știa o femeie destul de tare, dar nu bănuia că tăria ei merge pînă la a o împietri într-o suferință mută și caldă. Își căutase un aliat în timp și-l găsisese. Nu uitarea. Așa ceva n-ar fi fost cu putință. Acceptarea, asta trebuia să aducă timpul. Și-o adusesese.

Acum era oricum mai ușor; de fapt era doar suportabil. Ziua, mai ales, trecea fără chinuri. Citea, asculta muzică, își făcea treburile gospodăriei. Greutățile începeau însă seara, căci o dată cu sosirea nopții veneau veghile interminabile, somnul agitat, cu zvircoliri, cu vise uneori îngrozitoare, adevărate coșmaruri, alteori prea frumoase cât durau și prea dătătoare de suferinți după ce se trezea. Împotriva insomniilor luptase cu destul succes, dar împotriva viselor nu avea cum s-o facă. Poate că nici n-ar fi voit, deși o oboseau groaznic. N-ar fi dorit, pentru că visele deveniseră într-un fel viața ei adevărată cu întâmplările fericite și nefericite pe care le presupune, viața care îi era refuzată.

Trăia visele cu o intensitate ce ținea de fiecare fibră a corpului său, de fiecare celulă a gândului ce-l avea apoi peste zi. Le acceptase ca pe un mod de a trăi, altul neavînd. De la viața reală nu avea ce aștepta și ce spera. Era condamnată la o inactivitate totală. Atunci se ivise visul cu domeniile sale fără margini și ea se aruncase cu bucurie și disperare în mrejele lui. Se lăsase sedusă de închipuirile somnului și nu-i părea rău. Era o compensație, e drept efemeră, dar reprezenta unica posibilitate de a umple viața reală cu ceva. Era o înșelăciune? Poate da, dar una inocentă, a suferinței.

Pentru a-și ocupa ziua, i-a venit odată ideea să transcrie visele în măsura în care și le amintea. Le reda cât mai fidel cu putință. Citite apoi, ele păreau de-a dreptul bizare. Erau întâmplări despre care, dacă n-ai fi știut ce sînt, le-ai fi putut crede niște basme

ciudate pentru adulți, care caută ceva despre care nu se poate ști niciodată nimic, și caută-caută, mereu alergând în necunoscut, pe cărări necercetate, ba, mai mult, neînchipuite vreodată de iscoditoarea minte a omului. Călătorii în locuri stranie, cu întâmplări la fel, greu de explicat, dacă nu imposibil, peripeții îngrozitoare, obstacole de netrecut. Și totuși aceeași rivnă spre ceva care nu se știe niciodată ce este. Mereu ascunzișuri de taină, de locuri și fapte. Peste tot capcane de ocolit, greutatea de trecut, lupte de dus, dar deasupra tuturor o aureolă strălucitoare de farmec și mister de neînchipuit altfel decât în vis. Și poate mai mult decât orice, povestirile acestea aduceau a goană nebună, după cineva, după un om, poate măcar pentru apropierea de el, un necunoscut, pentru că el trebuia să rămână întotdeauna fără nume, ca orice ființă mereu de negăsit.

Laura își citea cu voluptate aceste relatări ale viselor sale și prinsese gustul de a le retranscrie, rotunjindu-le, șlefuiindu-le, dându-le o înfățișare cât mai verosimilă. Umplea golurile unde nu-și mai amintea cum fusese un vis sau unde chiar visul fusese incomplet. Ocupația aceasta o captiva de la un timp, răpindu-i întreaga zi. De fapt, ea continua astfel nopțile cu visele lor feerice. Poate își dorea să trăiască într-un vis continuu, fără întreruperile zilei. Când avea câte o noapte bogată în vise, lăsa storurile și perdelele trase pentru a fi mereu în întuneric și atunci scria, scria cu frenezie, reluându-și visele, transcriindu-le, prelucrându-le, îmbo-

găfindu-le, completându-le cu ceea ce ea ar fi dorit ca acestea să aibă.

Scrisa atunci cu o nemărginită patimă, cu o bucurie pe care nu o cunoscuse, niciodată. Se introducea pe sine ca personaj, ca și cum ar fi fost altcineva, o altă femeie singură, departe, în afara orașului, într-o casă ascunsă în pădure.

În seara aceea ploioasă și rece, Laura era mai obosită ca altă dată. Își luă doza de medicamente și se pregăti de culcare. Încercă să citească ceva, dar nu izbuti. Adormi aproape imediat. Începu apoi să viseze ca de obicei. Se făcea că plecase undeva departe și acolo se întâlnise cu... Sau nu, era tot aici și venise parcă cineva.

Deodată sări speriată din pat. Nu-și dădea seama ce o trezise din somn. Ascultă cu încordare întinericul. Era liniște deplină. Probabil că visase ceva. Se pregăti să se culce din nou. Se auziră atunci pe neașteptate niște bătăi ușoare în ușă. Se ridică îngrozită din pat și aprinse lampa de pe noptieră. Cine putea fi? Aici nu o vizita nimeni. De când se mutase în casa mamei sale, nu primise niciodată pe cineva. Așteptă cu suflarea tăiată, sperînd să i se fi părut. Bătăile se auziră iarăși, de data asta ceva mai tare. Apoi o voce bărbătească:

— Vă rog să deschideți, doamnă!

Laura înțepeni de spaimă. Trecu o bună bucată de vreme. Vocea se auzi iar:

— Vă rog mult, deschideți-mi! Nu vă fie teamă. Om bun.

Trase adînc aer în piept ca să-și revină, apoi rosti cu greutate:

— Nu vă pot deschide. Sînt singură și nu știu cine sînteți.

— Sînt un om obosit și bolnav și vin de la drum lung.

— Mergeți în oraș la hotel. Nu e atît de departe.

Celălalt tăcu, ca pentru a căuta un răspuns convingător.

— Nu pot ajunge pînă acolo. Nu mă mai țin picioarele. Credeți-mă !

Laura era descumpănită. După voce omul de afară părea într-adevăr obosit și bolnav, dar n-avea curajul să deschidă ușa unui necunoscut, în puterea nopții. Ezită. Simți ca o ciudată comandă că trebuie să deschidă. Omul aștepta hotărîrea. Se auzi deodată o bufnitură surdă însoțită de un geamăt.

Înțelese că străinul căzuse probabil la pămînt, prăbușit de oboseală sau de altceva. Se repezi la ușa și deschise. La lumina becului ce-l aprinsese în hol, văzu întins trupul unui bărbat. Omul făcu gestul de a se ridica, dar nu izbuti. Laura, sprijinindu-i brațul, îl ajută. Împleticindu-se, rezemat de ea, pătrunseră împreună în casă.

Îl așeză pe un scaun. Necunoscutul, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cam murdar și mototolit, părea să nu fi avut mai mult de patruzeci de ani. Avea părul negru, străbătut de fire albe și fața nerasă. Acum stătea cu capul plecat și cu mîinile lăsate inert de-a lungul corpului, parcă pentru a se relaxa după un îndelungat efort ce-l făcuse.

Laura se opri în fața lui, urmărindu-l, pîndindu-i fiecare gest. Dar el rămase în continuare nemișcat, parcă dormind.

Intr-un tirziu, își ridică fața și o privi cu niște ochi adânci, de un albastru întes, însă foarte obosiți. Îi privi și ea chipul prelung, aspru, dar inspirînd doar o siguranță și o liniște calmă. Vorbi :

— Sînt la capătul puterilor. Îmi cer iertare că v-am trezit la ora asta.

Ea dădu din cap, vrînd să spună că nu face nimic.

— V-aș ruga mult, un pahar de apă, mai adăugă el și în același timp capul i se prăbuși din nou pe piept.

Laura reuși abia atunci să se desprindă din locul unde stătuse încremenită. După ce-i aduse apa, îl întrebă :

— Sînteți bolnav ?

Celălalt înclină afirmativ din cap :

— Aveți un pansament ?

— Sînteți și rănit ?

Urmă o altă încuviințare.

Laura se precipită spre dulapul unde ținea o mică trusă medicală. Aduse și niște apă încălzită în grabă.

Între timp omul își dezbracă cu greu haina.

— Am o mică zgîrietură la umăr.

Ea îi spală rana cu grijă. Necunoscutul strîngea din dinți de durere. Îl pansă și se duse în bucătărie de unde se întoarse cu o tavă pe care o așeză pe masă.

— Doriți să mîncăți ceva ?

Omul se apropie cu greu de masă, luă loc pe un scaun și începu să mănînce în tăcere, cu capul plecat, fără a ridica nici un moment privirea.

După ce termină îi spuse simplu :

— Mulțumesc.

Apoi își așează coatele pe masă și-și rezemă fața în palme.

Laura nu mai știa ce să facă. Se vedea că necunoscutul e copleșit de oboseală, că e rănit și ar fi trebuit să se odihnească, să doarmă, pentru a putea pleca mai departe. În halul în care se afla, îi era imposibil să mai meargă. Și totuși, cum să doarmă un străin doar cu ea singură aici în casă, atât de departe de oraș? Dacă e un... Alungă gândul. Își adună tot curajul:

— Să vă pregătesc patul.

Celălalt nu spuse nimic.

Trecu în camera cealaltă și îi așternu patul.

— E gata. Puteți veni.

Omul dădu să se ridice, dar nu izbuti. Laura îl sprijini și îl duse în camera de alături. Ajuns în dreptul patului, îl lăsă ușor. Necunoscutul se prăbuși aproape inert și adormi imediat, așa cum se găsea, îmbrăcat. Ieși și trase ușa după ea.

Rămase timp îndelungat în picioare, cugețind la cele întâmplate. Un gând statornic revenea mereu: omul acesta părea de treabă. Nu avea de ce să se teamă de el. Totuși cineva îl rănise. Urmărea sau era urmărit de cineva. De ce?

Nu închise ochii toată noaptea. Un amestec de teamă și de curiozitate o stăpînea. Își imagina fel de fel de lucruri despre străinul din camera vecină. Nu părea să fie un răufăcător hăituit de poliție. Deși, mai știi, nu toți oamenii de acest fel poartă pe față însemnul îndeletnicirii lor. Poate că el urmărea pe cineva și nu dorea să fie văzut în

oraș. De la un timp curiozitatea învinse aproape cu totul teama. Aștepta cu nerăbdare dimineața pentru niște posibile explicații. Zorile o găsiră trează.

Din camera cealaltă nu răzbătea nici un zgomot. Abia într-un târziu auzi un geamăt scurt. Se duse la bucătărie și pregăti un ceai. Se întoarse cu o tavă pe care se mai găseau piine, unt și șuncă.

Întră dincolo. Necunoscutul stătea întins pe pat cu fața în sus. Văzînd-o, făcu gestul de a se ridica.

— Stați liniștit. V-am adus o gustare.

Celălalt o privi cu ochii lui senini și-i răspunse cu un aer vinovat, ca pentru a se scuza.

— Vă mulțumesc încă o dată. Îmi pare rău că v-am deranjat atîta.

— Să lăsăm formulele de politețe. Nu-și au rostul, cred.

Omul zîmbi :

— Aveți dreptate. În situația mea, de fapt a noastră, sînt de-a dreptul nelalocul lor. Ce să fac, neajunsurile educației.

Laura nu-și putu reține și ea un zîmbet.

— Mîncăți. Aveți nevoie de hrană pentru a vă reface. Păreți foarte slăbit, mai adăugă ea privîndu-i fața trasă cu ochii adînciți în orbite și așteptînd parcă explicații.

Necunoscutul mîncă tăcut fără a răspunde acestei observații.

— Aveți apă caldă în baie. Și chiar cele necesare pentru ras.

Omul încuviință din cap și după ce mulțumi iarăși, se ridică cu greu din pat sprijinit de Laura.

Ea îl aștepta într-un fotoliu în salon. Când el ieși din baie, îl pofti să ia loc în celălalt fotoliu. Se execută cu gesturi prudente de om bolnav.

— O cafea ?

Necunoscutul părea acum, bărbierit și cu părul mai îngrijit, un alt om, deși oboseala îi mai stăruia încă pe figură, chipul i se luminase și era mai destins. Își aprinse o țigară, sorbi din cafea și apoi o privi oarecum stînjit.

Nici ea nu știa ce să-i spună.

Tăcură așa un timp.

Pînă la urmă, Laura se decise :

— Cum vă simțiți ?

— Încă destul de slăbit, însă, oricum, incomparabil mai bine ca aseară.

— Vă mai doare rana ?

— Puțin. Doar cînd mă mișc.

Tăcură iar. Ea nu știa ce să-l mai întrebe sau cum să-l întrebe, iar el prefera să nu spună nimic.

— Știu că vă intrigă apariția mea, sparse pe neașteptate liniștea necunoscutul.

Ea tresări, apoi revenindu-și, recunoscu :

— Da, e adevărat... Știți... Se încurcă. Omul îi ghici întrebarea :

— Îmi dau seama: să-ți vină în plină noapte un om rănit și bolnav ca să-ți ceară găzduire și îngrijire, nu e un lucru prea obișnuit.

— Exact. Și apoi de unde știați că locuiește aici o femeie ?

El își aduse aminte că i se adresase aseară, încă de afară, cu „doamnă”. Zîmbi enigmatic :

— De cînd mă învînt prin împrejurimi, știu cam ce oameni locuiesc pe aici.

Laura se arată surprinsă :

— Cum adică ? Umblați de mult pe aici ? Eu nu v-am văzut niciodată.

Omul tăcu brusc, părăindu-i parcă rău că spusese prea mult. Ea îl privi temătoare, așteptînd totuși alte explicații care nu mai veneau.

Intr-un tirziu îndrăzni :

— Aș vrea totuși, să știu... ce se întîmplă cu dumneavoastră. V-am găzduit în casa mea și...

— ...aveți dreptate să cereți aceste informații, continuă el fraza.

— Nu că aș avea dreptul, dar...

— Doriți să aflați ce e cu mine, o completă el iarăși.

— Da.

Omul ezită o vreme. Pe chip i se citea nehotărîrea, chiar un început de frămîntare.

— Ce pot să vă spun ? zise el parcă pentru a cîștiga timp de gîndire. De fapt pot să vă spun foarte puțin. Mai exact nu am dreptul să vă spun mai mult. Un lucru trebuie totuși să-l știți : că ceea ce fac eu acum nu produce nici un rău nimănui. Vreau să spun că nu face rău nici unui om cîstit.

— Va să zică puteți totuși face rău cuiva.

— Am spus : oamenii cinstiți nu au nimic de suferit de pe urma a ceea ce fac eu.

— Și dumneavoastră știți precis care sînt acești oameni și care ceilalți ?

Necunoscutul o privi în ochi stăruitor. Ea își plecă privirea :

— Nu eu personal decid care oameni aparțin uncia sau alteia din categorii. Oamenii înșiși prin ceea ce fac se încadrează în ele. Așa că... dar, în sfârșit...

Urmă iar o pauză lungă, neplăcută.

— De fapt, n-am înțeles deloc ce faceți dumneavoastră.

— Îmi pare rău. Cu toate că vă sînt foarte îndatorat, nu pot să vă spun mai mult. E de ajuns să știți că nu aveți de ce să vă temeți de mine. Aș dori să vă pot convinge.

Omul tăcu, decis, se pare, să nu mai dea nici o explicație.

După un timp ea se ridică, luă tava și ceștile goale de cafea, ducîndu-se în bucătărie, unde rămase vreme îndelungată. De fapt își căuta de lucru ca să stea cît mai mult acolo. Aștepta ca străinul să dea vreun semn că ar dori să plece. Situația începuse să i se pară stînjenitoare, neplăcută chiar, și nu mai știa ce să facă.

După ce termină treaba în bucătărie se decise să intre înapoi în cameră și să-l întrebe ce are de gînd. Îl găsi tot în fotoliu, nemișcat, cu privirea ațintită pe geam.

— Aș vrea să vă întreb, totuși, ceva ?

— Da. Cînd am de gînd să plec. Nu ?

Ea încuviință din cap.

— Trebuie să vă spun ceva care n-o să facă desigur plăcere. Probabil voi fi nevoit să mai rămîn puțin la dumneavoastră. Nici nu sînt încă în stare să merg și apoi, din anumite motive, nu ar fi bine pentru mine să fiu văzut... deocamdată. Așa că v-aș ruga să mă mai găzduiți o vreme.

— Cît ?

— Nu știu. E vorba de zile. O să caut să vă incomodez cît mai puțin. Vă plătesc pentru tot. Așa că...

— Nu e vorba de asta.

— Știu. Vă temeți ca nu oumva să găzduiți un răufăcător. Nu ? Așa-i că am ghicit ?

Ea roși.

— Sau cel puțin să nu faceți un fapt împotriva legii. Sau pur și simplu vă mai este teamă de mine, un necunoscut bizar.

— Cred că e cîte ceva din toate. Sînt o femeie singură... Vă dați seama...

— Înțeleg. Fiți liniștită ! Nu vi se va întîmpla nimic rău, doar să nu spuneți nimănui că sînt aici...

— Vedeți ? Aveți totuși motive să vă feriți de oameni.

— De anumîți oameni, precizez.

— În sfîrșit... Puteți rămîne, deși sinceră să fiu, nu știu dacă fac bine îngăduindu-vă să rămîneți aici. Sper că nu vă jignește sinceritatea mea.

— Nu. O înțeleg. Aveți motive să fiți circumspectă. Eu nu vă pot oferi decît garanții verbale, ca să spun așa.

Discuția se termină aici. Străinul se ridică cu greu din fotoliu și se duse spre bibliotecă. Privi pe rînd rafturile de cărți, apoi se opri la una pe care părea s-o fi ales. O întrebă din priviri. Ea încuviință tăcut. El luă cartea, se reaseză în fotoliu și începu să citească. Laura trecu în cealaltă cameră, se mai întoarse, își mai făcu de lucru în bucătărie, reveni apoi iar în salon. Încercă și ea să citească, dar nu izbutea. Străinul însă se

cufundase cu totul în lectură și părea că nu mai observă nimic în jur.

Trecuse probabil o oră sau poate mai mult. Afară ploaia încetase și se făcuse senin.

Laura puse un disc și încercă să-l asculte calmă, destinsă. Nu izbuti nici asta. Se mai agită un timp prin cameră. Apoi tușind, pentru a-i atrage atenția necunoscutului, spuse:

— Aș pleca în oraș după cumpărături.

El o privi mirat că i se cere încuviințarea.

— O să lipsesc un timp.

— Puteți să mă închideți pe dinafară. O să mă găsiți sigur la întoarcere. Nu fug.

Ea zîmbi.

— Îmi permit să vă mai rog o dată ca pe timpul cît veți fi în oraș să uitați că sînt aici.

Zimbetul ei îngheță. Rămase crispată.

Se urni cu greu, urmărită de privirea străinului. Își luă sacoșa și ieși, încuind ușa.

Pe drum se gîndi la ciudata întîmplare și la și mai ciudatul ei oaspete. Sentimente contradictorii o stăpîneau. Omul acesta avea totuși motivele lui obscure să se ferească de lume, deci ceva nu era în regulă cu el. Pe de altă parte, trebuia să recunoască cîstit că necunoscutul, cu tot felul său cam neobișnuit de a fi, inspira încredere și siguranță. Era zgîrcit la vorbă și puțin dispus să dea vreo explicație despre el, dar părea lipsit de orice intenții rele.

După ce cumpără cele trebuitoare, se întoar-se grăbită acasă. I se părea că e chiar prea grăbită. Dacă cumva plecase între timp?

Cînd deschise ușa și intră în hol, nu auzi nici un zgomot. Ezită o clipă, apoi pătrunse în cameră. O încordare lăuntrică o stăpînea.

Străinul stătea în fotoliu, așa cum îl lăsase, cu cartea în mîini, citind. Văzînd-o, ridică privirea.

Ea rămase în fața lui încurcată, apoi zise cu o veselie forțată.

— V-am adus țigări. Îi întinse un pachet.

Omul zîmbi :

— O ! Sînteți foarte amabilă. Știți, cît ați lipsit am făcut și eu o faptă bună. V-am reparat reșoul. Lăsa gaze. De fapt le simțisem de cum am intrat aici.

— Da, aveți dreptate. Știam și eu asta. Dar ce să-i faci ? Lipsea o mină de bărbat.

Izbucniră în ris amîndoi, fără motiv.

— Mă duc să pregătesc ceva de mîncare.

El încuviință cu o ușoară înclinare a capului, după care reveni la rezerva lui obișnuită.

Luară masa în tăcere, dar destul de bine dispuși. Ceva din încordarea de pînă atunci dispăruse, deși o oarecare jenă stăruia.

Se întoarseră în salon. Ea aduse cafelele. Necunoscutul aprinse o țigară. Îi ceru și ea una, pe care o fumă neîndemînat.

După o îndelungă tăcere, Laura îi zise zîbind :

— Ar trebui să facem conversație, așa ca doi oameni civilizați care sînt nevoiți să stea un timp împreună.

— Îmi pare rău, dar nu prea știu să întretin o discuție interesantă cu o doamnă. Ce să fac ? se dezvinovăți el.

— Nu-i nimic. Dumneata nu poți să-mi spui nimic despre ce ești și ce faci. Eu, însă, pot nestîngherită să-ți vorbesc despre mine. Chiar dacă nu te interesează, n-ai ce face, stînd aici va trebui să mă ascuți.

Omul o fixă și-i răspunse calm :

— Mă interesează viața dumitale, doar că eu o cunosc deja, doamnă Laura !

Laura înlemni cu privirea ațintită pe chipul străinului. O cuprinse din nou spaima.

— Nu te speria. Știu totul despre dumneata. Altfel nu riscam să vin aici. În situația mea nu intram într-o casă necunoscută.

— Dar cum ? De unde ?

— Ți-am mai spus că am umblat destul prin împrejurimi. Apoi cunosc și sînt cunoscut de cîțiva oameni din oraș. Din păcate nu numai de către cei ce aș vrea eu. Eram pregătit ca, într-un moment de dificultate, să-ți cer găzduirea. Știam că n-ai să mă refuzi.

— Pe ce te bazai ?

— Un om singur și — ezită el — în suferință, nu poate refuza pe un altul în aceeași situație. Tăcu jenat, apoi continuă.

— Iartă-mă că-ți aduc aminte de situația dumitale. Poate nu se cădea...

— Nu, nu face nimic. Cred că ar trebui să-ți mulțumesc pentru încredere. Deși tot nu înțeleg mare lucru.

— Îmi pare rău, dar nu pot să-ți spun mai mult.

Vechea jenă reveni între ei. Nici unul nu știa ce să facă pentru a o înlătura, deși amîndoi ar fi dorit ca ea să dispară. Adineaori se părea că începuseră să se simtă bine împreună. De data asta el fu primul care sparse liniștea :

— Aș vrea să mă înțelegi... lucruri care sînt deasupra mea mă opresc să vorbesc mai mult despre mine. Doresc însă altceva. Să discutăm despre dumneata.

— Spuneai că știi totul despre mine.

— Poate nu chiar totul. De pildă, cum te simți acum cu sănătatea ?

— Nu prea strălucit. Oricum, însă, mai bine ca înainte.

— Și ce ai de gând să faci ?

— Cum adică ce să fac ?

— Mă refer la intențiile dumitale în viitor.

— O să mă tratez în continuare.

— Bine, bine. Asta știu.

— Atunci ?

— O să stai izolată aici toată viața ?

— N-am ce face.

— Cum n-ai ce face ? Spuneai că te simți mai bine.

— Da, dar nu suficient pentru a putea reîncepe să lucrez, să plec undeva, să-mi relau viața de dinainte.

— Ai încercat ?

— Până acum nu. Nu-mi dădeau voie medicii.

— Ai mai fost să te vadă în ultimul timp ?

— Nu. Dar îmi dau seama după cum mă simt, că nu pot face încă nici un pas.

— Vezi ?

— Ce să văd ?

— N-ai încercat nimic. Te lași pradă psihologiei bolnavului, care tocmai pentru că știe că e bolnav, nu întreprinde nimic, nu mai are îndrăzneala de a se desprinde din starea sa.

— Ușor de spus.

— Știu că nu e ușor de făcut. Dar în condițiile speciale ale bolii dumitale — o cunosc și eu mai bine decît îți închipui — totul e să lupți cu tine însuși. Să-ți învingi neîncrederea în propriile forțe. Trebuie rechemată

speranța. Trebuie să reîncepi să crezi că nu ești un om sfârșit. Este vorba de o luptă cu deznădejdea, o luptă lungă și grea.

— Eu nu sînt o deznădăjduită.

— Știu și asta. Am văzut. Ai un moral destul de bun. Dar a intervenit ceva mai premedios decît orice.

— Ce anume ?

— Obişnuința. Duşmanul cel mai aprig al condiției noastre cînd sîntem în dificultate, sau chiar mai rău, în nenorocire. După un timp începe să ți se pară suportabilă starea în care te afli, ba, mai mult, acceptabilă. Zilele trec și treptat — treptat te scufunzi în mlaștina fără scăpare a pasivității totale. Acolo o să zaci pînă la capătul zilelor, dacă nu întreprinzi nimic, dacă nu te zbați.

— Cînd te zbați, te înghite mai repede mlaștina, interveni Laura.

— Asta cînd e prea tîrziu, cînd deja ai intrat cu totul în ea. Acționînd la timp, însă, e cu totul altceva. Dumneata te-ai resemnat.

— Spune-mi ce aş putea face ?

— Mai fă o vizită doctorilor și apoi încearcă să lucrezi. La început puțin, pentru a te reobișnui. Văd că ai în bibliotecă destule cărți din specialitatea dumitale. Citește, scrie. Fă ceva, pentru Dumnezeu ! Nu sta așa. Mai important decît orice este tocmai acest lucru : să acționezi, să lupți. Chiar dacă pentru moment nu se vede vreun rezultat spectaculos, trebuie să-ți redobîndești încrederea că poți face totuși ceva. La început important este să acționezi, nu să dobîndești ceva.

Laura își frămînta mîinile, privind disperată în pămînt, apoi se ridică brusc și ieși.

Se plimbă vreme îndelungată prin pădurea de pe colină. Nu se putea gândi la nimic precis. Ceva se răscolise în ea. Simțea din nou acea sfișietoare disperare pe care o trăise atunci cînd aflase că e bolnavă și că e condamnată la o inactivitate totală. Aproape că îl ura pe străin pentru că îi redeșteptase vechea suferință adormită.

Cu ce drept îi cerea el socoteală pentru felul cum trăia ? Cu ce drept ? O cuprinsese furia. Se îndreptă minioasă spre casă, decisă să-l gonească. Cu cît se apropia însă de casă, își dădea seama că hotărîrea ei se clatină, că nu-i va cere să plece. Ba, mai mult decît atît, ...dar nu, îi va spune totuși că despre lucrurile ce o privesc doar pe ea, să nu mai discute niciodată.

Îl găsi fumînd în picioare la geam, așteptînd-o parcă. Se întoarse spre ea și-i spuse trist, cu blîndețe :

— N-am vrut să te fac să suferi. Dar eu cunosc această stare de spirit : teama, deznadejdea, izolarea, fuga de oameni, singurătatea. Le-am trăit și eu destulă vreme. Știu ce greu te poți rupe. Am suferit cumplit. Și nimeni n-a fost în preajmă să mă ajute. Eu vreau să te ajut. Țin mult s-o fac. Dumnezeu trebuie să te salvezi și aș fi fericit să pot contribui și eu cu ceva. Crede-mă !

Tăcu, privind-o în continuare. O căldură binefăcătoare simți că o învăluie. Bărbatul din fața ei îi împrumuta ceva din liniștea și siguranța lui. Nu știu ce să-i răspundă sau cum să-i mulțumească. Au stat nemișcați, negăsind nici unul nimic de spus.

— Vrei să pui un disc ? O rugă el într-un târziu.

Au trecut apoi câteva zile fără să se întâmple nimic deosebit. Sau poate tocmai în acele zile s-au petrecut lucrurile cele mai importante. Discutau, ascultau muzică, mâncau împreună, el o ajuta la treburile casei. Ea învăța din nou să rîdă, ceea ce nu i se întîmplase de mult. Bărbatul devenise și el mai deschis, vorbea despre una sau despre alta, fără însă a aduce în discuție nimic privitor la persoana sa. Laura se simțea din ce în ce mai bine în prezența lui, iar cînd trebuia să plece în oraș după cumpărături, se grăbea să se întoarcă cît mai devreme pentru a-l regăsi.

Zilele treceau pe nesimțite și se obișnuise cu prezența străinului, pe care de altfel nici nu-l mai simțea ca pe un străin, ci ca pe un vechi și bun prieten. Parcă și în felul ei de a fi se schimbaseră multe lucruri. Era mai vioaie, mai veselă, dar ceea ce o bucura era faptul că se simțea mult mai bine ca înainte. Într-o zi se pomeni că zăbovește mai mult în fața oglinzii, ceea ce iarăși nu mai făcuse de atîta vreme. Își văzu părul strîns simplu la spate. Îl desfăcu și-l pieptănă ca altădată, de mult. Cînd intră în salon, el observă schimbarea și îi zîmbi cu complicitate. Ea roși, apoi fugi în bucătărie unde-și făcu de lucru mult timp pînă ce o strigă el. De fapt nu avea nimic să-i spună, ci o privi doar. O ciudată febră o cuprinse. Bărbatul îi puse mina pe umăr :

— Îți stă mai bine așa. Chiar foarte bine.

N-a înțeles prea bine ce i s-a întîmplat atunci și nici ce a urmat după aceea. Aducea

acum toată povestea a vrajă și basm sau i se părea ei. Nu-și dădea seama, dar nici n-o preocupa lucrul acesta. În orice caz nu se mai simțea singură. Era cineva cu ea și-i făcea bine prezența lui. Nici nu trebuia explicat mai mult. Zilele aveau frumusețea lor tihnită, cu tot ce presupuneau ele, pregătitul mesei, masa, cafelele, un pahar de vin, muzica discurilor, lecturile, căci toate acestea pe care le făcea de altfel și înainte, aveau acum altă culoare, deveniseră parcă cu totul altceva, zîmbetul omului aceuia le luminase, reconferindu-le o frumusețe pierdută. Da, zilele curgeau, monoton poate, dar plăcut, depănându-se una după alta, pe nesimțite. Era parcă o renaștere, o revenire la viața adevărată. Nici nopțile nu mai aveau singurătatea lor întunecoasă și sumbră. Erau și ele vrajă, și vis, dar altfel de vis ca pînă atunci. Zilele împrumutaseră și lor ceva din farmecul adus de omul acela, necunoscutul care apăruse cîndva într-o noapte...

Și poate că povestea Laurei ar trebui sfîrșită aici. Sau poate că povestea scrisă de Laura nici nu are un sfîrșit, pentru că ea poate reîncepe în fiecare zi la fel, doar ușor schimbată de visele nopții.

Dat a fost, însă, ca lucrurile să se sfîrșească altfel..

Într-o seară cineva a bătut încet în ușă. Ea s-a speriat. Bărbatul a liniștit-o.

— E pentru mine.

A ieșit afară. S-au auzit șoapte și după cîteva momente se întoarse.

— Laura, a venit momentul să plec.

Ea îl privi înfricoșată. Lacrimi mari se pregăteau să i se rostogolească pe obraji.

— Fii cuminte, draga mea. Eu mă voi întoarce într-o zi. Tu trebuie să crezi asta ! Neapărat ! Mă voi întoarce. Tu știi, ți-am spus doar, că nu e bine să ne pierdem nădejdea. Asta e totul : speranța. Și nu uita. Nu renunța să lupți pentru a redeveni tu însăși și pentru a ieși de aici. În ultimul timp ai izbutit cel mai important lucru : ți-ai redobândit încrederea în tine. La revedere, draga mea ! Eu mă voi întoarce într-o zi. Chiar dacă va trece poate multă vreme pînă atunci.

O îmbrățișă și apoi se întoarce spre ușă, dispărînd în noapte de unde și apăruse, cîndva în urmă.

Ea rămase înțepenită, cu fruntea rezemată de zidul rece al încăperii.

Probabil că aici se sfîrșește această poveste a Laurei, iar ceea ce urmează este de fapt alta.

A trecut multă vreme de atunci. Poate ani. Laura a așteptat, a sperat, a crezut. Necunoscutul nu s-a mai întors. Dar ea i-a urmat îndemnul, așteptînd revenirea lui, făcînd tot ce a fost omenește posibil să se elibereze de singurătatea ei. Poate nu izbutise cu totul ; oricum însă, nu renunțase. Trebuia învinsă boala, suferința. Și apoi el se va întoarce...

Într-una din zile avea să facă o descoperire neașteptată. În spatele patului, în spațiul îngust ce-l despărțea de perete, găsi jos pe dușumea un carnețel. Îl deschise și abia își putu reține un strigăt. Era o legitimație a lui. Îi vedea fotografia. Citi pe nerăsuflăte antetul imprimat cu litere de tipar, iar pe altă pagină adresa lui de acasă.

Luă pe loc hotărîrea. Își făcu geamantanul și plecă cu primul tren să-l caute.

Ajunsa în orașul ce o interesa, se duse mai întâi la instituția indicată pe amtetul legitimației. Avu prima deziluzie: niciodată nu lucraseră acolo un om cu numele acela și nu era cunoscut de nimeni.

Porni în goană spre adresa de acasă. Ajunse pe strada și la numărul căutat. În casa aceea locuia o altă familie, proprietară din tată în fiu a locuinței și nu știau nimic despre omul pe car-l căuta ea.

În aceeași zi se întoarse zdrobită acasă. Rămase zile întregi închisă în salonul în care stătuse împreună cu omul acela care acum dispăruse definitiv, fără nici o speranță de a-l mai revedea. Au trecut zile, săptămîni, luni... Necunoscutul nu se mai întorcea și probabil că nici n-o să mai revină.

Trebuia oare să-l mai aștepte ?

El spusese că da. Dar oare mai avea rost așteptarea ?

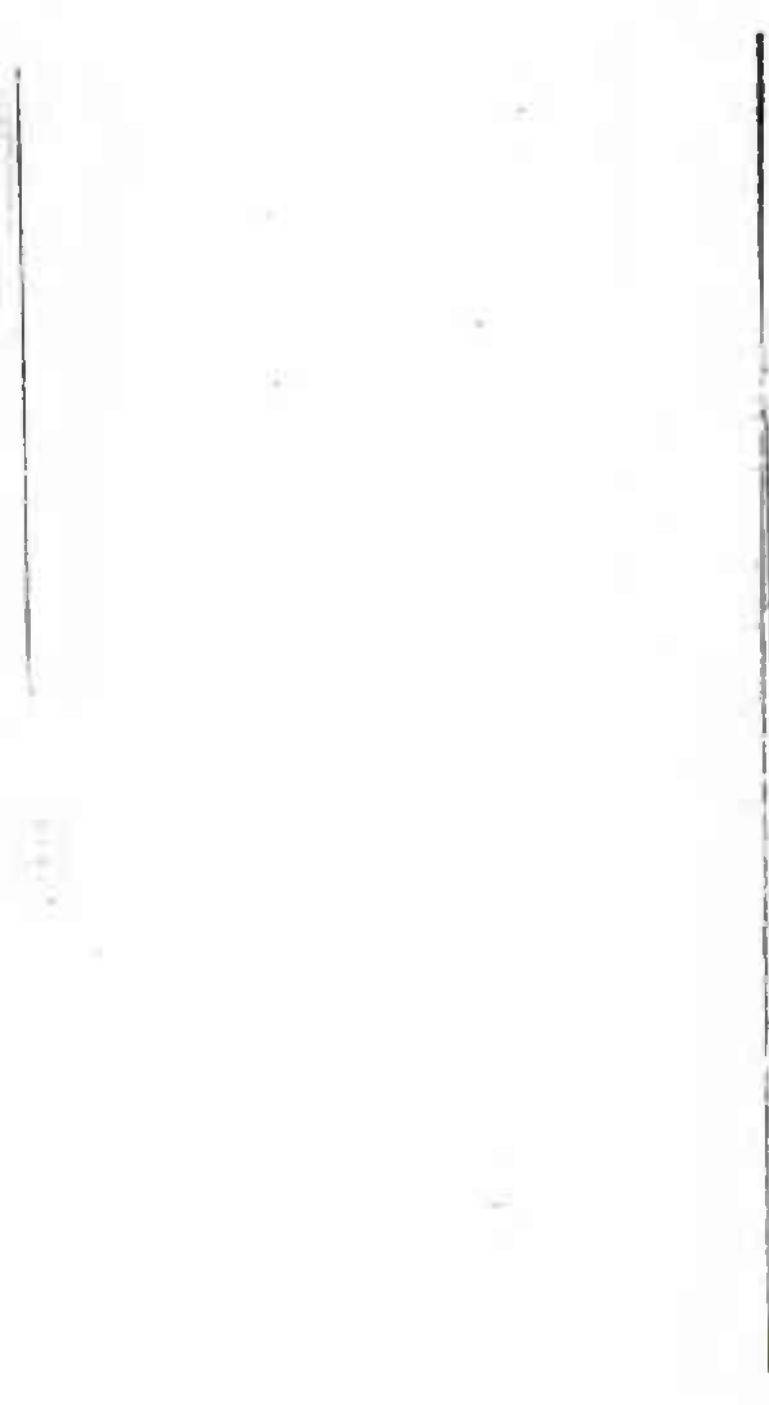
Nu mai avea nici o dovadă a prezenței sale în casa ei, (legitimația îi fusese reținută la instituția care totuși părea să n-o fi emis niciodată). Poate că nici nu fusese vreodată la ea. Poate că el nici nu exista de fapt, fiind doar un personaj închipuit de Laura în una din poveștile sale ce relatau visele nopții, ca de pildă povestea aceasta ce se termină, în sfîrșit, aici.

Și totuși Laura primi într-o zi o scrisoare care purta semnătura acelui necunoscut invizibil. Ea începea cu :

„Dragă Laura...

Ai sperat că mă voi întoarce...”

strada

STRADA

Lucrul cel mai groaznic devenise pentru mine strada, strada pe care locuiam de ani de zile. Mi-e și greu acum să-mi amintesc exact de cînd mă mutasem aici. Destul că drumul spre casă ajunsese după o vreme un calvar insuportabil. Casele acelea așezate militărește de o parte și de alta a ei — a străzii — mă exasperau pînă la umilință. Pentru a nu le vedea, eram în stare să merg cu ochii închiși strîns, aproape la durere și nu o dată mă ciocneam de cite un drumeț întirziat, care mă privea dojenitor, închipuindu-și probabil că sînt amețit de băutură. Pentru că mă întorceam tîrziu acasă, noaptea, cînd și puținele becuri ale ei — ale străzii — nu prea ardeau toate, eram scutit de a-i vedea întreaga înfățișare. Dimineața mă sculam devreme, încă pe întuneric.

Și nu-mi pot da seama de unde a început această teroare a străzii. În afară de alinierea stupidă a caselor, ca la paradă, etalîndu-și toată sărăcia lor cocheta, nu-mi amintesc ceva deosebit care să mă fi exasperat. Le știam pe toate, pe dinafară, pe numere, cu locatari cu tot, cu gardurile vopsite prost și de demult, cu băncile prăfuite pe care nu mai stătea nimeni, decît arareori. Le știam viața monotonă,

ce le înghițea zilele, ca un metronom bătînd vîrstele fiecăreia, gîrbovindu-le, aplecîndu-le într-o rină, parcă închinîndu-le cu de-a sila timpului nemilos, mereu coborînd cu fiecare pătură nouă de asfalt ce ridica strada. Casele se cufundau în pămînt, strada urca inundîndu-le, acoperîndu-le ca o lavă erupînd fără întrerupere și fără iertare. Și casele nu opuneau nici o rezistență, se lăsau inecate de stradă, de bălării, de praf și de vreme. Dimineața aveam impresia că oamenii somnoroși urcă la suprafață din niște cazemate ascunse privirii mele. Strada trecea triumfal printre cele două șiruri impersonale de case, tot aliniate, ca la paradă, dar mereu mai jos, mai coborîtă mi se părea alinierea lor.

Mă sculam dimineața din ce în ce mai îngrijorat. Cu toată spaima ce mi se coborîse în suflet, m-am decis într-o zi să număr casele. O bănuială cumplită mi se strecurase de cu seară în suflet: dacă strada în marșul ei indiferent spre nu știu care țel obscur, tot înălțîndu-se, va începe treptat să înghițită casele, să le acopere una cîte una, înăbușîndu-le, făcîndu-le să dispară pînă la urmă pe toate? Ideea era îngrozitoare și asta m-a dus la hotărîrea de a le număra. Am urmărit cîteva zile fiecare casă. Numărul lor era același pe care-l știam. Așa a fost la început. Observasem doar o alunecare tristă și amenințătoare a cîtorva dintre ele. Unele case dădeau impresia să s-ar fi pregătît de culcare, parcă și-ar fi așternut pentru un somn lung. Și aveau casele ceva de animal bătrîn și bolnav care-și simte pe aproape sfîrșitul și ar voi liniște, odihnă și pace.

Iar strada se întindea dreaptă, triumfătoare, înaintînd cu repeziciune, mereu grăbită și mereu mai sus, indiferentă de ceea ce se petrecea în jur, parcă dînd la o parte cu un gest brutal și cinic, vechile case amețite de banda neagră și netedă a asfaltului, strălucind diavolește în soarele ce le coșcovea tencuiala bolnavă.

Ieroarea a început odată cu descoperirea cumplită a dispariției unora dintre bătrînele case. Într-o dimineață am observat, cutremurîndu-mă, că numărul lor a scăzut pe nesimțite pînă aproape la jumătate.

Strada tăia în continuare cu brutalitate aerul din jur, sufocînd parcă respirația ușilor și ferestrelor. Înainta indiferentă ca un marș militar cîntat în virtutea inerției de o coloană ce nu se mai termină niciodată.

Zilele treceau. Strada părea complet depopulată. Iar casele se răreau acum văzînd cu ochii. Erau din ce în ce mai puține și la distanță mare una de alta, izolate, singuratice, ca niște insule ale unor posibile existențe. Și mereu mai scăzute, mai surpate și mai triste.

Strada însă, își urma imperturbabilă drumul pe deasupra capetelor noastre, ale ultimilor locatari.

Geamurile ajunseseră la nivelul străzii, sau poate strada urcase pînă la pervazuul lor... La urma urmei era tot una. Parcă o inundație ne-ar fi pîndit în orice moment, iar noi cei rămași urmăream înfrigurați cota apelor crescînd fără contenire.

Zilele au mai trecut și într-o dimineață, cînd m-am trezit, am simțit ceva care mă su-

foca. M-am repezit la geam, sau acolo unde știam că trebuie să fie geamul și m-am lovit de întuneric. Am pipăit pereții, tremurînd de spaimă, în speranța că voi găsi un loc pe unde să pot ieși afară.

Orbecăind prin beznă, lovindu-mă de obiectele din cameră, urcîndu-mă pe scaune, pe pat, pe masă, am încercat toate posibilitățile.

Nu știu ce s-a întîmplat după aceea. S-a auzit un zgomot, un uruit infernal, ca o rostogolire de bolovani grei într-o prăpastie adîncă. M-am trezit deodată afară sau eram în același loc dar dispăruse casa, acoperișul de deasupra mea. N-am înțeles ce mi se întîmpla, știu doar că am văzut lumina soarelui și am alergat, sau am încercat să alerg. N-am să pot înțelege niciodată cum s-au petrecut de fapt lucrurile. M-am oprit speriat și nedumerit. M-am întors privind în urma mea.

Strada înainta parcă mai rece și mai indiferentă. De o parte și de alta nu se mai vedea nici o casă. Doar într-un loc se mai zărea un acoperiș prăbușit, rezemîndu-se de marginea străzii.

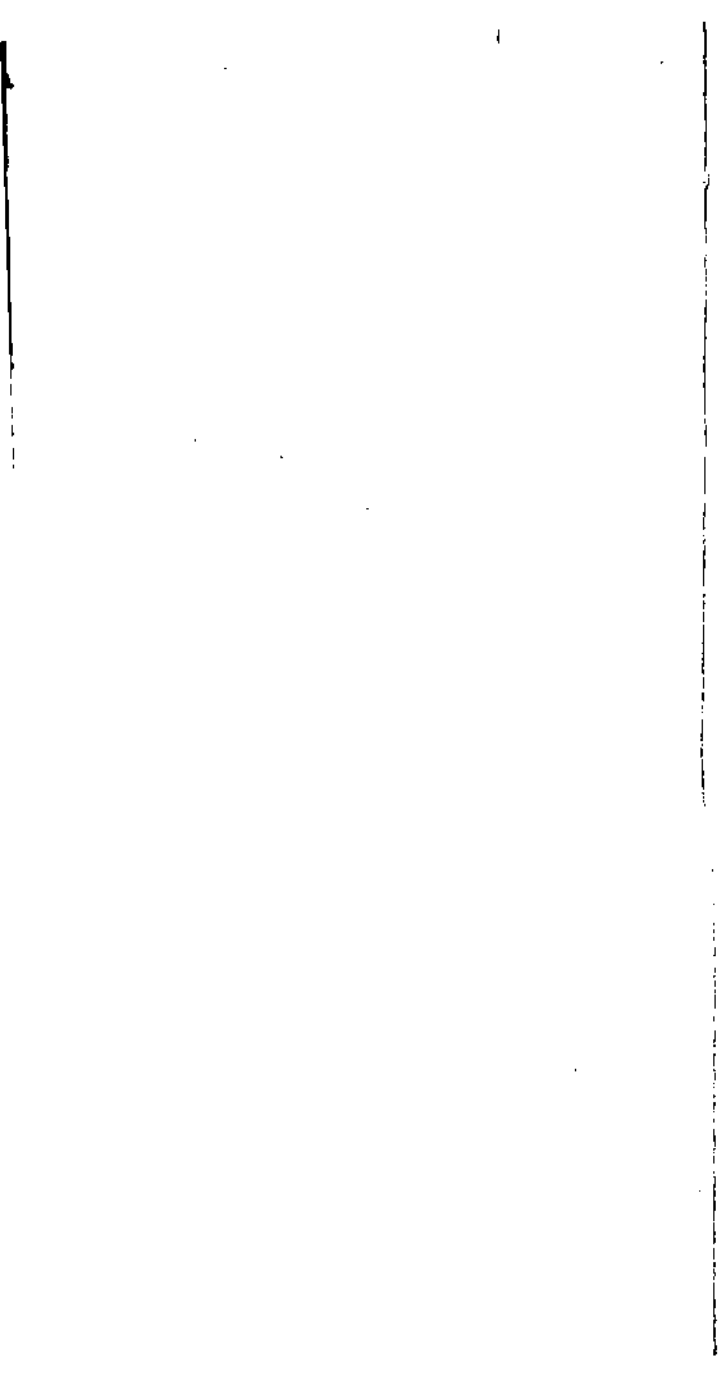
Apoi se auzi un scrișnet, ca și cum cineva ar fi smuls mii de scoabe ruginite și rămășițele acoperișului casei unde stăteam de ani de zile pieriră înghițite în adîncurile străzii ce înainta vijelioasă ca o apă tulbure ce cuie dezlănțuită.

În jur nu mai rămăsese nimic. Pe margini era un gol imens. În golul acesta se legăna desfătîndu-se acum strada care se pierdea undeva departe în timp.

Obosit, m-am așezat pe lespedea străzii și m-am pregătit să dorm. Am adormit parcă văzind aieva, parcă visind cum banda neagră a străzii se prăvălește asupra mea acoperindu-mă, tirindu-mă undeva departe, departe spre locuri necunoscute și scoțindu-mă la iveală deasupra, între alte case și ele necunoscute, parcă la fel așezate ca celelalte și totuși altele. Mi-am privit chipul în geamul uneia dintre ele și nu m-am recunoscut. Eram cu totul altcineva.

Și strada curgea, curgea criminal de indiferent, de ritmic, pregătind alte inundații. Și eu priveam, așteptam, nu mă recunoșteam în atâtea curgeri, înfinite treceri ale drumului indiferent printre șirurile de case, aceleași și parcă mereu altele, ca și mine, de altădată. De cînd ?

proză fără personaje

PROZĂ FĂRĂ PERSONAJE

Întii orașul, pentru că nu se poate altfel. De o vreme toți stăm în orașe, mutîndu-ne cum putem, înghesuindu-ne mai spre centru, spre zgomot și cinematografe aglomerate. E o furie — despre care nu ne place să vorbim — de a fi în miezul aprins al cetății fumegînde de arsura unei continuu frecări între oameni și lucruri. Ne place asta, chiar dacă ne și uzează treptat prin supralicitare. Așa e modern, așa e bine.

Apoi marginea orașului, pentru că orice oraș, fie el cît de întins, are o margine. S-ar părea că e mai liniștit aici. Ne înșelăm, zîmbim, pentru că e tot oraș și nu se schimbă nimic.

De aici se fuge, pe picioare, dar mai ales pe roți — dacă le avem — se caută oazele, departe de drumurile obișnuite, din ce în ce mai înguste, pentru cît trebuie să cuprindă. Fugind de șoselele sufocate de circulația dementă a automobilelor ce gonesc, părăsind mereu în întirziere, spre un punct de întîlnire — ce poate fi și cu moartea — se caută cu încăpăținare locul de tihnă.

Drumurile curg șerpuind, ocolind obstacolele, ca un rîu ce-și caută albia cea mai lesne de străpuns.

Departe, departe, strecurîndu-te printre ogoare și ocolind micile așezări, parcurgînd trecătorile ascunse la poalele dealurilor și munților, se poate fugi cu inima tremurînd de urmărirea zgomotelor onaşelor tentaculare.

Se poate intra într-o pădure ce o cauți de mult, o pădure — împărăție de umbre umede așternute pe frunzișul unei toamne duse —, urcînd pe nesimțite, purtată de spatele înclinat al dealurilor de dedesubtul ei. Și codrul urcă pe coamele ascunse vederii de trunchiurile unite parcă pentru a închide o vrajă ce o bănuiești, apropiîndu-te. În nări îți urcă jilava mireasmă a umbrei de taină și vrajă; începi să sperî ceva fără nume.

Se urcă agale prin ceață și neumblate poteci, se așteaptă ivirea neivitului lucru ce-l bănuiești, sperînd o izbăvire.

Poate se ivește un defileu, niște poteci abrupte și strîmte ce-ți curmă surîsul și visul, ceva ce-ar putea să se cheme „pe aici nu se trece”. E ca o încercare ultimă, ca atunci cînd trebuie trecut de pe un tărîm pe altul. Poteca, bănuiești și ea, se frînge asemenea unui vis tirziu, cînd dimineața se strecoară brutal prin crăpătura neacoperită a unui geam imaginar. Pași se înfundă, se pierd și se opresc în umezeala de frunze, de mîl și de neputință. E frig în jur și în suflet.

Aici se poate pierde îndrăzneala și visul și gîndul, dacă nu există hotărîrea din urmă ce o dă doar disperarea.

Stîncile împung cerul, zdrențuind odată cu el și naivitatea călătorului imprudent, cu mintea orbecăind printre plăsmuiri ale altor tărîmuri.

Ceva pare necurat în jur...

O vrajă ce îngheață și dospește prospețimile îndrăznețului.

Și temerarii au o spaimă și abia după ce o trec sînt iarăși netemători, altfel, nefiindu-le teamă, n-ar avea ce învinge.

Acum se trece dincolo, dincolo de stîncile despre care nu se poate bănuî niciodată nimic.

Ce ascund ele?

E cumva partea cealaltă a lucrurilor despre care se vorbește cu grijă întotdeauna?

Închizi ochii (din copilărie știm că închizînd ochii strîns, strîns, pînă nu trece nici lacrima, poți trece în basm; dacă nu în basm, atunci acolo unde voiai; de fapt e tot una).

Și iată tărîmul...

După abrupte poteci și stînci ce sfîrtecă albastrul de deasupra, după piedici de netrecut se ivește parcă din nimic — poate din spatele stîncilor — un podiș neașteptat de blind după atîtea încercări crîncene, un podiș cu molcome ondulații ale unui cîmp presărat odihnitor cu mici tufișuri rotunjite de o mînă necunoscută. Alei tăiate de pași nevăzuți, o adiere de aer cald și pașnic ce încălzește măduarele celui trecut prin atîtea încercări. Pe cîmpia molcomă răsar din cînd în cînd mici îngrămădiri de stînci pitice, asprind doar atît cît trebuie prea multa dulceață a priveliștii. Printre crăpături se ivesc, în străluciri de cristal, izvoare ce șoșotesc molcom, adormitor. Șiruri răzlețe de copaci le ascund, lăsînd să le treacă doar cîntecul.

Totul e pașnic, aerul s-a limpezit, îmbie la visare.

Ridicînd ochii se poate vedea însă ceea ce bănuiai numai. De jur împrejur un cerc aproape perfect de munți înalți, severi, cenușii, împrejmuid ca niște paznici incoruptibili un eden nepermis.

În toată această ascunzătoare retrasă din calea lumii zgomotoase și nepăsătoare ca o veșnică orchestră condusă de un dement, nu se poate imagina decît natura pură (s-ar putea spune virgină, dacă epitetul ar mai păstra ceva din sensul de prospețime și neatințere pe care-l avea), nu-ți poți închipui nimic altceva, nimic din urmele zgomotoase ale oamenilor.

E prea multă odihnă și liniște, e prea multă verdeață neatinșă de mîna nimănui, e prea departe și greu accesibil locul, ca să poți crede că omul, omul cu cele patru roți ale sale ar putea pătrunde aici.

Deznădejdea vine însă pe neașteptate (dar cum ar putea veni ea altfel?).

În spatele copacilor, al stîncilor înghesuite se ivesc parcă atunci chiar zidite, dintr-o suflare, contururile bizare în acest decor ale unor construcții desigur omenești, căci altfel ale cui ar putea fi?

Răsar vile de geometrii exacte, pavilioane de sticlă, colorate surprinzător pe fondul verde al ierbii și brazilor, cabane tainice din bîrne bine îngemănate. Chiar niște colibe se zăresc, unele sărace, acoperite cu fînul ierbii de altădată, altele cu frunze proaspete.

Și ridicînd ochii orbiți de surprindere, privirea se izbește rănită de ascuțimea colțurilor unor clădiri înalte ce împrejmuiesc lumina soarelui, acum doar bănuț, nezărit încă. Lumini

false încearcă să restituie ceva din ceea ce nu i se mai dă voie soarelui să trimită.

Coamele ascuțite ale stincilor par blinde moliciuni pe lângă asprimea săgetătoare a virtuților acelor clădiri, ce parcă se prăvălesc mereu, mereu se prăvălesc în capetele îndrăzneților care ar visa, cu gândul, doar la copaci și stinci, pajiști și izvoare.

Casele înalte, ca o primejdie veșnic prezentă, poartă în ele ceva din amenințarea zilei nedorite de veșniciei visători.

Privirea se zbate ca o pasăre prinsă în miinile ce abia au scos-o din capcană, dar nu-i vor da niciodată drumul, prefăcînd și ultima speranță în colivie.

În jur o alăturare bezmetică de edificii ce pornesc de la cele mai pretențioase — ca în visele de bună stare — pînă la cocioabe mizere ascunse de garduri ce așteaptă surparea ca pe o odihnă.

Un vârtej amețitor de case rotindu-se într-un dans frenetic, cu ușile și ferestrele deschizîndu-se zgomotos, fără nici o noimă, parcă mereu ar fi trebuit să intre și să iasă mii de locatari într-o goană fără răgaz.

Culori intersectate de lumini, și unele și altele diferite, opuse chiar, într-un caleidoscop inimaginabil, învîrtindu-se mereu, ucigaș, rostogolînd pietricele, reunindu-le apoi în forme complicate și bizare (caleidoscopul are întotdeauna un farmec al neprevăzutului, dar și o disperare a formelor frumoase abia născute, sortite să piară irevocabil la rotirea următoare. Totul se dărîmă în el odată ce-l învîrți, indiferent de farmecul fără seamăn al unei

combinații de o clipă, de o poziție a sa, a caleidoscopului).

Și în jur casele, casele acestea diferite și multicolore, înghesuite haotic, sufocându-se. Au și un farmec poate, de feerie ce trebuie s-o ghicești, dar e greu să-l descoperi. E mai mult o rumoare, o agitație imposibil de cuprins în vorbe. E frumos, dar rece, în afara sufletului doritor să cunoască feeria, poate să și-o explice de ce e frumoasă.

E rotire amețitoare, continuă.

Zgomot buimac, răvășitor.

Și nici aici feeria nu pare completă, rotundă, și de fapt poate nici nu-i adevărată.

Dar urmează și îngrozitoarea surpriză.

Lângă vila aceea albastră și albă se pot vedea culcușuri de fiară, vizuină de șarpe, pînă de nevăzute în guri de întuneric. Oare cine știe ce se mai poate ascunde prin locurile acestea ?

S-ar putea ivi și oameni învîrtindu-se în jurul lor pînă la ameteală, pînă lor li se pare că stau pe loc și lumea se rotește într-un cerc oscilînd de pe un plan pe altul, pînă cînd zgomotele de prea multă oboseală tac într-un cor de muți, înșirați prin fața porților ce nu se vor deschide niciodată.

Totul se întunecă în fața ochilor însetați de zările ce ei nu le pot cuprinde prin muchiile ascuțite vrăjmaș, retezînd privirea ce altfel ar putea călători pînă unde nici inima nu cutează să viseze.

Dar parcă se vede și o undă de veselie, dacă nu de nerăbdare a faptelor ce niciodată nu-s terminate, de scopuri neatinse, de jumă-

tăți, că toate par jumătăți, pînă și aripile păsărilor par înjumătățite, sau sînt doar sfîrtecate de coamele ascuțite ale caselor.

Și totuși ei, oamenii, gonesc printre risete (nu se știe de ce rid). Goana lor, veselă, e suspectă în același timp, are ceva din febrilitatea bolnavilor în criză, despre care neștiind că sînt bolnavi îi poți crede vioi.

Și neastîmpărul acesta, neodihna în care se zbat, parcă n-ar avea aer, are ceva obositor ca o inerție care robește orice speranță a respirațiilor de tihnă.

Și totul e o căutare nerăbdătoare cu ochii injectați de golul depărtărilor, de speranța goanei în afara aglomerației de zîmbete, de așteptări, de mulțumiri sperate și neavute încă.

O joacă s-ar părea a fi, o horă în care dansatorii nu doresc decît sfîrșitul petrecerii și cu toate acestea sar, dănuiesc cu disperare și, ceea ce e mai ciudat, cu convingere.

Joaca lor are frenzie și viață. E un dans vital, ceva ce aduce cu goana din fața uraganului. Trăiesc alergînd, urmăriți, dar simt o de necrezută plăcere cînd se lasă urmăriți. Fiecare pas înseamnă o secundă cîștigată, un risc voluptos ce poate însemna totul sau nimic după aceea.

Si, totuși, e o tensiune insuportabilă. Ea plutește întii sus, deasupra capetelor, apoi o simți coborînd, apropiîndu-se insinuant, încingînd capetele, ochii, mintea, auzul și aerul ce se încinge încărcat de prea multă electricitate.

Zbîrnie totul în jur, vibrație mortală s-ar părea, dar nu; poți pune mîna oriunde, în

orice priză de mişoare : te curentează, tremuri scuturat de friguri, apoi începi să alergi împreună cu ceilalţi, înfricoşat şi totuşi vesel, disperat şi totuşi fericit. Nu înţelegi nimic, apoi pricepi, dar nu poţi da nume la ce ai priceput, te miri şi apoi te obişnuieşti, alergi, dai mîna cuiva, celălalt ţi-o strînge prietenos o clipă, apoi te imbrînceşte (poate l-ai jenat călcînd în culoarul său), apoi toţi aleargă unul lîngă altul, se mai înjură, se mai calcă unul pe celălalt, dar aleargă umăr la umăr.

Cineva iese primul ; va avea multe, cele mai multe avantaje. Al doilea la fel, al treilea şi el. Poate că primii zece, vor fi cei ce vor înţelege de ce au alergat. Ceilalţi se vor mulţumi cu locul obţinut sau vor plînge sau vor ofta. Tot una, cursa nu se mai poate relua.

Şi toţi vor trăi. Vor trăi o solidaritate ce le va face bine pînă la urmă.

Se poate şi vorbi în timpul acesta. Există de altfel o nerăbdare de a fi ascultat. Poţi să fii luat de mină şi dus în frunte să ţi se ceară părerea.

Totul pare o joacă, dar tremurul nervos al buzelor trădează încordarea şi seriozitatea nebănuită a jocului. Se poate face şi o tumbă veselă. Poţi spune că totul e o copilărie, dar o teamă în priviri răsare şi ea va rămîne acolo pînă la urmă. Poţi să ceri explicaţii. E tot una.

Dar ce e în jur, între aceste stînci ce păreau a izola de restul lumii o rezervaţie a liniştii, departe de cerul nostru închis ? Ce poate fi aici unde am dorit să fugim de zgomotele cetăţii ce ne osteniseră ? E un sana-

toriu pentru vindecat dorințele neimplinite ? E un mediu schimbat, prescris de doctori pentru a uita despre una sau alta din iubirile ce ne-au dat tîrcoale doar pentru a ne așîta amăgirile ? E un loc de adăpostit speranțele ? E spațiul de frenezie al ultimelor clipe ? E sorocul pedepselor ascuns aici între stînci ? E tînița în care se șoptește ultima dorință a condamnaților la moarte ?

Poate fi și o banală stațiune de odihnă din care nu ne întoarcem niciodată. E cumva fuga într-un paradis plătit prea scump, cu toți anii de muncă, cu toată vlaga ce odată cheltuită nu se mai poate recupera nicicînd ?

E un lux al imaginației veșnic nesătulă și totuși pe drept doritoare de tărîmul de dincolo, de după stînci ?

E o datorie, o datorie de a spera că există molcome pajiști cu verde de cîntec pe care să ne așternem obosiți corpurile noastre de vis neîmplinit ?

E o chemare spre o zare ce nu a mijit deajuns niciodată ? E o dorință de întinderi neîngrădite de case și garduri, de opreliști inventate parcă de altcineva decît de oameni ?

E o ispită poate acest tărîm, o ispită a vieții ce ne-am compus-o, înainte de a trăi. E, cine știe, poate o altă naștere sau poate o moarte iminentă pe care ne-o pregătim cu tot ritualul văzut la moartea altora. Sau e un spasm, ultimul spasm înainte de a trece vama cea mare, cînd într-un moment de străfulgerări vedem exact ce n-am trăit și am fi voit ? Și poate chiar o prelungire a acestui spasm ca să ni-l întindem cît o viață posibilă, ca o reluare pe alt făgaș. Dar dacă e doar

un vis nocturn tărîmul pe care am ajuns? Sau poate numai o cursă abilă a morţii şi după aceea nu mai e nimic în verdele dintre stînci?

Sau poate e doar o poartă în faţa căreia recapitulăm totul, căutăm explicaţii, nu le găsim, şi trecem pragul edenului total fără să evaluăm exact supliciul marilor culpe.

E poate locul aici despre care spunem cîteodată zîmbind amar că operaţia a reuşit, dar bolnavul a murit.

Şi ce mai poate fi aici? Ce, ce explicaţie s-ar potrivi mai bine locului unde ne aflăm?

Poate că nu e de fapt nimic decît o farsă a imaginaţiei sau o amintire involuntară a unei staţiuni montane de lux în care am avut cîndva o aventură galantă cu o doamnă melancolică (asta pentru a reveni din nou în frivol, în real, ca nu cumva zborul să fie prea sus şi căderea pe stîncile din jur prea brutală).

Dar la urma urmei poate să nu fie nimic.

Sau eventual un deal ros de ploi şi de vînturi pe care stă cocoşată, abia ţinîndu-se pe povîrnişul abrupt, o colibă a unui pădurar bătrîn, şchiop, poate chiar orb şi cu totul surd.

El nu merge nicăieri, fiind şchiop; nu vede nici o zare, fiind orb; nu aude cîntecul depărtărilor, fiind surd; nu mai speră nimic, fiind foarte bătrîn şi la urma urmei poate să şi moară din cauza asta. Dacă n-a apucat să meargă să vadă, să audă şi să viseze pînă acum, el nu mai are nici o şansă. Rămîne aici închis în propriile sale hotare.

El, bătrînul de pe acest tărîm, căuta pe cînd era încă tînăr o insulă, o căutase imediat după ce părăsise plîngînd copilăria (sau n-a plîns atunci, ci puţin mai tîrziu, cînd era prea tîrziu, să se întoarcă în ea, fiind matur).

Şi tărîmul putea fi în locul în care se află bătrînul. Putea să nu fie în locul acela. Poate că nici n-a fost descoperit.

Dar bătrînul e bătrîn şi aproape mort. Dar noi? Dacă am ajuns totuşi, acolo? Nu noi, evident, ci altcineva. (Cime, nu ştiu).

Dar dacă...

Şi deodată te trezeşti în casă, în casa ta, pe stradă, pe strada ta unde vecinii îţi ştiu şi le ştii toate tainele, în oraş, în oraşul tău în care toate înmormîntările minus a ta îţi sînt perfect cunoscute şi le poţi oricînd recapitula.

Că de fapt totul e o recapitulaţie... pînă şi visele, iar trezirile aduc o copie palidă a viselor ce erau mult mai autentice decît tot ce urmează după ele.

Apoi nu se mai întîmplă nimic. Nu mai plecăm nicăieri. Rămînem pe vechile locuri. Tăcuţi. Liniştiţi. Împăcaţi.

Aşteptăm serile,
nopţile.

Noapte bună!

vila icar

VILA „ICAR”

Trecută luni după luni și pe nesimțite se împlini un an. Apoi al doilea, al treilea și după încă o vreme i se păru că stă la vila „Icar” de o viață întreagă, că acolo se născuse și că tot acolo își trăise toate micile și marile întâmplări ale vieții sale. Nici nu mai credea că ar fi putut trăi în altă parte și — mai ales — în lume, în „societate” — cum se spune — în mijlocul oamenilor, al zgomotelor, al faptelor cotidiene.

Boala ce-l adusese aici, se ameliorase treptat, fără medicamente, la care renunțase total, doar cu liniște și tăcere. Pe acestea două le râvnise întotdeauna, dar acum abia le prețuia la nebănuita lor valoare. Nervii săi, care la un moment dat erau cît pe ce să-i scape cu totul din frîu și care-l aduseră la pragul primejdios al autodistrugerii, erau acum liniștiți, ca și cum nu li se întîmplase niciodată nimic.

Atunci, cu mulți ani în urmă, cînd cu prețul unor mari sacrificii, reușise să cumpere vila — poate nu chiar o vilă în adevăratul înțeles al cuvîntului — nu se gîndise că va rămîne acolo atîta timp și mai ales fără nici o întrerupere. Bani agonisiți din ultimele două cărți pe care le tipărise, dintre care una

se pare că avusese succes (nu ştia exact asta, pentru că nu citea nici o revistă literară), fuseseră salvarea.

Acum, după atita vreme ce se scursese aproape fără să-şi dea seama, căci adesea i se părea că timpul s-a oprit din ziua venirii lui aici sau că timpul pur şi simplu nu mai exista, trăia numai între lucrurile pe care şi le dorise. Când se mutase, vînduse tot ce nu-l mai interesa. Luase strictul necesar, la care adăugase toate cărţile şi manuscrisele.

Aparatul de radio, după mai multe ezitări, fusese şi el vîndut. La început îi simţise oarecum lipsa, pentru că, oricum, el, omul secolului douăzeci, era obişnuit să ştie în orice moment ce se întîmplă în alte părţi, cine cu cine se mai războieşte pentru instaurarea păcii şi armoniei în lume. Dar cu vremea, nevoia de informare se stinse cu totul, făcînd loc indiferenţei depline. Şi era mulţumit. Nu ştia nimic şi nici nu voia să ştie. Chiar şi băieţaşul din vale, care locuia în staţiune, şi cu care se înţelesese pentru procurarea alimentelor, se obişnuise cu omul acesta ciudat, bărbos şi tăcut, renunţînd să-i mai spună cîte ceva din ce auzise el că se mai întîmplase. La început vorbăreţ, copilul îi relata dezordonat şi incoerent unele lucruri grozave. Cu un gest scurt Andrei îl oprea, zicîndu-i: „Nu mă priveşte!” Aşa că de la o vreme băiatul îşi făcea datoria fără să scoată o vorbă. Nu-i spuse nimic nici cînd auzi că în curînd va începe războiul.

Înţelegerea dintre ei era cît se poate de simplă: după ce-l cunoscuse — era fiul omului care-l ajutase să-şi transporte lucrurile

de la gară — îi dădea bani și-o listă de alimente și alte lucruri necesare, iar copilul în schimbul unui modest onorariu se executa prompt și corect.

Nu coborise în stațiune nici cînd îi sosită la poștă banii reprezentînd drepturile de autor pentru cartea apărută între timp. Prin copil, rugase pe poștaş să urce pînă la el și bineînțeles, acesta se deranjase, știind că n-o face degeaba.

Îi convenea foarte mult și poziția vilei sale, care se afla pe un drum nebătut de nimeni, pentru simplul motiv că drumul nu ducea nicăieri, oprindu-se brusc în mijlocul pădurii de brazi. În intenția constructorilor, drumul trebuia să străbată muntele și să facă legătura cu o mare șosea. Ulterior, însă, se renunțase, apreciindu-se ca economică o altă soluție.

„Icar” — fostul proprietar botezase casa așa și nu se știe dacă a avut vreo intenție de simbolizare — era situată la aproape doi kilometri de stațiune, iar cea mai apropiată casă a micului sat din împrejurimi era și ea la o distanță destul de mare ca să poată oferi vreo posibilitate practică de comunicare. De altfel, din drum, vila aproape că nu se vedea deloc, fiind bine ascunsă printre brazi. Răzleții drumeți ce treceau pe acolo nici nu o observau, dacă nu le-o arăta cineva de prin partea locului.

În spate avea o curte mică în care vara, la anumite ore ale zilei, putea să facă și plajă, umezindu-și pielea înfierbîntată în izvorul rece, care nu seca niciodată, iar iarna — ciudat — nu îngheța oricît ar fi fost de frig.

Se întrebasese de multe ori, la început, dacă e mulțumit de existența lui acolo și de fiecare dată se declarase pe deplin satisfăcut : nu și-ar fi dorit altceva.

Ar fi însemnat să dramatizeze inutil dacă ar fi susținut că se izolase la „Icar” pentru că oamenii îi prilejuiseră decepții sau amărăciuni ireparabile. De obicei oamenii cam asta spun când au necazuri sau înfringeri : că ceilalți — care-s toți, fără excepții, răi — sînt vinovați de ce li se întîmplă. Nu. Sau nu asta era totul. Pentru că într-adevăr pătimise destule, dar nu s-a lăsat niciodată îngenunchiat. Poate fusese și el vinovat, poate greșise în fața unor oameni. Se consolase la gîndul că avusese întotdeauna bune intenții. De fapt — și asta oamenii ar fi bine s-o recunoască mai deschis — nu trebuie acuzată conjunctura, pentru că în ultima instanță, ea, conjunctura, e creată tot de voința noastră, a oamenilor. Să nu căutăm întotdeauna un vinovat care să plătească, dar nici să nu ne ascundem de fiecare dată cu candoare în spatele împrejurărilor.

Da, greșim și acesta este adevărul pe care ar trebui să-l recunoaștem, dar nu prea tîrziu, cînd nu mai folosește nimănui că ne punem cenușă în cap, ci să avem tăria de a spune acum am greșit sau — în cel mai rău caz — să recunoaștem imediat, cît mai repede cu putință, după ce am comis eroarea.

La urma urmei, ce-i mai folosea lui că vechiul său prieten N. T. regretase profund —

ziceau unii care l-au auzit spunind asta — că depusese mărturie falsă împotriva sa, demult, într-o vreme când o simplă hîrtie neiscălită te putea distruge.

Apoi au urmat alte, și alte neplăceri. A rezistat însă, cu încăpăținare, sau poate că uneori abia a supraviețuit.

Ar fi mințit dacă n-ar fi recunoscut că, totuși, avusese și destule satisfacții. Scrisul — pasiunea lui statornică — îi prilejuise bucuria lucrului bine făcut și, de ce nu, cu destul talent. E drept că pînă la urmă tot de la scris i s-au tras celelalte, dar, oricum, era singurul lucru care îi adusese mulțumirea și ajunsese în cele din urmă să-i devină profesie și mijloc de existență.

Apoi venise și experiența — pentru că în fond doar atît se dovedise pînă la urmă a fi — cu Anca, ființă lîngă care sperase că va găsi dacă nu totul — era un om realist — măcar un lucru: liniștea, de care avea mare nevoie după atîta zbucium. Altceva nu dori-se, sau nu dorise de la ea maximumul în toate privințele, cum cer de obicei bărbații de la acea singură femeie pe care și-o aleg pînă la urmă. Nu, el nu dorise decît atît: liniștea și Anca nu înțelesese tocmai acest lucru, preferînd să rămînă la modul ei de viață, cel de dinainte de a-l cunoaște pe Andrei, părăindu-i-se că așa e normal și că iubirea lor e compatibilă cu acest mod de viață. În definitiv — el făcuse efortul de a înțelege asta și chiar izbutise să înțeleagă — ea avea dreptate, căci e nedrept să ceri unui om să renunțe la individualitatea lui numai pentru că cel de lîngă tine nu-i convine ceva,

chiar dacă acel ceva este uneori destul de important pentru tine.

În sfârșit, totul eșuase, dar — fără a fi cinic — trebuia să recunoască, măcar față de el însuși, că deși zdruncinat o vreme de ruptură, după aceea îi păruse chiar bine. Simțea undeva în străfundurile lui că lângă Anca nu ar fi putut rămîne și că, mai devreme sau mai târziu, deznodămîntul ar fi fost același.

Au urmat ani de muncă, de căderi și ridicări pînă cînd o nesfîrșită oboseală l-a răpus. Apoi boala, sanatoriul, îndepărtarea de prieteni și pînă la urmă retragerea la „Icar“.

O soluție ? Nici el nu știa prea bine. La început și-a spus că va fi doar ceva vremelnice, urmînd ca atunci cînd va fi complet restabilit să folosească „Icarul“ pentru vacanțe și scris, nefiind prea departe de București. Deci nu o soluție, ci doar o odihnă temporară. Dar scurgerea timpului în deplină singurătate — exceptînd rarele corespondențe cu editorii — liniștea cea mult rîvnită și obișnuința l-au convins să rămînă aici poate pentru totdeauna. Singurătatea a fost un obstacol la început. Erau momente cînd dorea, cu frenezie aproape, un interlocutor, căruia să-i spună ce simte, ce gîndește, ce-l frămîntă. Pînă la urmă stiloul a luat locul cuvîntului vorbit și discuta doar cu el însuși tot prin scris. Cînd simțea nevoia unei conversații, își scria singur întrebările la care răspundea, se contrazicea chiar, imagina polemici, dedublîndu-se. Treaba aceasta devenise pasionantă, ocupîndu-i uneori zile întregi. Așa se născuse o carte de dialoguri la care ținea

poate cel mai mult din tot ceea ce scrisese. Încerca în aceste dialoguri să-și facă singur lumină în propria-i existență, avînd în același timp tainica bănuială, că așa ceva e aproape, dacă nu cumva chiar imposibil.

Avea însă importanță exercițiul în sine, pentru că finalitatea nu-l interesa din moment ce tot ce se discuta în dialoguri privea relațiile sale cu lumea, cu aceea lume de care el hotărîse ferm să se despartă. Poate că pentru explicarea propriei sale psihologii, care determinase măcar parțial unele acte comise, dialogurile se justificau mai mult ca mijloc decît ca scop în sine.

În fond, aceste lucruri n-ar mai fi trebuit să-l preocupe din moment ce hotărîrea luată rămînea definitivă. El va rămîne pentru totdeauna aici și nu vedea nici un motiv să-și reia legăturile cu „ceilalți”. Familie nu avea, iar despre rude știa foarte puțin, cele care mai trăiau fiindu-i destul de îndepărtate. Obligații sociale nu avusese în ultima vreme. Apoi intervenise și boala care tăiaze pînă și ultimele relații cu prietenii. Izolarea sporise încet, dar cu o singuranță implacabilă, iar el nu mai dorea să întreprindă nimic pentru a o explica.

Acum scria, descompunînd toate actele sale, derulîndu-le cu încetinitorul, pentru a surprinde momentul erorii, ca într-un film de interes didactic sau științific în care se poate observa unde e mișcarea greșită a unui săritor care a doborît ștacheta. Și el știa foarte bine că și în săriturile reușite, în care ștacheta rămîne neatinsă pe suportii ei, există totuși o greșeală, una inobservabilă în timpul

desfășurării saltului, care nu compromite reușita pentru moment, dar ar putea s-o facă oricând în alte împrejurări. Dacă însă o săritură a unui atlet poate fi reușită cu toată eroarea pe care o conține, ea însemnând un succes și un fapt finit, fără consecință, în viață lucrurile sînt infinit mai complicate. Un lucru, chiar terminat cu bine, poate avea pe lângă urmările obișnuite, prevăzute și dorite — știut fiind că un fenomen poate fi și este cauza altuia următor — și unele implicații imprevizibile, de care la prima vedere, judecînd cu bunul nostru simț infailibil, noi, autorii faptului inițial, nu am fi cu nimic responsabili. Orice act al nostru presupune pentru realizarea sa angrenarea unor factori externi într-un sistem relațional complicat în care se pun adesea în joc destinele atîtor oameni, care nici măcar nu bănuiesc în acel moment că li se pot întîmpla fără voia lor atîtea lucruri. Ba, mai mult, noi înșine, întreprinzînd ceva, ce ni se pare că ne privește personal, numai pe noi și destinul nostru, angajăm în dinamica noastră egoistă atîtea vieți și destine, că dacă am ști, așa lași cum sîntem, n-am mai întreprinde poate nimic, sau, cine știe, poate am lua niște precauțiuni mai omenești și n-am face atîta rău semenului nostru ignorant. Aici însă depinde cum gîndim. Căci, la urma urmei, rareori se mai gîndește cineva să ia în discuție toate implicațiile posibile ale faptelor sale. Ne vedem de treburile noastre, fiind ferm convinși că tot ce facem ne privește numai pe noi din moment ce nu avem în vedere alt scop decît realizarea planurilor noastre.

Pot să treacă ani de zile, faptele omise s-au consumat de mult, au fost uitate definitiv și când nu te aștepti, se întâmplă ceva, cuiva, și dacă cercetezi bine, cu răbdare, dorind sincer să afli adevărul, constăți stupefiat că întâmplarea a fost provocată de o altă ce a avut loc cu mult timp înainte, poate și în alt loc, avînd autori alte persoane ce nici măcar nu s-au cunoscut cu cele ce suportă acum tirziile consecințe.

Și nimeni, nici autorii, nici ceilalți nu știu ce fire tainice îi leagă unindu-i irevocabil peste spațiu și timp într-un destin colectiv, continuu, prelung și complicat, cel mai adesea nebănuit și tuturor necunoscut.

Trăim inocenți și candidi, mulțumiți sau nenorociți și nu o să ne cunoaștem poate niciodată victimele făcute sau ucigașii bucuriilor noastre trecute.

Dar poate veni o vreme când pe neașteptate aflăm niște lucruri care vor lumina fulgerător tot trecutul nostru și ne vor zdruncina niște certitudini ca cea, de pildă, că m-am făcut niciodată rău nimănui.

Se lăsase deja seara. Era mulțumit pentru că avusese o zi plină. Scrisese fără oprire, renunțînd și la masa de prînz pe care o înlocuise cu niște biscuiți ce îi mîncase din mers, cu mîna stîngă, în timp ce cu dreapta gonea pe hîrtie vechiul său stilou „Parker”.

Ninsese și ningeă fără întrerupere de două zile și zăpada se așternuse deja într-un strat gros pe pămîntul bine înghețat după gerul as-

pru și lung al iernii aceleia. Așa își explica și întreruperea vizitelor făcute pînă atunci cu regularitate de băiatul din sat. E drept, nu era îngrijorat, avînd provizii suficiente de mîncare, țigări, cafea și celelalte trebuitoare.

Mai aruncă niște lemne în foc, apoi își turnă coniac în pahar. Bău și căzu pe gânduri. O pauză era binevenită.

Recapitulă mental ce scrisese în ziua aceea. Oricum, progresase. Romanul începea să existe. Pînă atunci el era doar o intenție, cel mult niște schițe, scurte fragmente. Acum începuse să se lege totul într-un organism ce trăia. Cu orice risc, se decisese să introducă cîteva „dialoguri”, chiar dacă ar putea fi acuzat că ele nu se „integrează” în economia romanului. Simțea nevoia ca după atîția ani de scris să spună niște adevăruri sau chiar dacă nu adevăruri, măcar niște opinii ale sale privind unele lucruri care ar fi interesat multă lume, lucruri pe care el le trăise, la care participase uneori chiar direct. Era convins că avea dreptul s-o facă mai mult decît alții, deși, poate, pentru aceștia ar fi fost mai onest să tacă din moment ce în faptele povestite aveau implicații nu dintre cele mai inocente.

Se înserase de mult. În jur domnea o tăcere aproape deplină, tulburată din cînd în cînd de pocnetul sec al vreunei crengi înghețate. La început o asemenea liniște l-ar fi scos din minți prin neclintirea ei. Acum se obișnuise și asculta doar cu interes aerul vibrînd parcă de ger și tăcere. O vreme, cînd se lăsa noaptea își simțea pielea încrețindu-i-se de spaimă, părăindu-i-se că cineva s-ar afla mereu în spatele său la pîndă. Dar nici

asta nu ținuse mult. În toată singurătatea lui, luase o hotărîre, care i se păruse atunci eroică: ieșea noaptea în pădure să se plimbe prin bezna ce părea că îl înăbușe și într-adevăr nici nu putea să respire din cauza Iricii care îl copleșea. Dar și asta tot la început se întimplase, pentru că nu după multă vreme devenise o regulă să-și facă plimbarea de seară prin întunecimile adînci ale pădurii nesfîrșite ce acoperea toți munții din împrejurimi. De cîteva ori se rătăcise și abia după ore întregi de hălăduială prin beznă reușea să zărească geamul luminat al vilei.

Își relua locul la masa de scris, dar fără intenția de a mai lucra. Apoi se răzgîndi. Era bine dispus cum nu mai fusese de mult. Sorbi din paharul cu coniac, savurindu-i pe indelete aroma.

Bău o înghițitură de cafea și se întinse alene în fotoliul moale și larg în care îi plăcea să zăbovească cel mai mult atunci cînd nu avea chef de lucru. În aceste momente se deda viciului său aproape permanent: rememorările. Își amintea cîte ceva din trecutul său, recapitula și cîntărea faptele care se întorceau vii, proaspete, parcă le-ar fi trăit din nou. Îi plăcea grozav acest joc: ca într-o partidă de șah celebră pe care o rejoacă șahiștii la antrenament. Și îi mai plăcea să creadă că nu-i scapă nici o eroare, decît dacă el vrea s-o comită, și chiar în acest caz, eroarea o admite numai după ce o înțelege perfect și asta numai pentru a-i vedea deliberat consecințele. Așa poți crede că ești foarte inteligent, iar erorile sînt

doar niște toleranțe admisibile de la perfecțiune. În acest joc al recapitulațiilor îți mai poți imagina că nici hazardul nu există din moment ce finalul îl știi oricum, iar tu îl poți impune prin propria ta memorie, prin faptul trăit deja.

Se simțea admirabil. Era hotărît ca în seara aceea să nu-și mai amintească nici o înfrîngere, nici o umilință, nici o durere rămasă. Se gîndi la noaptea de Paști petrecută cu Silviana, de fapt la mai multe frumoase și nevinovate nopți de Paști, cînd în cătunul acela ascuns între munții aspri și întunecoși din nord, trăise cele mai depline și mai neîntinate momente de dragoste, cînd crezuse — de atunci crezuse din ce în ce mai puțin în asta — că dragostea este poate singurul domeniu în care ne putem rupe limitele meschine ale zilei noastre obișnuite. Și fuse-se netrăit de frumos și cu cît nopțile acelea se îndepărtau în timp, cu atît căpătau duhul sfînt al unui basm fermecat, murmurat cu buze de copil nevinovat, căci era aproape copil în acele vremuri duse.

Stătu așa nemișcat vreme îndelungată, cu gîndul fugit departe, mult în urmă.

O tăcere desăvîrșită acoperea lucrurile.

Se simțea mai împăcat, mai liniștit ca niciodată, și îi veni să se felsească iarăși pentru ideea de a se retrage la „Icar“.

Se întinse în pat și-și aprinse ultima țigară din ziua aceea. Era țigara care îi plăcea cel mai mult. O fuma întins, destins și relaxat, pînă la ivirea somnului.

Era deja tîrziu în noapte și liniștea devenise amețitoare. Afară contenise vîntul. Stinse

lumina și văzu prin geam, ca printr-un ecran, pădurea de afară. Apăruse luna, luminînd ireal brazii împodobiți sărbătorește cu garnituri albe de zăpadă înghețată. I se părea că urmărește pregenericul unui film cu povești de Crăciun. Simți că îi vine somnul și zîmbi mulțumit. Trebuia să aibă grijă să nu adoarmă cu țigara aprinsă, ținută între degetele mîinii stingi, atîrnînd leneșă peste marginea patului, aproape de podea...

Deodată auzi niște zgomote surde, infundate, ca niște pași prin zăpadă. Ascultă încordat. Dar nu se mai auzi nimic. I se păruse probabil, sau cine știe, adormise deja și începuse să viseze. Închise iar ochii.

În tăcerea totală din jur, explodează pe neașteptate un zgomot sec, scurt.

Andrei ascultă iarăși încordat. Se lășă iar tăcerea, dar nu ca cea dinainte, odihnitoare și calmă, ci o tăcere încărcată parcă de electricitate, din care ar fi putut în orice moment să țîșnească un fulger și apoi trăsnetul.

Privi geamul. Decorul era același, dar ceva se schimbase totuși. Brazii păreau acum amenințători, ca niște sulii vrăjmașe cu vîrfurile în sus. Așteptă să se întîmple ceva. Stătu așa o vreme, dar nu se mai auzi nimic. Își stăpîni nervii, care se întînseră la maximum. Hotărît lucru, nu se întîmplase nimic, sau era cel mult vreun animal rătăcit prin preajma vilei, care se lovise de ceva.

Și apoi deodată lumina geamului fu acoperită de o umbră imensă. Umbra privea înăuntru, căutînd să distingă ceva prin bezna din cameră. În aceeași clipă, silueta aceea întunecată ridică o mîină și lovi violent gea-

mul, care scoase un zgomot ascuțit ce-i izbi brutal timpanele, pînă la durere.

Andrei rămase nemișcat în pat. Spaima îl pătrunse ca un cuțit înfipt pe neașteptate în spate.

Lovitura în geam răsună din nou, spărgind tăcerea. Umbra aștepta un răspuns la chemarea sa.

Andrei rămase în continuare nemișcat. Tăcu. Apoi, de afară, din dreptul geamului, se auzi o voce aspră, strigînd furioasă :

— Deschide, că altfel sparg geamul ! Știu că vila este locuită.

Anrei, paralizat, nu schiță nici un gest. Umbra aștepta răspunsul. Văzînd că cel dinăuntru nu vrea să vorbească, izbi geamul cu pumnul, de astă dată atît de puternic, încît sticla păru că cedează.

— Gîndește-te că tot intru, chiar dacă nu deschizi.

Anderi încercă să se miște. Izbuti cu greu să se ridice din pat. Era parcă înțepenit. Se îmbracă pripit, neîndemînat, nimerind anevoie nasturii halatului. Tîrziu își dădu seama că trebuie să aprindă lumina. Întoarse comutatorul și se simți parcă mai în siguranță. Umbra dispăruse sau n-o mai vedea el din cauza luminii puternice a becului. Poate că aștepta deja în fața intrării. Luă cheia și se îndreptă spre ușă. După cîteva clipe de ezitare, trase zăvorul și introduse cheia în broască. Înainte de a o răsuci, mai șovăi puțin și, inspirînd adînc aer în piept, deschise.

Aerul înghețat năvăli cu putere înăuntru, trezindu-l de tot. În dreptul ușii așteptau cî-

țiva oameni cu gulerile șubelor ridicate. Unul din ei se clătina, nesigur pe picioare, sprijinit de alți doi.

Le făcu loc să treacă și după ce intrară, închise ușa și veni și el pe urmele lor.

În lumina din cameră, îi putu în sfârșit privi. Toți purtau șube îmblănite și căciuli cu urechi, ca niște exploratori ai nordului. Erau nerași și păreau obosiți. Doar unul era îmbrăcat mai subțire, cu capul descoperit și avînd doar un palton. Pe chip i se putea citi expresia unei nesfîrșite groaze.

— Ai închis ușa? Întrebă unul din ei. Era cel mai înalt dintre toți și părea căpetenia lor. Îi recunoscuseră vocea. Era cel care bătuse în geam.

Andrei încuviință din cap.

— De fapt tot nu vine nimeni pe aici, așa că n-are cum să se audă.

— Ce să se audă? Îndrăzni el.

— Ai să vezi. Pînă una alta, fă-ne niște ceai fierbinte. Poate ai și ceva de mîncare.

— Aș vrea, totuși să știu cine sînteți și ce vreți.

— Cine sîntem e mai bine să nu știi. Pentru dumneata e mai bine. Ce vrem, ai să vezi mai încolo, răspunse omul cel înalt, căpetenia. Ceilalți stăteau tăcuți, așteptînd parcă porunci. Apoi se întoarse spre cel doar în palton și cu capul descoperit.

— Pe ăsta puneți-l într-un colț, mai lîngă sobă, că e înghețat de tot.

Omul, cu fața osoasă și ochii dilatați de spaimă, fu apucat brutal și împins lîngă sobă, după ce i se smulse paltonul. Rămase acolo tremurînd, așezat pe marginea unui scaun.

— Ei, ne faci ceaiul ? întrebă șeful.

Andrei se îndreptă tăcut spre bucătărie, unde pregăti tot ce i se ceruse. Le aduse și mâncare.

— Dar de băut ai ? Ceva tare ne-ar prinde bine. Și fără să mai aștepte răspuns, se îndreptă spre bibliotecă, deschizînd ușa barului, de unde luă sticla cu coniac.

Trecură sticla de la unul la altul și apoi începură să mănince cu poftă.

— Dă-i o dușcă și nenorocitului ăla, să-și mai vină în fire, ca să putem sta de vorbă după aceea. Mîncare nu-i trebuie, că a mîncat destulă vreme și pe a altora.

Unul dintre necunoscuți se execută prompt.

Andrei își aprinse cu mîinile tremurînde o țigară, așteptînd să vadă ce se mai întîmplă. Îi privi cum mănincă, asemenea unor înfomețați și presupuse că oamenii aceia vin de departe, cine știe de unde și că probabil și-au urmat drumul fără a poposi nicăieri pentru hrană și odihnă, ca într-un marș forțat pe front.

După ce terminară de mîncat, fumară tăcuți și pe îndelete, ca pentru a se odihni după o mare oboseală.

— Ei, acum la treabă. Aduceți-l aici în mijloc.

Bietul om, cu fața uscată, albă de spaimă, fu tîrît în mijlocul camerei și așezat pe un scaun. Necunoscuții îl înconjurară, făcînd cerc în picioare în jurul lui, ca într-un vechi joc de societate pe care Andrei și-l amintea că-l jucase cu ani în urmă. Se juca parcă cu niște întrebări la care cel din mijloc trebuia să răspundă. Dacă izbutea, cel care pusese

întrebarea trecea în locul lui; dacă nu ştia răspunsul la cîteva întrebări, era pedepsit.

— Să stăm de vorbă, stimată domn, răsună vocea căpeteniei.

Andrei privea scena din afara cercului, rezemat de perete. Fuma cu cît mai mult calm posibil, deşi mîna ce ţinea ţigara tremura uşor.

— Spune: cînd ai fost în 1934 în oraşul D., ai depus mărturie împotriva celor implicaţi în procesul acela care a făcut atîta vîlvă prin împrejurimi?

Omul, tremurînd, deschise gura să spună ceva, dar se sufocă, parcă nu ar fi avut aer.

— Hai, curaj, domnule Alexandrescu. Să stăm de vorbă deschis, bărbăteşte.

— Nu ştiu despre ce vorbiţi!

— Cum nu ştii?

— N-am lucrat la ziar decît foarte puţin.

— În oraşul D. erai însă pe vremea aceea. Prin martie '34 şi chiar ceva mai tîrziu?

— După cîte îmi amintesc, eram...

— Va să zică erai în D., la ziar erai şi de povestea cu ancheta nu ştii nimic?

— Nu ştiu.

— Minţi cu neruşinare!

— Nu mint, vă jur!

Andrei îl privi pe bietul om care tremura de spaimă. Deodată îşi dădu seama că chipul lui i se părea cunoscut. Parcă îl mai văzuse undeva. Unde oare? Trecuseră destui ani de cînd umbla prin ţară pentru diverse treburi gazetăreşti. Într-unul din aceste drumuri trebuie să-l fi cunoscut. Poate chiar în oraşul D., deşi acolo nu stătuse multă vreme.

— Ştii că pentru mărturiile dumitale, noi aştia care sîntem aici, n-am văzut soarele

multă vreme. Și îndrăznești să susții că nu știi nimic.

— Jur...

— Nu mai jura strîmb. N-ai auzit de Popescu, Nicoară, State, Cojereanu, Dragomir și ceilalți ? Uite-i aici de față. Ei sînt ! Nu-i mai cunoști ?

Andrei tresări. Numele acestea îi erau foarte cunoscute. Da, da. La D. parcă le auzise. Nu-și putea însă aminti în ce împrejurări. Trecerea lui pe acolo fusese foarte scurtă și avusese o sumedenie de lucruri de rezolvat.

Șeful îl apucă de guler pe Alexandrescu și-l zgîlții violent.

— Vorbește, că te ucid ! Aștept de ani întregi înțîlnirea asta. Te-am căutat noi toți, cei de aici, în întreaga țară. Te-am căutat cu răbdare, am cotrobăit peste tot unde bănuiam că te-ai aciuit. Și, în sfîrșit, am dat de tine. A venit vremea să dai socoteală.

— N-am făcut rău nimănui !

— Cum poți să spui așa ceva ? Ai depus o mărturie prin care demonstrai vinovăția noastră.

— Dar eu nu...

— De ce te încăpățînezi să nu recunoști adevărul, strigă șeful și se pregăti să-l lovească pe omul îngrămădit pe scaun.

Andrei se repezi spre ei, protestînd :

— E neomenesc ce faceți ! Și n-o să admit ca în casa mea...

— Dumneata nu te amesteca !

— Nimic nu justifică brutalitatea dumitalel

— Am spus să-ți vezi de treabă. Șeful se întoarse spre omul întins pe dușumea și-l îm-

brînci, pregătindu-se din nou să-l lovească.

Andrei își făcu loc printre ceilalți care urmăreau scena și apucă pe unul de mîină, tocmai cînd se pregătea să-l izbească pe Alexandrescu. În aceeași clipă, fu luat strîns de ambele părți și împins cu putere într-un colț al camerei.

— Astimpără-te! Nu ne pune în situația să te domesticim și pe dumneata.

Se reculese cîteva clipe, apoi se apropie de masă și apucă sticla de coniac, din care sorbi cu sete și disperare două înghițituri. Încercă să se stăpînească. Își aprinse o țigară, privind neputincios la oamenii înghesuiți în cerc în fața sa. Toți așteptau. Probabil o mărturisire care înceta să vină.

În vîrfurile picioarelor, atras de o ciudată curiozitate, Andrei se apropie să-l mai privească pe omul prăbușit pe podea. Chipul lui i se păru din nou cunoscut și lucrul acesta îl tulbură peste măsură. Da, sigur îl mai văzuse undeva. Omul îl privi și el, arucîndu-i o privire de fiară hăituită. Pe fața lui se zăgrăvi pentru cîteva clipe o surprindere care îi mai descreți chipul crispat de durere și spaimă. Părea că face și el încercarea de a-și aminti ceva. Dar nu apucă să-și continue efortul de rememorare, căci șeful, aplecîndu-se deasupra lui, îl apucă de guler, șuierîndu-i la ureche;

— Te-ai hotărît? Spui sau nu?

— N-am ce să vă spun. Nu eu am depus mărturia aceea. Știam ceva despre asta, dar nu eu am făcut-o. Altcineva a făcut-o.

— Cine?

— Altcineva...

- Cum îl chiamă ?
- Nu-mi aduc aminte.
- Minți cu nerușinare !
- Jur că nu mint !

— Atunci cum a transpirat că dumneata ai depus mărturia ?

— A fost o bănuială... Pentru că nu se știa cine a făcut-o. Și nici nu trebuia să se știe...

— Prostii ! Vrei să ne amețești.

— Nu.

— Degeaba ! Va trebui să plătești !

Lucrurile se precipitară apoi cu o iuteală nebănuită, încît Andrei asistă ca paralizat la toată scena care urmă, fără a mai avea timp să intervină.

Necunoscuții, la comanda scurtă și aspră a căpeteniei lor, îl tirară afară pe bietul om sfîrșit de spaimă, care înainte de a trece pragul îi mai aruncă o privire disperată lui Andrei, înduplecîndu-l parcă să facă ceva, să-l ajute, ca și cum în mîinile lui i-ar fi fost soarta.

Pe Andrei îl duru această privire, și-l duru undeva în adîncuri, mirîndu-se și el de această ciudată, sfîșietoare durere. Ar fi vrut să facă ceva dar nu mai apucă, pentru că toți acei necunoscuți se topiră în dreptunghiul de beznă al ușii deschise spre noaptea de afară. Dispărură așa cum și apăruseră, din nimic, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat și nimeni n-ar fi fost pe acolo.

Închise ușa, întoarse cheia în broască și rămase buimac în mijlocul camerei. Stătu așa nehotărît în picioare cu gîndurile răvă-

șite, neștiind ce hotărîre să ia, ce să facă. Era parcă ținut de podea.

Într-un târziu, se urni greoi, ca ieșind dintr-o paralizie, strînse resturile de mîncare, ceștile și paharele de pe masă, le duse în bucătărie. Spălă totul cu gesturi mecanice. Simțea nevoia să facă ceva și trebuia să facă ceva, altfel ar fi înnebunit.

Se agită așa, în neștire, pînă cînd constată că de fapt nu mai are nimic de făcut, că toate lucrurile sînt la locul lor, în ordine, ca înainte cînd încă nu pătrunsese nimeni în singurătatea sa.

Se opri în mijlocul camerei, prostit, cu privirea înțepenită pe clanța ușii, pe care aștepta s-o vadă deschizîndu-se iar...

Stătu așa nu știu nici el cîtă vreme. Pînă la urmă se hotărî să se culce. Își mai aprinse o țigară și apucă lacom sticla cu coniac din care bău pe nerăsuflate, pînă se înecă aproape. Parcă îi era mereu frig.

Ce se întîmplase? Se întîmplase ceva? Ce?

Mai sorbi cîteva înghițituri din băutura tare care-i ardea gîtul, deși de fapt nu simțea o durere propriu-zisă. Privi în jur și căută să facă ordine în memorie. Toate lucrurile erau la locul lor în încăpere ca și cum nu s-ar fi întîmplat absolut nimic. Se ridică și se învîrti iar nehotărît prin cameră, buimac și nesigur în mers, terorizat că s-ar putea ciocni în orice moment de ceva.

Se gîndi din nou la întîmplările nopții. Dar oare se întîmplase ceva? Desigur, își spuse, doar abia plecaseră oamenii aceia ciudați, tîrîndu-și victima după ei.

Se lăsă moale în pat, unde rămase un timp pe care nu-l putut evalua nici atunci și nicio dată după aceea.

Ce se întâmplase? Se întâmplase ceva? Ce?

Întrebările se succedau mereu în aceeași ordine, chinuitor de exact și riguros în înlănțuirea lor. Încercă disperat să-și amintească. Degeaba! Nu putea să-și reactualizeze ce se întâmplase sau i se părea că i se întâmplase. Dar efortul era prea mare pentru a izbuti să-și amintească ceva, mai ales în starea în care se afla acum, obosit și amețit. Să renunțe? Nu, nu trebuia să renunțe. Oamenii aceia îmbrăcați în șube fuseseră în noaptea aceea, acolo... Dar urme nu se vedeau. Și totuși fuseseră. Îi intriga că nu-și putea aminti figura niciunuia din ei. Doar căciulile, toate la fel, îi mai rămăseseră în memorie.

Deodată, însă, chipul chinuit al omului acela cu capul descoperit, hărțuit de întrebări, îi răsări limpede în fața ochilor, cu o claritate surprinzătoare. Îi vedea fața înspăimântată, tremurul puternic al buzelor, privirea de victimă sortită pedepsei. Da, îl știa, îl mai văzuse undeva. Unde oare? În orașul D. De ce tocmai în orașul D.? Pentru că tocmai acolo depusese o mărturie, lucru pe care îl făcuse după multe ezitări, dar îl făcuse.

Da! El depusese mărturia. De ce? Oare nu confunda lucrurile? Se putea. Trecuseră destui ani, poate că era vorba de altă mărturie, una inofensivă, depusă de altcineva și altundeva.

Toate i se învălmășeau în cap, derulându-se ca într-un film când pelicula este desfășurată cu o viteză amețitoare, provocând succesi-

nea halucinantă a imaginilor, ca în coșmarul copiilor.

Și totuși, omul acela, Alexandrescu parcă zicea că-l chemă, el făcuse treaba aceasta odioasă. Doar de aceea îl și întrebau, îi cereau socoteală.

Privi lucrurile din cameră, nedumerit, însă nu se vedea nici o urmă a celor ce se petrecuseră în timpul nopții. Totul era neatins, în perfectă ordine.

Ooare într-adevăr fuseseră? Dacă da, însemna că oamenii aceia veniseră să-l pedepsească pe Alexandrescu pentru a răzbuna o faptă a acestuia pe care ei o considerau nedreaptă. Dar oare chiar fapta lor era ea dreaptă? Dar ce e drept? Nu, nu e bine pusă întrebarea! E omeneste să răzbuni un gest condamabil prin altul cel puțin la fel de condamabil? Și la urma urmei e cinstit și drept ca el să ispășească presupusa greșală? Dar cine? El sau celălalt? Care din doi? Și el făcuse ceva la fel. Și tot orașul D. și parcă tot prin anul 1934. Poate că totuși el făcuse lucrul acela. Dar el, Alexandrescu, de ce era bănuț? Și se mai pune o întrebare: oare ceilalți aveau dreptul să-l pedepsească? Prea multă ură li se citea în ochi și când oamenii se conduc numai după pornirea urii lor, nu mai sînt oameni. Greu se poate repara o greșală a noastră, dar niciodată printr-o greșală la fel de gravă a celor păgubiți.

Îl dureau cumplit capul. Își aprinse o nouă țigară din care trase adînc de cîteva ori. Dă-rîmat, adormi cu ea în mîna spînzurată pe lîngă marginea patului.

Se trezi tîrziu dimineața, cu mare greutate și cu o durere în coșul pieptului sfișietoare ca o gheară, senzație extrem de neplăcută ce-i stînjenea respirația, sufocîndu-l aproape.

Se ridică din pat și făcu cîțiva pași. Era încă buimăcit și nu știa ce să facă și nici ce-i cu el. Presiunea din coșul pieptului persista și respirația îi devenise o gîfîială continuă.

Își prepară o băutură diluată și rece. O sorbi cu nesaț, respirînd adînc, mai mult pentru a se convinge că o mai poate face.

Încercă să se liniștească, să alunge panica ce-l cuprinsese. Se simțea rău. De vină era desigur cafeaua și coniacul băute fără zgîrcenie, ca și tutunul, căci fumase prea mult și dormise prea puțin. Toate acestea erau vinovate și pentru groaznicul coșmar ce-l avusese. Da, fusese un coșmar îngrozitor. Încercă să recapituleze ce visase, dar renunță dezgustat și oarecum îngrozit. N-avea rost să-și facă probleme inutile. Important era acum să se pună pe picioare, să se învioreze.

Intră în baie. Își puse capul sub șuvoiul rece al robinetului. Apa, ca o ghiață fluidă, îi izbi creierul, trăsîndu-l ca o măciucă și aproape că se prăbuși. Rămase agățat doar cu o mîină de marginea chiuvetei. Cu prețul unor eforturi chinuitoare se ridică în genunchi. Treptat, treptat, își reveni. Apa i se prelingea pe față, strecurîndu-i-se apoi pe sub cămașă asemenea unor șerpi reci.

Începea să se simtă mult mai bine. Reveni în cameră și-i plăcu ordinea care domnea a-

colo. Se vedea că nu trecuse nimeni, afară bincînțele de el însuși.

Din cînd în cînd, fără voia lui, îi reveneau în minte imagini răzlețe. Le alunga repede, întrebîndu-se în același timp cum de putuse avea un asemenea vis.

Da, hotărît, se simțea mult mai bine, deși o ușoară stînjeneală în respirație mai rămăsese. Se gîndi că nu i-ar face rău o plimbare afară, prin ger. Desigur l-ar fi înviorat, i-ar fi limpezit creierul și i-ar fi readus buna dispoziție din ajun. Se îmbracă repede, după care deschise ușa ce da afară și privi în jur. Ochii săi, orbiți de albeața strălucitoare, abia după un timp văzură zăpada așternută într-un strat gros pe aleea ce ducea spre poartă. Nu se vedea nici o urmă de pași. Privi în spre geamul la care în visul de astă noapte i se păruse că bătuse necunoscutul. Nici acolo nu se vedea vreo urmă, zăpada ridicîndu-se curată și neatinsă pînă spre pervazul ferestrei. Deci nu fusese nimeni. Era clar. Zîmbi, promițîndu-și însă ca altădată să nu mai facă abuz de cafele și altele. Puteau — își zise el — să fie vinovate pentru coșmarul lui conservele pe care le mîncea seara. O digestie grea, se știe ce urmări poate avea pentru somn. În sfîrșit, bine că trecuse. Începea să-i revină buna dispoziție.

Ieși în stradă. Se mergea cu mare greutate prin zăpada înaltă și neumblată. Ninsoarea încetase. Zăpada acoperea într-un strat perfect uniform toată strada. Nicăieri vreo urmă de pași care să indice că trecuse cineva pe acolo.

Ajunse la o cotitură a drumului. Se opri ca să se odihnească. Transpirase din cauza mersului obositor prin zăpada înaltă. Își șterse fruntea și privi de-a lungul drumului. Într-o margine, aproape de șanț, zări o pată mare neagră, ce se profila vizibil pe albul zăpezii. Se apropie intrigat. Ajuns la doi pași, își dădu seama că e un om, părind îngenunchiat. În jurul său se vedeau pete rotunde de un roșu aprins, care găuriseră zăpada. Îi puse omului mîna pe umăr. Ca la o comandă obscură, acesta se prăvăli într-o parte, așezîndu-se parcă pentru a dormi în culcușul său de zăpadă.

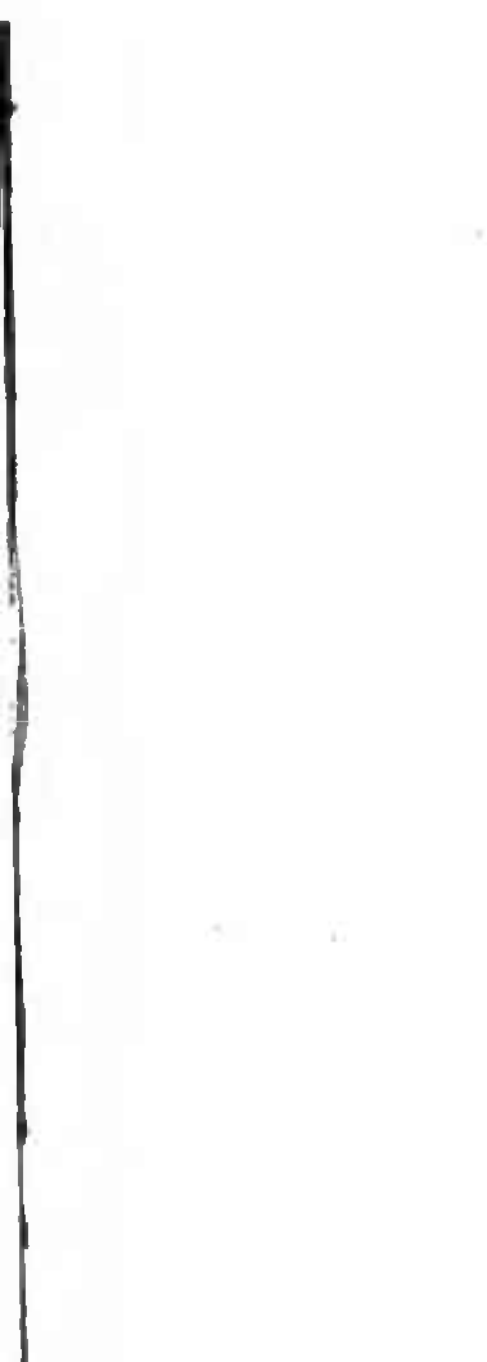
Îi privi chipul și încremeni.

Omul semăna, poate era același, cu cel din vis, cel pe care-l interogaseră ceilalți. Acum îl privea cu ochii sticloși de mort.

Andrei simți că îl cuprinde o amețeală ca un val calduț, îmbietor și se prăbuși alături, ca pentru a dormi și el lîngă celălalt.

Un gînd mai vechi apucă să-i lumineze doar pentru o clipă mintea: o nedreptate nu trebuia plătită cu alta și aceea la rîndul ei cu încă una, pentru că așa vor exista mereu oameni vinovați.

somnul

SOMNUL

Nu-și mai amintea cu precizie când începuse totul. Lucrurile s-au agravat treptat, pe nesimțite, și nu i-a mai rămas la un moment dat altceva de făcut decît să constate starea de fapt; nu mai putea să doarmă. Noptile se transformară într-un lung și chinuitor calvar.

La început, dar, de fapt, nici nu știa bine cînd a fost acesta, pentru că s-a trezit (cuvîntul e fără sens, el neavînd după ce se trezi), că nu doarme de multă vreme; la început, deci, i s-a părut interesant să stea o întreagă noapte perfect treaz și lucid, să se gîndească la tot ce-i trecea prin minte, să-și recapituleze ce făcuse pînă atunci. Însă, aproape în același timp — care timp nu știa nici el bine — și-a dat seama în ce situație se găsea. A doua zi după o asemenea noapte era zdrobit de oboseală. Își pierduse siguranța în mișcări, îl durea capul, apăruseră și amețelile. Mintea îi era învăluită într-o ceață imensă, continuă. I se părea că nu mai e în stare să ducă pînă la capăt nici cea mai elementară socoteală de aritmetică. Și apoi frica. Era stăpînit de o frică veșnică, fără a ști, însă, de cine sau de ce. Ușile trîntite i se păreau catastrofe seismice. O voce mai puternică îl aducea într-o stare vecină cu nebunia. Totul

în jur i se părea instabil, scos din rădăcini, pornit într-un dans fără noimă. Încercase să lupte cu curaj împotriva acestei frici, să-și impună o liniște măcar exterioară. Dar asta cerea un efort și efortul îl obosea, trebuind să-l facă mereu, zi de zi, ceas de ceas.

Se îndârji. El, omul pașnic și liniștit, găsi destule resurse să lupte. Dar, după nopțile de frământări zadarnice în căutarea somnului pierdut, diminețile la lucrul său mai mult moțăia. Corpul voia să recupereze vlaga pierdută. De la o vreme era obsedat de ideea că s-ar putea ciocni de tot ce îi apare în față, că prin această ciocnire ar putea provoca o catastrofă. Își propuse să fie mai atent. Și dacă pînă atunci nu se lovise de nimic, abia atunci începu să se izbească de tot ce i se ivea în față. Și temerile i se adevăriră. Orice pas greșit îl putea arunca într-un gol necuprins, mortal.

Prudență, nesfîrșită prudență...

Ba și vorbele, puține cîte le spunea, de la o vreme, deși înainte era un om volubil, i se părură pline de pericole, de capcane ascunse cu viclenie. Pînă atunci nu supăraseră pe nimeni în discuții, dar, iată, că acum cînd își îndrepta și înspre ce spunea atenția încordată, făcu niște gafe enorme, aproape ireparabile și avu neplăceri cu cei din jur.

Și nopțile albe, de acel alb întunecat al nopților fără somn, continuau.

Pe stradă umbla chîrcit pe lîngă ziduri, prelingîndu-se parcă, cu teama cuibărită în toată ființa sa.

Îi apăruse — nu se știe de unde — o senzație de culpă. Se simțea vinovat de ceva

grav, de neiertat și pentru asta lucra cu o rivnă disperată, parcă să-și răscumpere greșala. Dar senzația de satisfacție a omului care face ceva folositor nu o mai avea. Biruindu-și obiceiul nesomnului, a neliniștilor devenite spaima, lucra gîfîind. Probabil că exista un rod al muncii sale, dar el nu-l simțea și, ce era curios, rămînea faptul că nici ceilalți nu păreau că îl văd. Și astfel truda sa amarnică de fiecare zi era în zadar. Liniștea lui se dusesse pentru totdeauna.

Se înfurie. Pe cine, nu știa : pe somnul care nu mai venea, pe ceilalți că nu-i văd truda, pe sine că nu poate birui ? Poate pe toți și toate sau pe nimeni. Furia se întetea și amenința să erupă.

Consultă doctori, prieteni. Toți îl sfătuiră să se liniștească, să nu facă vreo prostie care i-ar putea fi fatală. Căută ajutor la cei apropiați, dar află că nimeni nu poate să i-l dea, unii avînd și ei insomnii, alții scuizîndu-se că nu pot să facă nimic. Cîțiva voiau să lase impresia că nici măcar nu înțeleg despre ce e vorba și restul, cei mai numeroși, l-au refuzat pur și simplu.

Ce era de făcut ?

Lupta cu somnul continua surdă. Se ambiționează. Dar nici somnul nu se lăsa prins. Încăpătinarea domnea în ambele tabere. Încercă să și bea, ca apoi să poată cădea în acel somn greu al vinului. De la un timp nu mai încercă nimic, nutrind tainic speranța că lucrurile se vor rezolva de la sine.

Situația părea să rămînă în continuare disperată. Trecuse multă vreme de cînd nu mai

simțise plăcerea binefăcătoare a somnului și era vlăguit. Slăbise.

Își dădea seama că ajutor din afară nu avea rost să aștepte. El, numai el singur, cu fărima de putere ce o mai avea se putea salva. Soluția? Da, trebuia să fie una, dar fără nimic miraculos în ea. Știa că fusese un copil sănătos și vesel, un adolescent puternic și echilibrat, că este un om matur, cîndva capabil și apreciat. Deci ce trebuia să facă? Să lupte. Era capabil de aceasta. Să lupte cu calm, cu răbdare, cu perseverență și tenacitate, să știe să aștepte, dar să aștepte făcînd ceva. Să-și învingă teama care pusese stăpînire pe el. Da, da, aici era totul. Trebuia învinsă teama. Dacă nu ți-e teamă poți face totul. Și apoi mai era ceva: somnul era al lui. Fiecare om are drept la somnul său. Deci nu făcea altceva decît să-și recucerească un bun al său, care îi fusese luat. Și-l va recuceri, făcînd pentru aceasta totul. Totul fără rezerve. Hotărîrea fusese luată.

Își aminti că în copilărie mama îl punea să numere cînd nu putea să doarmă. (Desigur el mai avusese și pînă atunci nopți de insomnie, dar pentru scurte perioade, așa cum în mod obișnuit i se poate întîmpla oricui). Dacă număra, își aminti el, după o vreme adormea pe nesimțite. Ce-ar fi să încerce? Soluția părea naivă, dar dacă...

Încercă în prima noapte acest remediu. Începu: unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece, unsprezece... Numără atent să nu greșească, dar își dădu seama că e enervant să faci așa ceva. Părea o treabă stupidă, fără noimă. Rehuă numărătorea, se în-

furie și mai mult și nu ajunse nici măcar pînă la unsprezece. Începu din nou, dar văzu că e zadarnic. Noaptea se scurse chinuitor ca și celelalte.

Se gîndi să renunțe; cîteva zile nu mai încercă. Apoi se încleștă iarăși: unu, doi, trei.... treisprezece, paisprezece. Ajunse cu greu pînă aici. Dar cînd vroi să meargă mai departe, tremura de enervare și trebui să reia. Treaba i se părea din nou fără sens și era o prostie să continue ceva fără sens. Nici în noaptea aceea nu realizează nimic.

În alte nopți se apropie iar de cifra 14. Nu făcu nici un progres, somnul rămînînd încă undeva departe. Prinse, însă, gustul luptei.

În una din nopți ajunse la 17. Avu poate prima satisfacție, nu pentru că i s-ar fi închis pleoapele a somn, dar era, oricum o izbîndă. Se îndîrji și numără în altă noapte pînă la 18. Se examinează. Ceva, parcă o destindere a mușchilor, o liniște plină de promisiuni îl cuprinse. Nu, încă nu era somn. Dar, poate, cine știe...

A doua zi i se păru că e ceva mai liniștit, dar evident, oboseala rămăsese, neputînd încă dormi.

În noaptea următoare porni să cucerească pe 19. Lupta fu grea, plină de incertitudini. Cînd se părea că ajunge, își pierdeia cumpătul și relua șirul. Dar izbuti.

Dimineața avu impresia că i s-a mai îndreptat statura și că poate privi oamenii drept în față (n-o mai făcuse de mult). Și, ce nu-i venea să creadă, e că probabil ațipise pentru puțin timp. Ce e drept dimineața tot treaz îl

găsise. Sau fusese doar o părere ? Va vedea noaptea următoare.

Și noaptea veni iarăși. Începu o luptă crâncenă în care se dăruia cu totul. Dar fu greu. Urmară și alte nopți. În unele reușea să numere pînă la 17, alteori pînă la 18, apoi iar 17 și, uneori, chiar 19. De ațipit, ațipea pentru scurt timp, cîteodată de mai multe ori în aceeași noapte, dar somnul, rîvnitul somn, cel odihnitor, lung, plăcut, plin de vise, care să te ducă spre „mîine“, bine dispus și puternic, încă nu venea și se încăpățîna să mai întîrzie.

Nu renunța pentru că undeva în el simțea că va învinge, că nu se poate altfel. Văzuse doar că lupta a adus ceva : era un bun cîștigat scurtele, dar parcă mai numeroasele perioade de ațipire.

Și într-o noapte adormi ! Dormi cu adevărat pînă dimineața. A avut și vise. Dimineața avu senzația că e altul. De mult nu mai fusese atît de odihnit. Ieși în stradă și redescoperi soarele. Mergea drept, plin de încredere (neobișnuit cu această stare, i se păru că e nițel prea sigur pe sine). Ajuns la locul unde lucra, fu vorbăreț și nu făcu nici o gafă. Se mișca ușor și nu se ciocni de nimic. Lucră cu poftă și avu mulțumirea rodului a ceea ce lucrase. Și nu mai fi era teamă. De necrezut, dar dispăruse teama ! Nici nu băgă de seamă ușile trîntite. Cineva îi striga ceva foarte tare (probabil îi mai spusese o dată, dar el, distrat, nu auzise) și strigătul nu-l făcu să tresară, pîrîndu-i-se normal.

Încercă să-și aducă aminte cum adormise. Parcă numărase. Da, numărase pînă la 20 și de acolo nu-și mai amintea nimic. Își zise zîbind :

— Probabil, numai dacă numeri pînă la 20 poți adormi, ca apoi să fii în stare să faci ceva.

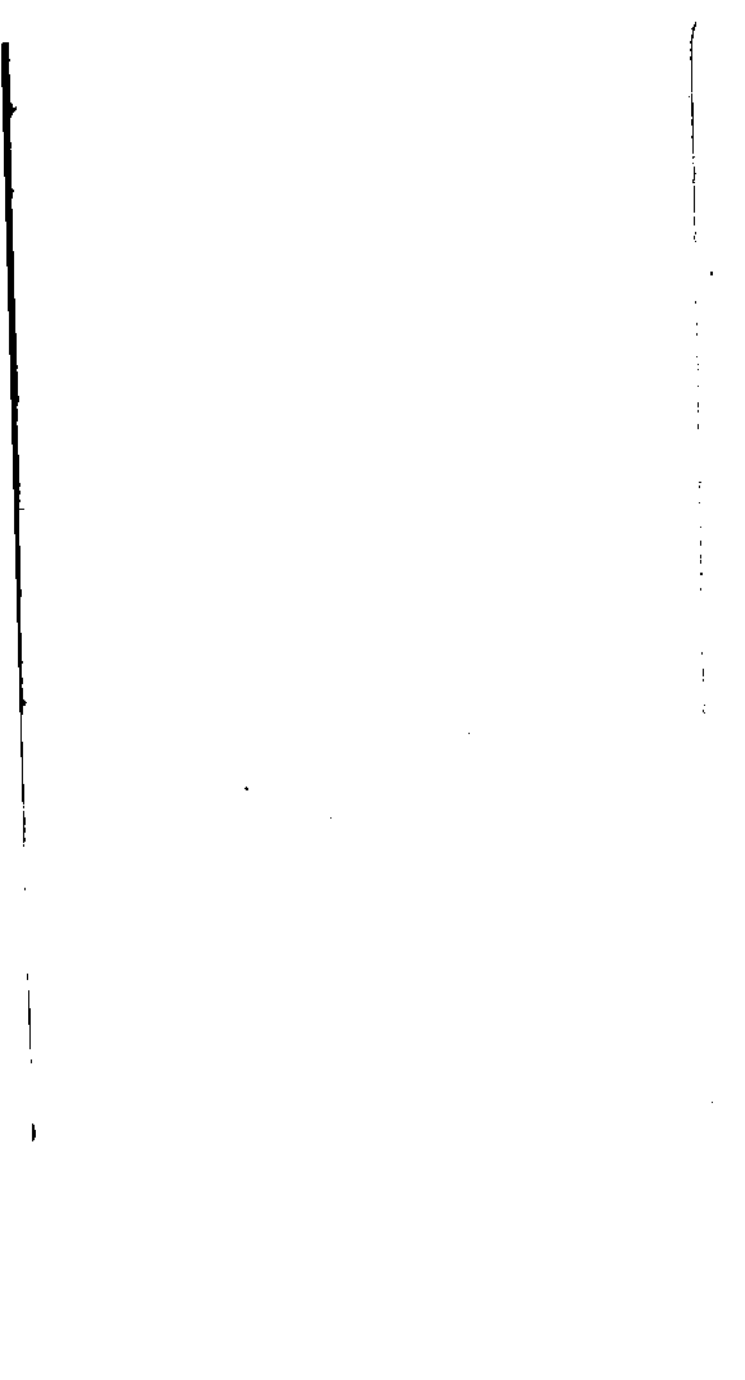

Acum, la destul timp după cele întîmplate, dacă stau și mă gîndesc bine, nici nu are importanță pînă la cît a numărat. Putea număra pînă la infinit despre care știam că poate fi cuprins în orice număr, sau poate fi orice număr pe care nu ni-l putem imagina la un moment dat.

Deci a numărat pînă la infinit și a ajuns să doarmă. Pentru a număra la infinit trebuia să trăiască un număr infinit de ani, ceea ce ni se pare imposibil, știut fiind că asociem ideea de infinit de cifre foarte mari. Înțelegem, după acest raționament că nu a ajuns să doarmă niciodată sau a dormit în infinit, nu infinit, pentru că asta e altceva și atunci înseamnă că a dormit pentru totdeauna, ceea ce este cu totul tulburător.

Revenind la încăpățînarea de a dormi, iarăși se poate formula o ipoteză. Dorind să doarmă, își dorea de fapt scurtarea perioadei sale de luciditate, de viață deci. Aceasta ne conduce la ideea că nu era un optimist, ceea ce nu mi se pare deloc instructiv și exemplar. Vrînd să doarmă ajunge să numere pînă la infinit, cît el nu putea trăi, și adormind, într-un fel moare, deci moartea este infinitul sau este infinită. Rămîne de văzut.

ana

ANA

Și nu-mi pot aminti precis nici acum ce mi s-a povestit în seara aceea, cînd, în sfîrșit, mi se promisese dezlegarea tuturor întrebărilor mele, puse cu stăruință încăpățînată, de atîta vreme de cînd o cunoșteam pe Ana.

Ea venea ca de obicei mult după ce se însera, obosită, distrată și mă întreba neglijent ce fac, aranjîndu-și grăbită o șuviță de păr veșnic pornită pe frunte, acoperindu-i o sprînceană. O ascultam și n-am înțeles nicio-dată de ce nu mă puteam gîndi la nimic altceva în timpul povestirilor ei, de fapt aceeași, dar parcă mereu alta.

Ea venea și culegîndu-și niște flori dintr-o grădină imaginară, alegea cîte o amintire din ultimele zile, sau spunea că-l văzuse și-n seara aceea, frumos — pe cît credem noi că ar putea fi de frumoși oamenii — îl văzuse lucrînd la un tablou de o stranie înfățișare în care se vedeau niște munți acoperiți din loc în loc cu păduri de brazi; și tabloul era așa de viu, că toată camera — care de obicei era îmbibată de acel înecăcios miros de tutun pentru pipă — părea că începe să miroasă a ozon, încît îți venea să tragi aer în piept pentru o întreagă viață.

Soarele abia răsărit îmblânzea răceala înălțimii munților, făcându-te să dorești o ridicare mai sus, peste coamele albe de zăpadă. Și acolo pe creste era cabana aceea mică asemeni jucăriilor de ciocolată, expuse de Crăciun în vitrinele cofetăriilor. Acolo, spunea ea, locuiau ei doi singuri, voit necivilizat, fără televizor sau măcar radio, nedorindu-și pe altcineva decât pe ei înșiși.

El era ca întotdeauna nu numai frumos — așa cum și-l visase din totdeauna pe iubitul ei, — dar și tandru, bine dispus, satisfăcându-i orice capriciu pe care și l-ar fi dorit în pustietatea aceea înghețată a înălțimilor, dar caldă de inimile lor, mereu aprinse, pornite spre toate închipuirile iubirii ce rămânea mereu proaspătă, întreținută parcă așa de aerul curat, rece și întotdeauna îmbietor pentru respirații adânci, totale și definitive. Diminețile însemnau un început de fericire, de zi veselă în care nu exista nici o obligație impusă de altcineva. Urma ziua, întreaga zi, când puteai să faci ceva sau să nu faci nimic, când iubirea nu era o amânare pentru seară, iar seara promitea și se ținea de cuvânt, să aducă noi bucurii pe care altfel, în mod obișnuit, se poate întâmpla să le aștepti toată viața.

Veneau nopțile, albele nopți în care totul devenea posibil, iar sărutul căpăta ceva din prospețimea curată a brazilor de sus. Atunci credeai că o îmbrățișare te poate purta dincolo de închipuirile noastre puțin bolnave ce le avem după un film cu un artist sau o artistă frumoasă, dar inaccesibili amândoi. Și toate curgeau așa de limpede, iar umbrele

nu-și găseau loc prin preajmă, ca într-un loc luminat feeric din toate părțile.

Și-mi povestea mereu aceeași și aceeași poveste, de ficcare dată părăind sau chiar fiind alta, iar eu o ascultam vrăjit, crezînd-o, căci nu se putea altfel.

Și poate că n-aș fi crezut-o, dar aflasem că lipsea simbăta de la biroul ei minuscul, adăpostit într-o cămăruță ce avea doar un gemuleț dînd într-un luminator, destul de întunecos și el, că pentru asta, ca să recupereze, lucra cîteva după-amieze, că uneori dispărea și nu știa nimeni de la servicii unde plecase. Apoi venea iar pe la mine. Îmi povestea că el fusese mai frumos ca niciodată în pulovărul său alb, că aproape nu se mai vedea din cauza asta pe zăpada la fel de albă sau puloverul era la fel de alb ca zăpada, nu mai știa bine, că alunecaseră pe schiuri toată ziua, că seara s-au întors obosiți și flămînzi, că au băut aproape înghețați toată sticla de coniac și-au mîncat cu poftă mușcînd pe rînd din salamul acela uscat, că li s-a părut cea mai bună mîncare de pe pămînt și apoi au rîs povestind fiecare cum au căzut cu schiurile, parcă n-ar fi fost celălalt de față. S-au amuzat, s-au iubit mult, însetați și tandri. El o dorea cu mai multă foame decît altădată. Îi scotea veșmintele cu prefăcută furie și... și ea se supunea înfiorată de aparenta lui brutalitate, poate părăindu-i-se că o doare mîna lui strivindu-i sinul respirînd nerăbdător. Și apoi rugîndu-l să se grăbească, să vie, să fie acolo cu ea, în toată făptura ei de așteptare. Și uita atunci de înapoieri, de biroul cu geamul spre luminatorul niciodată de ajuns de larg ca să

încapă soarele. Îmi scrisese o scrisoare ce era plecată de la Predeal (mi-a spus că a rugat un tânăr ce întâmplător trecuse pe lângă cabana lor, s-o ducă jos la poștă). Mi-au mai spus și alții că o văzuseră în tren cu schiurile, iar după aceea la Predeal urcînd pe o potecă ce ducea sus spre munți. Și nu se putea să n-o cred. În ultimul timp lipsea adesea săptămîni întregi din București. Îmi scria aproape regulat, aceleași scrisori, scrise cu aceeași cerneală, semănînd toate parcă fuseseră scrise în serie, imediat una după alta. Și mă bucuram că pînă la urmă a găsit totuși ceva, a găsit pe cineva, că e fericită. Mai ales că arăta foarte bine. Paloarea ei dispăruse și nu mai era ființa aceea fragilă de seră. Obrajii i se îmbujoraseră, iar în ochi îi jucau luminile strălucitoare ale munților veșnic albi, parcă îmbiînd soarele să răsară pe orice vreme. Toți prietenii ei ne bucuram că în sfîrșit se rezolvase acea „problemă a morallui Anei”, cum spunea Ștefan, cercetător la un institut de psihologie.

Ne bucuram știînd, auzînd toate acestea. Ne linișteam satisfăcuți că pînă și lucrurile cele mai complicate se pot simplifica pînă la urmă dacă te decizi să faci ceva, indiferent ce.

Apoi într-o seară am găsit-o — parcă dormind — în cămăruța ei de la subsolul blocului acela vechi în care sta de ani de zile (nici nu știu de cîtă vreme, pentru că atunci cînd am cunoscut-o tot acolo locuia), dar nu primea decît rar, foarte rar, pe cineva.

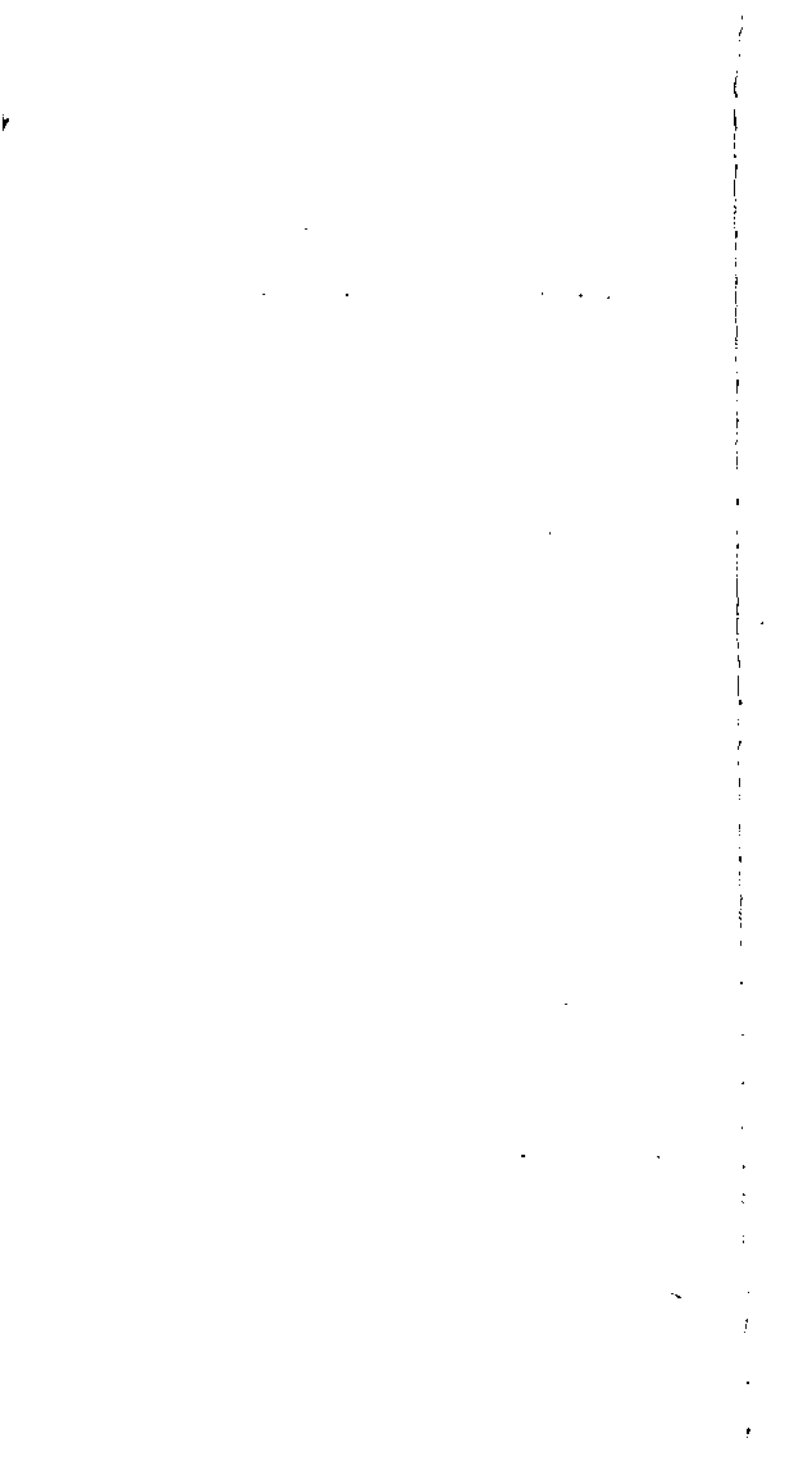
În încăperea plutea un miros înțepător, greu respirabil. Privii în jur, patul în care stătea

ea, masa, micul dulap de haine, soba de gaze, și mă întorsei din nou spre Ana.

Ana dormea surîzînd parcă unei fericiri ce o trăise de curînd, îmbrăcată într-un frumos costum de schi. Pe pereți erau zeci și zeci de fotografii decupate din reviste ilustrate în culori, strălucitoare, reprezentînd peisaje cu munți făcuți parcă numai din zăpadă, deasupra cărora soarele apărea rece dar blînd pe crestele înalte. Peste tot se vedeau tineri eleganți, rîzînd sănătos ca în reclamele pentru pastă de dinți și semănînd unul cu altul la fel ca aceștia. În multe fotografii se vedeau cabane mici și cochete, ascunse printre brazi, părînd ca niște jucării de ciocolată în vitrinele de Crăciun. (Mai tîrziu, Ștefan mi-a spus că la Predeal, prin partea unde era văzută urcînd de obicei Ana, nu era nici o cabană, că unii care o zăriseră pe acolo bănuiau că se plimba totă ziua singură pe potecile neumbate ale munților).

Pe fotografiile decupate aflate pe pereți puteai vedea, oriunde întorceai capul, privești montane, zăpadă, soare, mult soare. Totul era alb, curat, nesfîrșit.

din ciclul
„întîmplări de la casa lui T“

DIN CICLUL

„ÎNTÂMLĂRI DE LA CASA LUI T”

Îmi promisesem, Dumnezeu știe a cita oară, că n-o să mai vin pe la T. Și ca de obicei, seara mă găsea acolo, dacă nu și miezul nopții, iar uneori chiar diminețile tulburi.

Acum mă aflu din nou acolo printre cei adunați în imensa cameră afumată, cenușie, cu pereții căptușiți cu icoane pe sticlă, vechi, autentice, unde se găseau îngrămădite pe scrinuri și dulapuri aparținând celor mai imposibile stiluri, obiecte de neînchipuit împreună : linguri de lemn sculptate, zeci de desene în cărbune reprezentând peisaje văzute parcă într-o lume de visuri a unui sedentar îndrăgostit de călătorii exotice și extraordinare. Lucrări în fier forjat de un modernism de ultima oră se înghesuiau lângă ulcioare înflorate. Se mai găseau niște păpuși ciudate, asemănătoare totemurilor mexicane, iar lângă ele se lăfăiau machetele acelea pe care nu știai niciodată cum trebuie să le privești, pentru că de fiecare dată le vedeai altfel și poate nu cum trebuia sau erai tu însuși nemulțumit că nu poți înțelege ce reprezintă de fapt. Era poate o nouă lume, mutată puțin în partea dinspre care veneau visele autorului lor. Sau poate că nici nu trebuia să explici nimic,

ci doar să vezi și să-ți închipui că ești în altă parte. În vălmășagul de obiecte te-ai fi putut pierde poate, dar era acolo elementul de ordine, el, patronul, în prezența căruia se părea că totul se aranjează într-un sistem, într-o logică și nimic nu mai supăra privirea.

Barocul acesta imposibil de imaginat decât privindu-l, se descongesea cînd el trona în centrul acestei lumi vetuste și rafinate, demodate și totuși moderne. El, patronul, îmi promisese că o să mă trezească din veșnica mea apatie cu un leac sigur și acum mă gîndeam îngrozit ce o să mai născosească imaginația lui diabolică. Îmi observă neliniștea și zîmbi aproape imperceptibil în barba sa căruntă de patriarh, încadrînd un chip nu prea creștin, poate chiar vrăjitoresc, mai ales atunci cînd rîdea răsunător.

Invitații discutau lucruri care altădată m-ar fi interesat, dar acum nu mă puteau nici măcar trezi din lenea gîndului meu culcat somnoros printre toate cele din jur, neștiind nimic despre ce îl înconjoară. Și atunci apărură, parcă ivită de nicăieri, poate din icoanele pe sticlă sau dintre picturile acelea despre care evit întotdeauna să vorbesc. Mîngîindu-și alene barba, patronul mă prezentă, degajat, absent și totuși parcă avînd un gînd ascuns. Și în aceeași clipă m-am trezit. Nici acum nu știu cum sau mai bine zis nu înțeleg de ce am avut realmente senzația că mă trezesc după un vis anost, lung și plictisitor și că deschid ochii într-o altă lume, mai veselă, mai surizătoare. Parcă aș fi ieșit de la un film apăsător în două serii, la lumina soarelui, bucurîndu-mă că filmul s-a terminat, că în-

întîmplările văzute erau doar o ficțiune și că realitatea este alta.

Și apoi s-au scurs destule săptămîni și luni ca să-mi dau seama, să pot să-mi dau seama, să realizez ideea că trăiesc, că nu visez și că ea apăruse, poate nu cînd ar fi trebuit, poate mai tîrziu, și într-un fel prea tîrziu, dar apăruse.

Ne cunoșteam destul de bine. Ne vedeam într-un cerc, într-o ambianță prin forța lucrurilor aceleași și nu plăcută adesea. Aceiași oameni, aceleași gesturi, aceleași gînduri, aceleași plictiseli și nemulțumiri. Ele — toate acestea — ce-mi păreau pînă atunci terne și lipsite de interes, încît revenirea în același cadru mă exaspera, obținuseră o virtute copleșitoare: era singurul loc unde ne puteam întîlni. Și treceam peste toate neloialitățile, ignoram toate ipocriziile cotidiene și iertam pînă și faptul că ne mințeam în grup (și poate, de ce să n-o spunem, sufeream același tratament nemeritat). Era locul unde putea fi văzută și unde între două drumuri se ivea ocazia unei apropieri de o secundă sau două cînd ne puteam privi (de fapt o puteam privi, deoarece nici azi nu știu dacă ea mă privea pentru că voia asta sau pentru că atunci cînd îi apăream în cale, trebuia să-și lovească oricum privirile de mine, inevitabil obstacol).

Și nici acum nu știu dacă e atît de frumoasă pe cît mi se pare mie. Ea e acel tip de femeie ce probabil n-ar rezista la nici un trial de frumusețe clasică: nu are nici piciorul cu glezna subțire de manechin, nici corpul după tiparele consacrate; nici nasul sau ochii ce se caută în cinematograful sau pentru stupide

reclame de paste de dinți sau creme de față.

Asta nu înseamnă că nu e frumoasă. Dimpotrivă, are un farmec ciudat, misterios. Rochiile ei cu flori exotice acoperă un trup pe care-l bănuiești neînchipuit de atrăgător, nu prin proporția formelor, ci prin ceva ce nu poți explica, ci doar trăi văzându-l. E ciudat cum atmosfera barocă în care am văzut-o prima dată, o încadra atât de bine. Mi-o închipui bind o cafea aburindă dintr-o ceașcă de porțelan pictată cu desene fantastice, reprezentând scene mitologice, poate ușor lubrice. Răspindește un păgînism în jur, o înfiorare de păcat și de taină, dar impune și o distanță ce te face să o vezi mereu sus, înaltă, situată deasupra lucrurilor ce-ar putea-o macula sau măcar atinge. Amestec ciudat de chemare tremurindă și austeritate imperială, cu buzele carnale și expresive ce pot afișa pe rînd, derutant, dorința și spiritualitatea cea mai pură. Nu înțeleg — și nu încerc s-o fac — de ce mă inhiba aproape total. Și nu pot să nu recunosc că ochii umezi și calzi care căpătau subit reflexele ironiei celei mai glaciale, mă făceau mereu să mă pripesc, să mă opresc cînd spuneam ceva, să am impresia că sînt stupid, că nu pot spune nimic decît banalități și platitudini amabile.

M-am decis să compun o poveste în care s-o descriu, dacă nu așa cum era de fapt, măcar așa cum o vedeam eu. Și povestirea trebuia să aibă un început. Mă gîndeam să-l plasez undeva într-un cadru vetust și totuși rafinat în care trebuia să ne cunoaștem. Ezitam și nu îndrăzneam să încep povestirea, pentru că o vedeam din nou și gîndurile

sufereau o mutație continuă. Și totuși... Ea îmi apărea ca întotdeauna, parcă mereu prin surprindere (de ce oare cei pe care îi iubim ne apar pe neașteptate, găsindu-ne veșnic nepregătiți, deși îi chemăm în fiecare clipă). O întrebam ce mai face. Ceva mai stupid nu găseam.

— Nimic, îmi răspundea.

Accest „nimic” mă îndemna să cred că realmente nu fac eu nimic pentru a mi-o apropia.

Și apoi la o cafea am întrebat-o dacă are fler, dacă și-ar putea da seama că cineva o iubește, de pildă, chiar dintr-o discuție banală ca aceasta. Mi-a spus că nu are așa ceva și am deslușit o anume prudență în tonul ei. Iar aici m-am împotmolit, așa cum se împotmolește și povestirea pe care o scriu, sau vreau s-o scriu despre ea. Totul eșuează în discuții despre vreme și cunoscuți anozți.

O mai întâlnesc și altă dată și-mi dau seama că o plictisesc, sint prea banal, prea cuminte și n-o interesez deloc. Sint furios și continui povestirea despre ea. Scriu apăsat, închipuindu-mi, cu încăpăținare, că e iarăși cu mine. Și ea poate fi și mai este din cînd în cînd cu mine.

— Știi ? Nu te-am scandalizat niciodată cu nimic. Risc să devin cu totul neinteresant. Ar trebui măcar să-ți spun ceva care să te înfurie, dacă nu chiar să te indigneze. Altfel pierd partida și rămîn uniform, plat ca o șină de cale ferată. Vreau să te scandalizez cu ceva, măcar cu un cuvînt, dacă nu cu altceva, altfel încep să mă simt prost.

Ea zîmbi înțeleaptă și vicleană, dînd o replică din care nu se putea înțelege nimic sau eventual că va ploua mîine. Aici povestirea mea se împotmolește din nou. Iar eu la răspunsul ei n-am știut ce trebuie făcut și am rămas în continuare plat și neinteresant. Nu reușisem s-o scandalizez și mă consolam platonic că se va ivi o altă ocazie, o altă cafea, peste două săptămîni cînd ne vom întîlni.

Și cînd ocazia se va fi ivit, îmi promiteam că o să-i spun tot, că o să reiau povestirea pe care doream s-o scriu. Și-mi închipuiam că ea nu mă va refuza, că voi putea, în sfîrșit să-i spun tot, nu numai naivitățile care i le-am debitat pînă aici și că aceste amintiri cumînți trăite, care s-au putut povesti, ar putea fi doar un început, că o continuare nu e numai posibilă, ci mai mult...

Și iar eram nemulțumit de întîmplările imaginare, povestite dezordonat acum. Ele nu duc nicăieri, pentru că mă întorc în același punct. Nu reușesc deloc să mă apropiu de ea. Rămîn mereu la aceeași depărtare și mi se pare că descriu un drum circular în jurul ei. Nu observ nici o căldură din partea sa și, Doamne, cît o doresc ! Dar jocul acesta infernal continuă. Ne învîrtim pe aceleași cercuri concentrice, fiecare cu cercul lui, imposibil de întîlnit cu celălalt. Povestirea nu-mi place. Trebuie s-o scriu din nou. Să văd ce pot face, s-o înduplec, să mă înțeleagă. Dar aici, poate ar fi cazul să-mi dau seama că așa cum am procedat nu e bine, că ea nu mă va iubi niciodată. Povestirea trebuie re-

luată, corectată. Să-mi reamintesc chiar momentul în care am cunoscut-o.

Să vedem dacă totul, tot ce e adevărat poate fi povestit și dacă acum, întîmplîndu-se la fel, am putea să ne întîlnim pe același cerc. Să lăsăm povestea să curgă din nou, pentru că și acum îmi amintesc că îmi promisesem, Dumnezeu știe a cîta oară, că n-o să mai vin pe la T. Și ca de obicei seara mă găsea acolo, dacă nu și miezul nopții, iar uneori chiar dimineațele tulburi.

Acum mă aflu din nou acolo printre cei adunați în imensa cameră afumată, cenușie, cu pereții căptușiți cu icoane pe sticlă, vechi, autentice, unde se găseau îngrămădite pe scrinuri și dulapuri aparținînd celor mai imposibile stiluri, obiecte de neînchipuit împreună: linguri de lemn sculptate, zeci de desene în cărbune, reprezentînd peisaje văzute parcă într-o lume de visuri a unui sedentar îndrăgostit de călătorii exotice și extraordinare. Lucrări în fier forjat de un modernism de ultimă oră se înghesuiau lîngă ulcioare înflorate...

Și atunci apăru parcă ivită de nicăieri, poate dintre icoanele pictate pe sticlă sau dintre picturile acelea despre care evit întotdeauna să vorbesc...

Am avut senzația că mă trezesc după un vis anost.

Și apoi au trecut destule luni ca să-mi dau seama că nu visez... și am scris povestirea de la început. Am reluat-o de cînd a venit ea.

Povestirile nu trebuiesc lăsate nescrise, mai ales cînd ele ne cutreieră visele noastre neștiute. Uităm faptele noastre după o vreme,

dar visele... Și atunci, scriindu-le, reîncepem parcă să trăim visele de la capăt. Ca și faptele, de altfel. Și toate visele și faptele capătă pînă la urmă o singură culoare.

Și nici acum nu știu dacă e atît de frumoasă pe cît mi se pare mie. De fapt, e acel tip de femeie...

Și-am întîlnit-o iar astăzi.

Recapitulez, dezarmat, cum ne-am cunoscut, fapt imposibil de negat (prea mult m-am gîndit la toate acestea ca să nu fie adevărate).

Și într-adevăr doar știu atîția oameni că-rora le-am povestit :

Îmi promisesem, Dumnezeu știe a cîta oară, că n-o să mai viu pe la T. Și ca de obicei seara mă găsea acolo, dacă nu și miezul nopții, iar uneori chiar diminețile tulburi. Acum mă aflam din nou acolo.

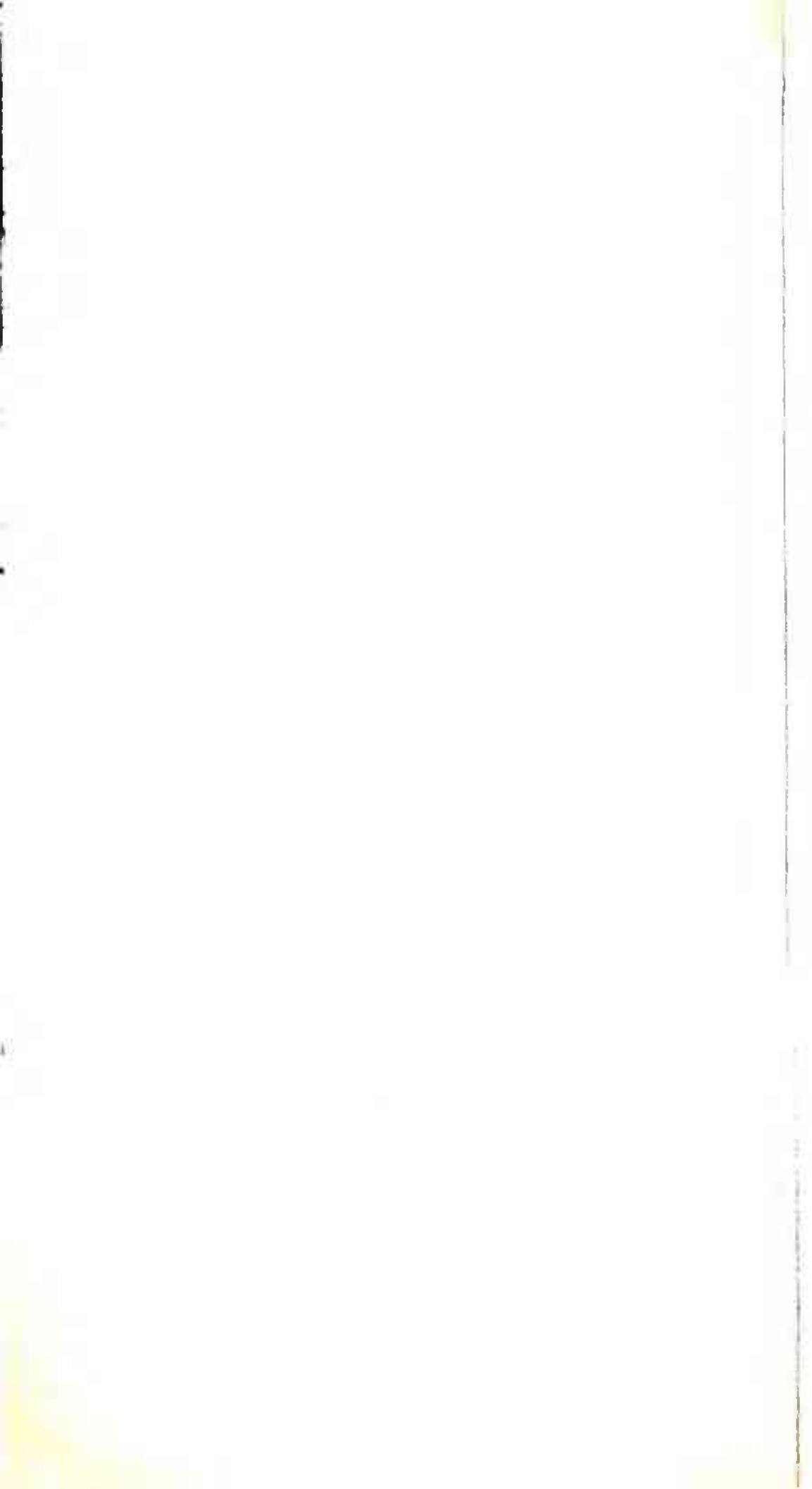
Iar diminețile tulburi continuau buimac niște vise înfricoșător de frumoase.

Apoi în cursul dimineții și ziua, toată ziua, prietenii mă întrebau ce mai face, dacă am mai văzut-o. O iubeau și ei și se obișnuiseră cu noi.

Le răspundeam invariabil că o voi revedea diseară.

La noapte. Și povestea se reia. Îmi promisesem... Dumnezeu știe a cîta oară... că...

la umbră

LA UMBRĂ

Soarele îl moleşise cu totul şi i se părea aproape imposibil gestul necesar pentru a se trage la umbra bătrînului măr. Maria avusese grijă să toarne cîteva găleţi de apă rece din puţ pe iarba din jurul mărului, dar de atunci trecuseră destule ore şi umbra se mutase. Făcu mişcarea trebuitoare şi ajunsese iar la umbră. Rămase cu ochii închişi, tolănit, atît cît se putea de comod. Ar fi vrut să viseze, de fapt să uite. Nu mai putea. Locul viselor îl luară aducerile aminte. Îl cuprinse somnul şi se bucură, mai ales că o văzu pe Maria apropiindu-se. De fapt, n-ar fi trebuit să se bucure. Ea era tristă sau distrată, nu-şi dădea bine seama. Şi poate ar fi fost mai cinstit să priceapă, să facă efortul de a pricepe, căci la urma urmei era o chestiune de efort şi poate de uitare de sine, lucrul cel mai greu de făcut mai ales atunci cînd ceva potrivnic şi duşmănos ne îndoaie şi chiar ne doboară. Dar asta era altceva şi nu avea rost să se chinuiască iar recapitulînd toată povestea. Şi totuşi, există o fascinaţie, asemănătoare celei a abisului, care ne seduce, îndemnîndu-ne la rememorarea şi a celor mai groaznice lucruri. Ispita asta o simţi răscolindu-l şi nu-i putu face faţă. Pe ne-

simțite se prăbuși în trecut, fapt cu fapt, zi cu zi, în întâmplările care l-au adus în starea de acum. Judecînd la rece — se mai putea oare ? — ar fi trebuit să se despartă. Oamenii numesc așa ceva divorț și vor neapărat să se amestece chiar pe cale legală, asta pentru a-și satisface nevoia lor de a fi informați. Răutăți ! Dar nu trebuia un divorț, ci s-o lase discret să plece unde vrea, cînd vrea, dar definitiv, fără obișnuitele „obligații”, scandaluri și amestec nesuferit al rudelor. Așa ar fi fost drept. Nu poți obliga un om, chiar în numele omeniei sale, să se irosească pentru totdeauna. Și dacă el vrea s-o facă, nu-i poți cere asta chiar de te doare că nu se va mai întoarce niciodată, că niciodată nu va fi lîngă tine, — deși ai dori-o, mai mult, ai avea nevoie — nu trebuie să-i ceri să rămînă. O să te doară, dar lasă-l, indiferent dacă el îți datorează ceva sau nu.

Ultimul timp Maria și-l petrecuse, tandră, cu el și tactul ei perfect n-a putut ascunde cu toate acestea dorința de evadare, măcar a privirilor ce alunecau pe lîngă el, arzîndu-i tîmplele parcă, undeva în spatele lui, în afara grădinii, în stradă, în orașul fremătător și mai departe, departe unde el bănuia că se poate privi atunci cînd nu ești mulțumit de ceva, de locul unde te afli, de pildă. La spital în salonul în care toate erau albe, noptierele, paturile, pereții, halatele infirmierelor și oamenii înșiși — niciodată nu-și închipuise că albul e așa de trist, fiind poate prea mult — Maria făcuse tot ce se poate face în asemenea situații și lucrurile mergeau bine, nu-l durea nimic, devenise chiar vesel, minca cu

o poftă de care nu-și amintea s-o fi avut din copilărie, atunci cînd venea de la joacă. Pe deasupra era și eroul spitalului: îl cunoștea toată lumea pentru faimoasa ispravă pe care o făcuse. Cînd venea vizita de dimineață, directorul spitalului intra spunînd vesel:

— Să vedem ce face salvatorul nostru!

Zîmbea măgulit de atenția tuturor. Și așa au trecut zile după zile. Ceilalți îl întrebau cum o salvase. Și el povestea simplu, modest, sau i se părea, că n-a fost cine știe ce mare lucru, că orice om cinstit și cu puțină îndrăzneală ar fi procedat la fel, indiferent dacă ar fi fost să scape de la moarte pe un cunoscut sau pe un necunoscut, fără a se gîndi că face cu asta o ispravă ieșită din comun. Așa povestea și mai spunea cum o văzuse traversînd neglijent strada, distrată și visătoare, ca de obicei, atunci însă poate doar neglijentă și mai puțin visătoare, cît mai mult supărată — dar asta doar o gîndea fără s-o spună — și că el a rămas pe trotuar cînd a văzut mașina aceea neagră și lungă ca o săgeată lucioasă țîșnind, ivită parcă din nimic și că el nu mai apucase să se gîndească la nimic, nici la faptul că erau supărați, că ea plecase cu vorbe grele de lîngă el, că și el era vinovat pentru multe. Se aruncase uitînd de toate, căci sînt clipe cînd moartea e așa de aproape încît uităm toată filozofia noastră de oameni sceptici și moderni, scîrbiți de viață, cînd nu ne mai gîndim la păcatele nimănui și cînd putem recupera măcar o parte din ale noastre. Ajuns lîngă ea, apucă s-o îmbrîncească într-o parte și atunci simți izbitura, undeva în spate, întîi ca o senzație absolut

necunoscută, apoi ca o durere pe toată şina spinării, şi după aceea o mai văzu întinsă pe caldarim teafără şi încolo nimic, poate întuneric.

Şi nu-i păru rău de ce făcuse sau dacă-i părea rău era că se certaseră înainte de asta, că povestită altcuiva, cearta ar fi părut stupidă, deşi — cine ştie? — poate avea dreptate să considere lucrurile grave, căci oricum greşise şi el şi poate nu mai puțin grav. Ar fi trebuit să recunoască, ceea ce era mai greu, că lucrurile se schimbaseră în rău şi din cauza lui, că la început, când erau abia căsătoriţi şi o vreme după aceea, totul mersese bine şi n-a avut niciodată senzaţia aceea de saturaţie, de blazare, despre care îi vorbeau prietenii căsătoriţi mai de mult, că el, dimpotrivă, credea din ce în ce mai mult că o căsătorie poate fi câteodată şi reuşită, ea putînd continua o iubire de tineri îndrăgostiţi, visători şi fără griji, când orice altceva înseamnă nimic pe lângă iubirea lor, când se poate crede că „fericire” este un cuvînt care are o acoperire reală şi nu e doar o aspiraţie. Iar ei erau într-adevăr şi pe deplin fericiţi, aşa cum numai o vreme te poţi simţi, dar erau convinşi că e o stare continuă fericirea.

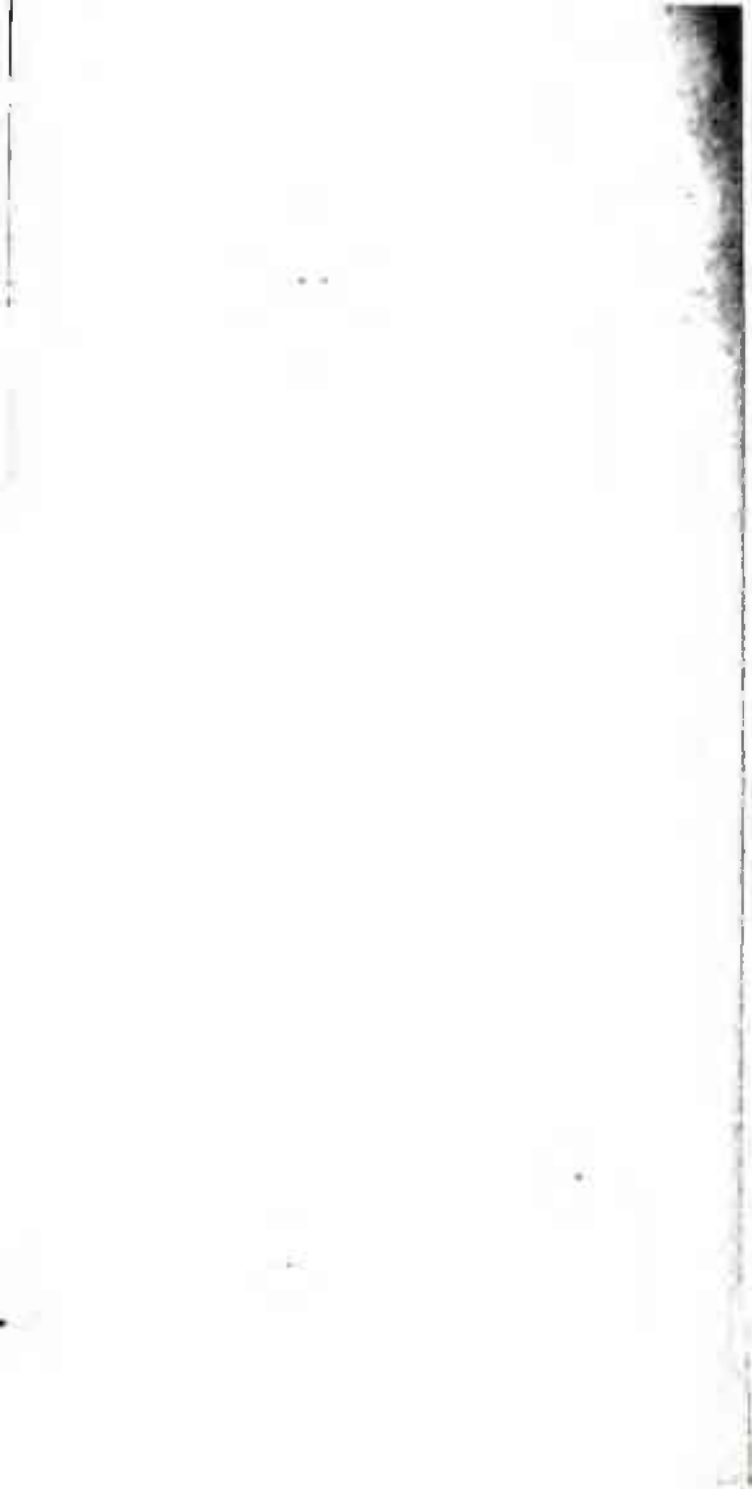
Soarele coborîse şi mai mult, strecurîndu-şi razele fierbinţi pe sub crengile mărului. Îşi şterse fruntea transpirată şi se gîndi că întotdeauna ne trezim cînd sîntem mai fericiţi ca niciodată.

Apoi, cu braţele devenite puternice prin exerciţiul îndelung al unui singur gest, învîrti roţile şi-şi mută căruciorul la umbră.

Închise iar ochii și reluă zilele, una după alta, derulându-le invers, începînd cu cea de ieri, apoi de alaltăieri și așa în continuare pînă se apropie treptat de acele de mult duse zile cînd încă nu se întîmplase nimic din ce le-ar fi putut tulbura.

Și totul în jur se aprinse prietenos de soare, de căldură, de dragoste rămasă, de neuitate amintiri ale fericirii la care nu putem renunța nici despărțindu-ne pentru totdeauna de ea.

basn cu darius

BASM CU DARIUS

Darius, tu nu trebuie să renunți, trebuie să te întorci de acolo de unde ai pierdut totul, de la capăt să reiei lupta, tocmai de la marginea, de la începutul probabilei erori... Există undeva pe acest drum o posibilitate de a reveni victorios, chiar căzind... Înțelege, Darius, ce-ți spun nu e o farsă... nu e doar sfinta încăpăținare că și fundăturile duc undeva.

Darius cumpănii arma grea care îi oscila în mână ca o balanță în echilibru. Privi spre muntele aspru din fața sa. Să se întoarcă? Ar fi fost o recunoaștere că EL a cișligat, că nu se poate face nimic pentru a schimba ceva din cele întimplate. EL o luase făcînd uz de toate puterile sale — pe care nu și le putea explica, deși logica lui cea mai logică se străduia să le înțeleagă — și o dusesse undeva sus înspre crestele ascuțite și albe ale munților aceștia care-i interziceau drumul înainte, îi sfîșiau privirea ca muchiile tăioase, reci, dîndu-i a înțelege despre neprietenia locurilor.

Darius, înțelege, trebuie să cîștigi acest joc al răpirii. El e pentru tine o încercare a unei închipuite iubiri pe care n-ai avut-o, dar ai dorit-o sau ai avut-o fără a o dori îndea-

juns. Vezi, acum trebuie s-o dorești mai mult și asta e încercarea. S-o dorești.

Acum trebuie dorit totul cu o nelegiuită încăpăținare, până la moarte, până la moartea altor speranțe, vrei să spui, probabil.

Darius mai făcu vreo cîțiva pași. Privi stîncă lucioasă și-și ridică fruntea spre înaltul ei, spre vîrfurile ce părea că nici nu există, pierzîndu-se undeva spre locul la care ochiul nu ajungea. Își puse arma la spate pentru a avea mîinile libere. Avea acum mare nevoie de ele. Dacă va birui lipsa lui de încăpăținare, stîncă n-are cum să reziste, doar încăpăținarea e mai înaltă decît acest inert bloc de piatră inexpressiv ca o metaforă uzată. Ea dispăruse luată în noaptea aceea cu tunete ce parcă mutaseră din loc toate stîncile, rupseseră toate cărările, rătăcindu-le, că nu se mai putea nimeri nici un drum spre vîrfurile muntelui. EL venise pe neașteptate plutind pe carul LUI ca un nor greu și cenușiu, dar alunecînd nebănuit de viclean prin preajma casei sale durată cu atîta trudă și zidurile de pază n-au fost de ajuns pentru a opri zborul LUI și s-a simțit în aer o miazmă rău mirositoare a trupului LUI vrăjitoresc și bolnav. Și cînd a plecat luînd cu EL tocmai ceea ce...

Darius, atunci n-ai făcut ce trebuia, atunci ai pierdut partida. În acea unică clipă.

Există clipe, Darius, chiar fără importanță pîrînd, cînd de un gînd al nostru nevenit la timp se leagă toate înfrîngerile ce vor urma. Ajunge să aștepți prea mult, ca să nu mai ai ce aștepta după aceea. De ce ai

rămas nemișcat mai mult decît trebuia? Acum încearcă să prinzi din urmă mișcarea nefăcută la vremea cînd trebuia încercată. Hai!

Darius se cațără pe prima stîncă. Colții ascuțiți îi răneau toate încercările. Nu renunță. Începu lupta disperată cu lașitatea lui ascunsă, cu neîncrederea. Pas cu pas, muchie cu muchie, stîncă cu stîncă, mușcîndu-și buzele pînă la rană, urcă spre acel dușman nevăzut lui acum. O să-l biruie și o să-și ia dreptul înapoi. Chiar dacă timpul trecuse prea repede și prea mult, chiar dacă se hotărîse greu, nu trebuia să creadă că nu se mai poate face nimic. Se poate...

Darius, acum ai să vezi că se poate. Doar există o dreptate, nu? Dar dacă e tîrzie...? Ah, dar nu lăsa iar otrava asta a anilor tăi să te încovoae. Nu! Există o clipă cînd se poate recupera totul. Trebuie doar să ai grijă să nu cazi cumva înainte sau după ea. Nu e numai calcul sau nu ești lucid cu totul sau nu ți-e limpede operația asta. E vorba de așteptări, de a te opri să aștepti la momentul cînd ai văzut că asta nu aduce nimic bun. Deci eroarea. Dar înțelege, Darius, exact atunci trebuie, cînd vezi asta. Dacă te mai gîndești, pierzi, deci nu mai gîndi sau nu mai gîndi cu arma în cumpănă. Trebuie să tragi decum ÎL vezi.

Darius ajunsese aproape de crestele munților. De le va atinge, va începe coborîșul pe lumea aceea de dincolo, unde el este mai tare și celălalt va fi învins și îi va lua totul LUI, celuilalt. Acolo,

dincolo, memoria care l-a jignit prin ce îi întoarce mereu din urmă, nu mai are nici o putere, nici măcar nu-l va sîcîi ca o plictiseală comună. Cînd va depăși muchia, se va răsturna cu fața înainte asupra dușmanului său, care a venit plutind pe aripile sale, ca într-un basm unde ar putea juca rolul răpitorului acela de prea frumoase Ilene-Cosînziane. El, însă, va fi poate așa cum stă acum, cu arma pregătită, nu ca un Făt-Frumos — cum să mai fii frumos cînd încă ești un înfrînt? — dar va avea totuși curaj, ceea ce îi va putea da ei speranța că va fi salvată din ghiarele LUI lungi, tot ca în basme sau ca în coșmarul copiilor.

Darius, acum vei face în cîteva, puține momente, tot ce n-ai făcut și trebuia să faci în întreaga viața ta. Da, totul repede și bine. Pripeala nu mai e un pericol. Cînd ai pierdut o viață întreagă, niciodată nu te poți pripi îndeajuns ca să refaci un teren despre care tu trebuie să fii primul care să crezi că nu e încă pierdut... Acum, Darius, hai! Ea te așteaptă s-o salvezi. Hai, creasta a ajuns la fruntea ta; uite-o cum a coborît pînă la ochiul tău ce a început deja să vadă ceva de dincolo. Vezi ce limpede e totul? Se vede pînă departe, pînă în marginile de dincolo de...

Darius făcu ultimul pas, încăleacă sfîrșit de oboseală coama muntelui, respiră adînc și privi valea aceea prelungă ce se deschidea nesfîrșit de albă, de clară și luminoasă. Dincolo era ziuă, sau se făcuse acum pentru el, ca să-i lumineze acest

drum al ultimei sale victorii, căci victorie trebuia să fie.

Nu fi trist, Darius, trebuie să existe și în șirul victoriilor una ultimă, aceea care o obții înainte de a constata că nu mai ai dușmani. Atunci când nu ai cu cine lupta, nu ai nici cum să mai fii victorios. E trist, Darius, ce să facem, ne trebuie și dușmanii!

Dușmanul acela înaripat care-i răpise avântul și dreptul său va veni în bătaia puștii sale.

Și răfuiala cu nedreptatea făcută, cu ezitarea de altădată, se va petrece acum, tirziu, e drept, dar se va petrece, aici, dincolo de muchiile aspre ale munților care i-au înroșit mâinile și i-au sfârșit respirația. Dar n-are importanță, după urcuș nu poți fi altfel decât puțin obosit; se va odihni, după ce va învinge ca un Făt-

Frumos zmeul. Și zmeul vine întotdeauna la sfârșitul basmelor, special pentru a fi înfrânt. Doar atât că e sfârșitul basmului...

romanță pentru E

ROMANȚĂ PENTRU Ț

Motto :

A. s-a născut cînd mi-era foame.

— Acum ascultă !

— Nu ascult !

— Așteaptă să-ți spun această întreagă poveste. Tu veniseși...

— Eu n-am venit niciodată !

— Ai venit în seceta aceea ce se cheamă singurătate, cînd pe plopî îi dor vînturile uscate.

— Dar plouase zile și nopți, fără milă și odihnă, ca într-un început de război, cînd dușmanii se mușcă încă proaspeți, asemeni fiarelor.

— Nu ! Tu veniseși amestecîndu-mi fraudulos toate simțurile și mai ales, cel special, unic, al speranței, cînd se poate crede că umbrelele noastre de soare ne apără și de ploile furibunde.

— Dar eu n-am fost acolo. Eu eram pe oceane pustii, unde vîntul obosit adia a prietenie de naufragiați ce se vor iubi mereu între ei pentru că i-a iubit o vreme moartea.

— Ba erai. Erai cu mine, erai în sîngele meu mult prea subțire pînă atunci pentru a putea purta o iubire.

— Dar eu nu te-am iubit...

— Mă iubeai cu speranța cerbilor hăituiți, atunci când și ei așteaptă vînătorii, dar pentru lupi.

— Există o speranță a morții dușmanului. Asta nu înseamnă...

— ...că nu mă iubeai. Mă iubeai avînd spaima că toate drumurile duc în cursă, într-o cursă a cerbilor și a lupilor.

— Eu eram doar posibila victimă. Așteptam o ocrotire a cuiva necunoscut așa cum aștepti după-amiezele poștașul să-ți aducă o veste pe care de fapt n-ai motive s-o aștepti, n-ai de unde. E ca o bătaie în ușă cînd n-are cine veni, sau cînd te afli într-un oraș necunoscut, fără cunoștințe, e ca o dorință căreia nu i-ai aflat încă numele.

— Dar mă iubeai...

— Da, te iubeam exasperată că nu poate fi înțeles ceva ce este așa de simplu de înțeles. Avem nevoie de iubirea noastră, ca de strada noastră, de orașul nostru, ca de casa noastră, de iatacul nostru, unde să respirăm aerul nostru familiar, al nostru, înțelegi? Trebuie să fie un om al nostru care să ne dăruiască acest aer. Dacă el nu există, îl inventăm noi, atunci cînd ne este foame de noi înșine, să știi, nu de altcineva. Asta nu se cheamă egoism, ci doar dorința noastră de identitate. Nu putem călători clandestin prin viață, nu putem fi mereu pasageri frauduloși. Trebuie ca o dată și o dată 'cineva să ne ia de după umeri și să ne spună: „Vino cu mine. Sînt cu tine. Sîntem doi. Nu sîntem singuri. O să avem un permis de liberă trecere pe un nume anume. O să existăm cu

adevărat. O să fim recunoscuți că sîntem și noi în preajmă. O să avem acest drept".

— Dacă știai toate acestea, de ce nu m-ai... (aici manuscrisul învechit al acestui dialog s-a șters și nu se mai înțelege nimic).

— Te iubesc! Te iubesc! Te iubesc! Te iubesc, colectivitatea mea necesară. Te iubesc... pentru că... (aici, iar nu se mai poate citi nimic în manuscris).

circul

CIRCUL

Ploua neconținut de două săptămîni. Sub cerul plumburiu zilele se scurgeau întunecoase, parcă era mereu pe înserat. Totul era ud, încît aveai impresia că orice atingi e moale, îmbibat de apă. Toamna, mai păcătoasă ca de obicei, se lungise peste măsură. Drumurile aproape că nu se mai vedeau de sub apă, părăind și ele niște riuri.

Bătrînul circ ambulant se tîra pe șosea cu cele patru vagoane ale sale trase de caii și ei bătrîni, slabi, nemîncăți și pe deasupra uzi. Șiroaiele de apă le cădeau în perdele subțiri, ondulate pe coastele lor proeminente de animale libnîte de foame.

Înaintau greu. Drumul era plin de gropi adînci și dese, iar vagoanele greoaie amenințau din moment în moment să se răstoarne.

Înăuntru, cei din trupă, zgribuliți de frig, nu scoteau nici o vorbă. Ultimul spectacol fusese un eșec ca și altele din anul acela. Nu mai mergea. Trupa slăbise. Cei mai buni pleaseră. N-au mai putut îndura. Unii s-au angajat la alte trupe, alții se hotărîră să încerce o meserie, oricare alta. Mai erau vreo douăzeci cu totul. Incropiseră cu greutate un program nou după slabele puteri pe care le mai aveau, dar ultimul spectacol fusese fluierat

și lumea, puțină câtă era, ceruse banii înapoi. Cu un număr jalnic de dresură de urși — și aceștia slăbiți de nemîncare — și cu cîteva salturi mortale nu se mai putea continua. Parcă nici Mitică, clovnul, nu mai avea haz. Da, nu se mai putea continua, toți gîndeau la fel, dar nici unul nu avea curajul să rostească cu glas tare asta.

Ce-ar fi făcut după aceea? La altceva nu se pricepea nici unul din ei. Din tată-n fiu atîta învățaseră. Erau născuți și crescuți la circ. Părinții, bunicii lor din circ trăiseră. Niciodată nu fusese ușor. Dar aveau succes și indiferent cîte mizerii îndurau, atunci cînd în arenă răsunau aplauzele, toate necazurile se topeau și era amețitor de frumos. Nici nu cereau mult de la viață. Să poată trăi, să aibă ceva de mîncare, dar în primul rînd să fie iubiți acolo, în arenă, în costumele lor strălucitoare. Să știe că nu mai e nici un loc liber și că afară mai sînt alții care ar dori să intre.

De fapt, ei nu trăiau cu adevărat decît în arenă. Zilele se scurgeau în așteptarea serii cînd toate luminile se aprindeau și cînd cupola circului devenea turnul unui castel de basm. Erau două lumi în viața lor: cea obișnuită de zi, cu drumuri lungi, obositoare, cu lucrul în mare grabă la instalarea sau strîngerea circului și a doua lume, pentru ei singura adevărată, de seară, cea din timpul spectacolului. Tot ce fusese pînă atunci urît, greu, neplăcut, se topea făcînd loc frumuseții. Orchestra cînta sacadat marșul de deschidere a spectacolului, luminile erau aprinse peste tot, în așa fel că nu mai aveau nici umbră și

poate tocmai de asta li se părea că plutesc undeva, sus, într-un aer pur. Ei erau eroii sărbătorii ai serii. Nu era cu putință să nu fie fericiți, căci în asemenea momente, cînd ieșeau în arenă acoperiți de lumini și de aplauze li se părea că au totul, că fericirea este posibilă, ba chiar reală.

Dar acum... Totul ieșea pe dos. Erau mai puțini, mai slabi, mai bătrîni. Copii să le ia locul nu mai veniră pe lume. În ultimii ani femeile lor deveniseră aproape toate sterpe. Tot cei bătrîni duceau greul programului, dar în ce hal! „Duo trapez” care altădată ținea sala înspăimîntată, cu sufletul la gură, încărunțiseră și încet, încet, simplificară numărul în așa fel că acum era o joacă chiar pentru cel mai nepretențios spectator. Dar nu numai ei. Toți cîți mai erau au fost nevoiți să-și simplifice numerele. Înainte puteau fără greutate să încropească un program de patru, chiar cinci ore. Acum abia reușeau să adune cîteva numere pentru o oră, o oră și jumătate.

De după o colină se ivi un orășel cu căsuțe aproape ca de sat. În ochii tuturor se citea speranța. Poate vor reuși să adune cîteva bani. În ziua aceea nu mîncaseră încă. Bucuria le fu, însă, de scurtă durată. Unul din caii ce trăgeau primul vagon se poticni și căzu. Încercă să se ridice. Oamenii îl sprijiniră. Dar calul, cu un ionit scurt, se prăbuși mort. Asta mai trebuia. Opintindu-se, cîteva traseră vagonul pînă în marginea orășelului.

Stăteau cu toții tăcuți, cu privirile ațintite în pămînt. Nu aveau curajul să se uite unul

la altul. Și spectacolul acesta fusese jalnic. Veniseră cîteva zeci de oameni, din care plecaseră jumătate. Ceilalți, nemulțumiți, vociferaseră. Bietul Mitică ieșise din arenă în fluerături, cu lacrimi mari rostogolindu-se pe obraji, spălînd fardurile sale de clown.

Și acum tăceau. Toți își dădură seama că, fără nici un cuvînt, hotărîrea fusese luată. Inevitabilul se întimplase. Trebuia să se despartă. Vor vinde ce se putea vinde, vor împărți între ei banii și ce se putea lua din ce rămînea nevîndut. Apoi vor pleca, fiecare undă va putea.

„Șeful”, cum îi ziceau ei, vorbi, în sfîrșit, cu mare greutate, înecat aproape :

— Da. Asta e. Să vedem ce putem să vindem. Cîțiva să meargă pe uliți să spună că vindem tot. Vom da la fiecare ce-am cîștigat din vînzare. Dacă rămîne ceva din lucruri, luați-le.

Lumea se strînsese destul de repede. Venise fiecare la gîndul că va găsi ceva de cumpărat pentru gospodăria lui. Unii veniseră din curiozitate. Oricum, zicea cineva, nu vezi în fiecare zi cum moare un circ. Cei tineri se adunaseră ca la o distracție ciudată.

Tîrgul începu. Localnicii se plimbau printre șirurile de lucruri întinse ca la piață. Și aveai ce vedea : lăzi de diferite mărimi, frîghii, bare de oțel, bîrne de brad, scînduri, panouri de lemn și pînză vopsite, sau pictate, haine de cele mai felurite mode (fracuri, rochii lungi, pantaloni, cadrilați de clown), colivii, unele cu păsări, baticuri colorate, farfurii, mingi enorme de gumă, multe foi de cort, papagali vorbitori, un cîine dre-

sat, un șarpe imblinzit, doi urși mari dar tare slăbănogi. Erau de vânzare și cele patru vagoane cu roți de cauciuc precum și caii bătrâni. Se găseau și multe alte mărunțișuri. Puteai cumpăra lucruri cu totul imposibil de găsit cu alt prilej. Se adunase lume și din satele vecine. La prețuri de nimic mulți luară și ce le trebuia și ce nu. Doar localnicii se târguiau cu înverșunare și aproape că fixau ei prețul, simțind că oricum vor cumpăra pînă la urmă tot ce ar fi dorit.

Cîțiva făceau glume pe socoteala bieților „cincari”. Aceștia, tăcuți, cu lacrimi în ochi, urmăreau tot ce se întîmpla. Către seară se vînduse mare parte din lucruri. Mai rămăseseră și urșii care așteptau liniștiți, cuminți, să li se decidă soarta. „Șeful” îi oferi gratis oricui i-ar fi dorit. Nimeni nu se arăta dispus să-i ia.

Încet, încet, lumea se împrăștia. Cei din trupă rămăseră pe cîmpul din marginea orașelului împreună cu urșii care așteptau în continuare liniștiți, uitîndu-se la stăpînii lor. Adunară ce mai rămăsese: cîteva haine pomozite, cîteva frînghii, 2—3 lăzi. Împărțiră hainele. Apoi „Șeful” adună banii. Nu erau mulți. Făcură socoteala cît ar veni la fiecare. De fapt nu vînduseră circul, ci mai degrabă se lăsaseră jefuiți.

Se punea întrebarea ce să facă cu urșii. În orașel nu-i puteau lăsa. Se deciseră ca dresorul să-i ducă undeva la cîțiva kilometri, în pădurile ce se vedeau pe dealurile din jur și să le dea drumul acolo.

Veni și clipa despărțirii. De fapt nici unul n-ar fi plecat de lângă ceilalți și nu știau încotro să se îndrepte.

Se uitau unii la alții. Ezitau. Ar fi trebuit să-și spună ceva la despărțire. Doar îi legau atâtea tristeți și bucurii, atâtea seri de neuitat sub cupola cerului, atâtea ani împreună. Unii dintre ei erau și rude.

Încet, încet, se împărțiră în grupuri. Așteptau parcă ceva. Își strînseră mâinile în tăcere. Femeile plîngeau. Bărbații, încruntați, aspri, voiau să pară nepăsători.

Unii se pregăteau să o ia înapoi pe drumul pe care veniseră, cu gândul poate de a se angaja la mica fabrică de cherestea pe care o zăriră din mers. Alții se îndreptau spre gară să ia trenul undeva... Ceilalți o luară pe drum înainte... fără să știe unde, gândind că or să vadă unde vor ajunge și ce vor face.

Mitică o luă și el pe șosea, cu mersul său legănat, deformat după douăzeci de ani ai meseriei sale de clown. În urmă venea dresorul cu cei doi urși după el, greoi, parcă triști și ei.

Din cînd în cînd Mitică se întorcea, privind dresorul ce-l urma. Șoseaua străbătea pădurea. Dresorul se opri, apoi hotărît intră în pădure, făcu cîțiva pași, dezlegă urșii și bătîndu-i prietenește cu palma pe spinare, îi împinse înainte, iar el se întoarse repede și fugi spre șosea. Clownul îl aștepta. Îi ocoli privirea...

Fără să schimbe nici o vorbă o luară înainte, unul în spatele celuilalt cu capetele în pămînt. Nu după multă vreme auziră un tro-

pot surd în spatele lor. Se întoarseră. Urșii se apropiau alergînd. Ajunși în drepul dresorului, îl încadrară strîns, mîngîindu-l aproape cu blana lor. Se opriră. Dresorul, nehotărît, se juca nervos cu cureaua de la zgarda ce-i rămăsese în mînă. Apoi, respirînd adînc, se hotărî.

Începu să lovească urșii cu cureaua, furios, înjurîndu-i, și îi goni iar spre pădure. Urșii se feriră și apoi dispărură în goană printre copaci. Omul iuți pasul pe șosea pentru a-l ajunge pe cel din față, clovnul care urmărise scena din apropiere. Alergau amîndoi gîfîind. Deodată urșii apărură din nou, chiar lîngă ei. Clovnul luă o bucată de lemn uitat pe marginea șoselei și, împreună cu celălalt, lovi cu disperare animalele, care nemaiputînd răbda se afundară din nou în pădure pentru a reapărea nu după multă vreme în drum.

Cei doi își dădură seama că nu pot scăpa de urși. Începură să-l lovească năprasnic, pînă cînd animalele se înfuriară și începură să opună rezistență. Pe nesimțite totul se transformă într-o luptă pe viață și pe moarte. Oamenii nu putură rezista. Dresorul căzu primul, sfîrtecat de labele urșilor. Clovnul încercă să fugă. Abia făcu cîțiva pași cu mersul său legănat, profesional, și fu ajuns de unul din cei doi urși. Trîntit la pămînt, nu mai apucă să se apere.

Urșii stătură apoi un moment speriați și dispărură de astă dată definitiv în pădure.

Cei doi fură găsiți abia a doua zi. Dresorul murise. Clovnul mai trăia, dar se vedea că n-o s-o mai ducă mult. Și, într-adevăr, deschise ochii, privi la cel aplecat asupra lui.

Începu să vorbească. Se înțelegea foarte greu ce spunea. Despre circ vorbea, despre viață, a lui probabil. Din cînd în cînd rîdea, se strîmba, ca un bun clown ce era. Începea o glumă, fără a apuca s-o termine. Își amintea cîte ceva din frumoasele și neuitatele seri de sub cupola cercului. O lacrimă îi fugea de sub pleoape, apoi iar rîdea sfîșiat. Dar nimic nu se înțelegea clar din ce voia să spună. Deodată, cu fața luminată, privi în jur. Cu un efort, spuse clar de astă dată :

— S-a sfîrșit reprezentația, dragii mei spectatori !

Apoi muri liniștit.

păpuşa

PĂPUȘA CU CLOPOTEI

Telefonul sună. Mihai, aproape prin somn, cu o frîntură de vis încă în minte, întinse cu greutate mîna spre receptor.

— Alo! Da.

— Mihai Pantea?

— Da.

— Mihai? Liana la telefon.

— Liana?

— Da. Nu mai ții minte? Liana Cosma. Se poate, Mihai, să nu mă mai recunoști?

— Ah! Liana, iartă-mă, dar acum m-am trezit. Cum să nu-mi amintesc? Eram însă buimac de somn. Ce faci? Cu ce ocazie la București?

— O să-ți povestesc.

— Mă bucur imens că m-ai căutat.

— Ești drăguț. Același, ca altădată.

— Nu, sincer mă bucur. Au trecut cîțiva ani. Stai să vedem cîți?

— Te ajut eu. Sîntem în 1966. Ultima dată ne-am văzut în 1959.

— Deci 7 ani.

— Și tot aici, în București.

— Da. Pot să te văd?

— Diseară. Abia am venit. Îți telefonez din gară. Mă duc acasă. La vechea mea casă. Închipuiește-ți că tot acolo trag. Stau la a-

ceeai gazdă. Cred că diseară ne putem întâlni.

— Unde?

— Fixează tu.

— Pot să te iau de acasă?

— Mai știi drumul?

— Cred că da.

— Când vii?

— La șase.

— Bine.

Își mai spuseră câte ceva, și apoi Mihai lăsă receptorul.

Pe atunci ea era studentă la geologie. Așa cum se întâmplă de obicei, un prieten i-a prezentat-o și o vreme se întâlniseră întâmplător, împreună cu ceilalți din grupul lor. Apoi Mihai o invitase la un film. Pe nesimțite se apropiară tot mai mult. El abia terminase facultatea și din primul salariu, — salariul festiv, cum îi spusese — petrecuseră o seară frumoasă într-un restaurant la șosea. Au rămas până târziu. Ca întotdeauna în asemenea cazuri, își povestiseră unul altuia viața cu acel plus de sinceritate pe care îl creează atmosfera de ciudată intimitate a unui restaurant. Muzica, ora târzie din noapte, puțină băutură, toate contribuie la ștergerea contururilor severe ale discreției obișnuite. Li s-a părut că se cunosc mai bine, că se cunosc de mult, că s-au căutat mereu, că aveau nevoie unul de altul pentru a se destăinui. Poate că li s-a părut sau poate chiar așa a fost, că fiecare a ascultat povestea vieții celuilalt cu atenție, cu înțelegere. Când sîntem înduioșați de noi înșine și credem că celălalt ne înțelege, începem să-l iubim puțin. Dar poate că

a fost altceva, sau poate că a fost mai mult. În orice caz ce a urmat a fost mai mult.

El a condus-o noaptea târziu acasă. Liana l-a rugat să între. Mihai nu-și mai amintea exact ce se întâmplase apoi în seara aceea. Fuseseră amândoi foarte stingheriți. Ea aproape regreta că-l chemase. Se gîndea probabil că o să-i facă o „impresie proastă”, cum zicea fetele, colegile ei. Lui, încurcat, îi fu teamă să facă sau să spună ceva, gîndindu-se că ea l-ar crede necuviincios sau prea îndrăzneț. Conversația a fost banală, monotona, prudentă. La un moment dat nu mai avură ce să-și spună. Pînă la urmă ea salvă situația. Îi arătă o păpușă din material plastic. Nu era deloc frumoasă. De fapt, păpușa se compunea din niște sfere: una era capul, două mai mici, urechile, alta era pieptul și o alta mai mare abdomenul. O păpușă ca oricare alta, dacă nu de-a dreptul urîță. Dar de cum o mișcai puțin, răsunau din interiorul ei niște clopotei dulci, suavi, ca un zvon adus din depărtări. Sunetul lor era pur, de cristal, și aveai impresia că vibrează într-o altă atmosferă decît cea a noastră, pămînteană. Fără să vrei, sunetul lor îți chema în minte o lume de undeva de sus, din înălțimi necuprinse, din ceruri nebănuite. Clinchetul lor muzical era proaspăt, tineresc, puternic, deloc strident. Era mai curînd de o putere reținută, bănuită și își modifica tonul după felul cum mișcai păpușa.

Legănată lin, ușor, clopoteii din interior chemau parcă visele noastre cele mai frumoase, iar sunetele se pierdeau treptat, încet în ecouri prelungite, departe, probabil acolo

unde se pierduseră și visele. Dacă o mișcai sacadat, cu pauze scurte, păpușa îți rechema un trecut misterios, amintindu-ți de lucruri ce au fost o vreme și apoi s-au depărtat de noi, pentru că sunetul dispărea și el discret, topindu-se în vid, în pauzele dintre mișcările păpușii. Dacă o săltai în sus și o opreai brusc, sunetul clopoțelilor vibra intens, tulburător ca o dorință a noastră adinc tăinuită. Dacă o roteai continuu, sunetul ieșea uniform, nesfârșit, asemănător durerii care nu se uită niciodată.

Dar cel mai tulburător sunet puteai să-l auzi dacă mișcai păpușa fără nici o regulă, dezordonat, imprimându-i schimbări de direcție neașteptate, când repezi, când foarte lente și apoi combinându-le între ele. Atunci devenea parcă altul, se amplifică, era tragic și vesel în același timp, câștiga rezonanțe nebănuite, lăsa impresia unor înălțări și prăbușiri amețitoare ca tot ce trăim până la un moment dat sau tot ce așteptăm cu nerăbdare să trăim, dar avînd ceva și din spaima neprevăzutului. Clopoțelii erau parcă adieri mîngîietoare de vînt sau uragane pustiitoare.

Atît își amîntea din prima seară.

S-au mai întîlnit apoi de nenumărate ori. Cînd o vizita făcea mereu păpușa să cînte. Farmecul păpușii și poate chiar a sunetelor pe care le scotea nu se găsea în bilele ce o compuneau, ci, mai curînd, în ceea ce te făcea să-ți imaginezi muzica ei. Cu ochii închiși puteai să te gîndești la orice, ascultînd.

S-au văzut destul de des o vreme. Cum era de așteptat, și fiecare din ei o simțise, începură să se iubească. Mihai, omul rece și

calculat de pînă atunci, deveni pasionat și romantic, cum nu fusese decît la optsprezece ani. Iubirea lui a însemnat o dăruire totală. Nu se întrebasese niciodată de ce o iubește (Cînd începem să ne susținem sentimentele noastre argumentîndu-le prin calitățile celui-lalt, e un semn că iubirea noastră are nevoie de proteze). E drept că Liana era de o frumusețe care te tulbura și nici nu-ți permitea să argumentezi logic. Asta pe lîngă faptul că Mihai se simțea întotdeauna lîngă Liana așa cum crezuse că te poți simți lîngă o femeie pe care o iubești. Și i se părea de ajuns.

Dar lucrurile ce s-au întîmplat după aceea, Mihai și le poate explica mai greu, ca de altfel, atîtea altele pe care nu le vom pricepe niciodată. Ea a terminat facultatea și a plecat undeva pe un șantier din țară. Și-au scris o vreme. S-au revăzut pentru cîteva zile în București. Apoi ea a plecat din nou pe un șantier din provincie și de aici în altă parte, pînă cînd i-a pierdut urma.

Cu trecerea lunilor și anilor scrisorile au devenit din ce în ce mai rare. Cînd ea venise odată în București, el era plecat într-o delegație. Altă dată nu l-a găsit la telefon și apoi nu l-a mai căutat deoarece stătuse doar două zile și nu avusese pur și simplu timp. Încet, tot pe nesimțite, cum începuseră să se iubească, uitarea se așternu ca o ceață între ei.

Acum poate mînată de o amintire, poate de un gînd mai vechi, poate de vreun obiect dăruit de el, găsit pe undeva, Liana îl căutase la telefon.

Mihai ajunse pe la șase fără zece. Strada o găsi aproape fără nici un efort. Ajuns în fața casei, o recunoscui. Sună. După câteva secunde ușa se deschise. Simți cum îl învăluie treptat emoția. În prag apăru Liana. Era tot ca altădată, poate că și zimbetul ei nițel stingher să fi fost același, ca pe vremuri. Dar parcă era prea stingher acum. Îi sărută mina. Intrară. După ce îl invită să ia loc, se priviră. Dar nu în ochi, ci parcă ocolindu-se. Ea încearcă să joace rolul gazdei, cât mai firesc cu putință, simulând chiar obișnuința. Dar nu-i reușea. Îi turnă coniac în pahar. Băură ciocnind tăcuți. Fiecare ar fi vrut să spună ceva și le părea rău că nu puteau s-o facă. Până la urmă Liana cu un efort, zîmbind cât putu mai vesel, spuse :

— Știi? Mai am păpușa aceea cu clopoței. Vrei s-o asculți?

Mihai încuviință tăcut și luă păpușa. O mișcă la început încet, încet de tot, apoi mai repede, mai repede, aproape cu furie și când i se păru că o obosi îndeajuns, o legănă doar, din ce în ce mai rar ca pentru a o odihni. Sunetele clopoțeilor răsunară limpezi ca un izvor lin, apoi asemănător unui riu năvalnic, parcă de undeva de departe, de departe de tot, din urmă, de undeva din trecutul îndepărtat, chemînd ceva ce nu mai putea veni niciodată. Mihai ascultă ultimele acorduri ale păpușii și se gîndi că ar fi foarte interesant să vadă cum arată clopoțelii din interiorul ei. Poate așa și-ar fi putut

explica de unde vin și cum se nasc acele sunete ciudate ce ne cheamă în memorie atitea lucruri și întâmplări de mult duse. Poate tot pe această cale ar fi putut ajunge să înțeleagă chiar mecanismul amintirilor. Cine știe, păpușa, cu tainele ei știa... Dar pentru asta ar fi trebuit s-o desfacă, s-o strice, ca să privească înăuntru. Și poate nu e bine niciodată să ne distrugem păpușile.

fuga

FUGA

Mai privi încă o dată în jur. Cămăruța ce fusese a lui de atîția ani părea în amurg și mai întunecată ca de obicei. Pereții afumați se pierdeau treptat în întuneric cu cît se apropiau de colțurile înnegrite. Încercă să-și amintească dacă nu uitase nimic. Lingă sobă zăcea o grămăjoară de hîrtii rupte mărunț, care nu mai încăpuseră în soba ticsită. Rupsesese tot ce amintea de viața lui de pînă acum. Scrisorile primite, mai ales ale Lidiei, le făcuse bucățele cît mai mici cu putință, vrînd parcă să le facă să dispară cu totul. Le-ar fi dat foc, dar nu se putea. Soba era înfundată de astă iarnă. Propriile scrisori returnate cine știe cum sau trimise pachet înapoi rămăseseră ultimele, dar pînă la urmă nu supraviețuірă nici ele. Fără să vrea deveni melancolic. Să dea telefon lui Andrei? Să-i spună că pleacă? Nu, n-avea sens, din moment ce știa că el se opusese cînd a auzit de intenția sa. Mai stătu un moment pe gînduri, apoi ridică geamantanul. Nu era nici mare și nici greu. Aici era tot ce avea. Cîteva cămăși, niște pantaloni de vară și altele, puține de acest fel. Cărțile le vînduse. Erau prea grele și incomod de cărat la drum. Ieși și închise ușa cu cheia. Ridicînd privirea

văzu cartea sa de vizită prinsă cu pioneze. „Radu C. Stanca”. Îi veni să rîdă: „Cine dracu, îi dăduse ideea? A, da, actorășul acela de la Teatrul de pe Giulești care-i spusese că orice om „bine” trebuie să aibă cărți de vizită tipărite”. Așa ajunsese să-și pună și pe ușă una. O rupse înjurînd încrîncenat în gînd: „Fleacuri, fasoane...”.

Urcă scările înguste și murdare pînă la portar. Nea Sandu îl întîmpină cu „S’ trăiți domn’ Stanca”. Radu dădu din cap răspunzînd la salut. Zîmbi în sinea lui, fără să vrea. Multe văzuse portarul ăsta. Chefurile pînă la ore tîrzii, vizite de-ale „damelor”, vorba lui, și uneori chiar scandaluri. Dar închisese ochii discret. Practica un șantaj făcut cu evidente semne de simpatie pentru isprăvile lui. E drept că Radu îi dădea de băut, țigări și uneori îi avansa mici sume cu titlu de împrumut, pe care uita intenționat să i le ceară înapoi, așa cum nea Sandu uita să i le restituie.

— Pleci de tot, domn’ Radu?

— Da.

— Unde? Lași Bucureștii? Simțise el ceva.

— Da. În provincie, la o rudă.

Își mai ziseră cîte ceva. Nea Sandu declară, aproape teatral, că n-o să mai găsească un locatar așa simpatic și „de viață”. Își strînseră mina. Radu simți un fel de silă. Pe stradă își dădu seama că sila nu-l părăsește, că dimpotrivă, toată bruma de bună dispoziție se dusesse. La colț văzu un telefon public. Se opri. Ar fi trebuit, totuși, s-o anunțe pe Lidia că pleacă. Dar îi fu teamă că o să dea peste mătușa ei, la care sta. După cele

întimplate, se aștepta la vorbe grele. Ezită și apoi se îndreptă spre tramvai. Începu să plouă. Își îmbracă fișul și așteptă să vină 2.

În gară gîndul de a telefona îi veni din nou. Dar în forfota și gălăgia de pe peron tot n-ar fi putut auzi nimic la receptor. Se urcă pînă la urmă în tren. Își ocupă locul și așteptă plictisit plecarea. Se uită la ceas. Mai era un sfert de oră. Simți că ceva îl macină, îl frămintă. De ce să se ascundă: și părea rău că pleacă. Oricum, aici își înjghebase un anumit mod de viață. Avea un serviciu, nu grozav, dar, oricum, era ceva. Mai ales că avea un șef care-l crezuse întotdeauna un mare talent și nu făcuse niciodată nazuri cînd îi spunea că merge să filmeze sau să repete la teatru. La drept vorbind treaba la serviciu mergea și fără el la fel de bine. Și totuși, acum trebuia să plece din București și nu mai tîrziu. După cele întimplate nu se putea face altfel... Trebuia.

Vagonul se zgudui cîteva clipe, apoi peronul începu lin să alunece în urmă. Radu se ridică brusc, aproape întinzîndu-se spre valiză, ca într-o hotărîre de ultim moment, dar apoi, strîngînd din dinți, se stăpîni și ieși nervos pe culoar. Simțea un gol în el, în jurul lui de parcă ar fi fost suspendat undeva sus de tot. Deodată își dădu seama că e singur, că va fi singur de acum încolo, și i se făcu teamă. Ce va face? Și la urma urmei de ce plecase? Se îndreptă aproape orbește spre vagonul restaurant, clătînîndu-se și ceru un coniac. Hotărîrea fusese luată. Se va duce în orașelul acela de munte la vechiul coleg de liceu, acum inginer la mica fabrică

de acolo. Îi scrisese. Horia era un băiat bun și serios. Poate prea serios. O să-l ajute. N-o să-l lase pe drumuri. Îi ceruse să-i caute un serviciu. Orice. Dorea să muncească. Ceea ce făcuse pînă acum fusese bătaie de joc, nu fusese muncă. În lunile de vară mai mult lipsea de la serviciu decît era prezent. Săptămîni întregi nu-l vedea nimeni la birou. Și toți închideau ochii, știindu-l la Buftea. Și măcar dacă ar fi jucat vreun rol. Figurație, atîta făcuse. O dată fusese un țăran care traversa cîmpul din fața aparatului, cărînd un lemn gros pe umăr. Regizorul îl întorsese de nenumărate ori, acuzîndu-l că nu știe să pășească apăsător, ca un țăran adevărat. Nici acum nu i se vindecase bine rana de la umăr.

La Teatrul Giulești figura pe distribuție în vreun spectacol la „soldați, popor etc.". Și, totuși, avea un farmec viața asta, așa, provizorie, cum era. Erau momente cînd i se părea că este într-adevăr actor, mai ales atunci cînd aflîndu-se în vreun local cu actrii, unii foarte cunoscuți de public, avea impresia că e unul de al lor.

Privi pe geam. Trenul ieșise de mult din București și gonia pe cîmpia întinsă și prăfuită. Doar șes, de jur împrejur, nici o ridicătură, o movilă măcar. Totul i se părea dezolant, părăsit. Din cînd în cînd se mai vedea cîte o casă, o fermă, rar cîte un om. Mai sorbi din pahar. Ultimul coniac îl băuse aseară la „Tomis" cu Andrei, cu actorul acela mărunțel, pe care nici nu știa bine cum îl cheamă, deși se cunoșteau mai de mult și care se purta întotdeauna atent cu el, ba, prea

alent citeodată, și cu încă vreo doi despre care nu știa precis cu ce se ocupă. Știa că citește „Secolul XX”, pentru că atunci când nu vorbeau despre femei, întorceau pe față și pe dos cite un fragment de roman citit de prin revistă. Apoi mai venise tipul acela lung și pletos, care nu se prezenta niciodată pe numele său adevărat, Vasile Proșteanu, ci numai cu pseudonimul Bazil Lespezi. Avea, se pare, ceva talent și ascară îl auzise recitându-și versuri cu glasul îngroșat cu deasila, dar și de țigările proaste ce le fuma. Tipul încercase pe la toate revistele bucureștene și apoi le luase la rînd pe cele din provincie, însă fără succes. În afară de „Mai încercați” și „Reveniți” la poșta redacției, nu obținuse altceva. Au zăbovit mult, aproape tot timpul tăcînd. Din cînd în cînd cite o observație plictisită. Andrei spusese că „Milcovul” s-a stricat, nu mai e ca altădată. Mai întorceau capul cînd intra cite o femeie, urmărind-o cu privirea pînă se așeza la o masă, apoi își relua poziția inițială. Și așa treceau serile și zilele, una după alta. Lunea era mai activă. Se comenta etapa la fotbal și șansele Rapidului. La asta se pricepea toată lumea.

Își aprinse altă țigară. Poate, ar fi trebuit să persevereze. Teatrul este o meserie în care simți că te realizezi, spusese el altădată. Ai succes și știi că faci ceva oarecum ieșit din comun. Și apoi plictiseala, îngrozitoarea plictiseală, care întunecă și acrește toate lucrurile. Orice meserie presupune un grad de repetabilitate, de reluări, la intervale mai mari sau mai mici de timp. Dacă lucrul ce-l

faci îl repeți la intervale mai mari, merge, dar dacă ești nevoit să-l repeți prea des, zilnic și chiar aproape fără nici o schimbare, se produce inevitabilul: te plictisești. Și de aici încep toate relele. Nimic nu-ți mai place și nu te poți bucura de nimic. Te blazezi. Nu te mai poți mira de nimic, iar când se întâmplă și asta e mai rău decât orice. Mirarea este o chestiune de energie la urma urmei. Când nu mai ai energie, pofta de a trăi dispare și începi să lași lucrurile să treacă pe lângă tine. Devii absent și toate astea se trag de la ceea ce faci zilnic, fără nici o plăcere. „Tezele” astea le susținuse cu puțin timp în urmă în fața lui Andrei, care îl aprobase tăcut.

Sorbind încă o înghițitură recunosc că serviciul său ar fi putut fi, totuși, interesant, dacă ar fi încercat să-l ia în serios. Dar n-avea rost — se justifică tot el — din moment ce și angajarea sa fusese, într-un fel, doar formală. Un prieten care-l cunoștea pe director îi spusese că întreprinderea avea nevoie de un instructor cultural. Se apropiiau concursurile de teatru și de brigăzi artistice de agitație și ei nu făcuseră nimic, deși aveau în planul sindicatului să participe. Așa că l-au angajat pe schemă figurînd ca inspector, revizor, sau așa ceva, dar în realitate urma să se ocupe de „probleme artistice” cum spusese președintele sindicatului. Auzise el că și prin alte locuri se făcea la fel, așa că i s-a părut firesc. La birou mai venea cînd nu avea treabă pe la teatru. Cîteodată simțea o jenă față de ceilalți angajați. Mai ales la încheieri de lună, cînd se lucra de dimineață pînă seara,

dădea și el o mână de ajutor. Când concursurile de amatori se terminau, începea cu repetițiile la Buftea sau la teatru. Directorul închidea ochii. Ceilalți ce să facă? Dacă directorul accepta situația, nimeni nu avea curajul să zică nimic. Și așa s-au scurs câțiva ani. Pe la colțuri, oamenii birfeau că ia bani de pomană și că nu-l vede lumea cu săptămânile prin întreprindere. La început se simțea prost și îi era rușine, dar cu timpul obișnuința îi pusese o platoșă groasă împotriva vorbelor și a privirilor neprietenoase.

Ceru și o cafea. Oricum, ar fi trebuit să recunoască: doar uneori pleca de la servicii pe platoul de filmare sau la teatru, pentru că foarte rar apuca să ia ceva la distribuirea rolișoarelor sau a figurației cel mai adesea. Mai mult zăbovea prin cercurile de actori și prieteni de-ai acestora. Diminețile, prin baruri, nici nu știai cum trec! Mai o birfă, că, har domnului, în teatru sînt destule, mai un coniac, mai o discuție despre vreun spectacol „interesant” (calificativul acesta te scutea să spui ceva mai precis), mai o cafea, și uite așa, venea masa de prînz. După-masă dormea, citea cîte ceva, iar seara nu se punea problema că n-ai ce face. Ba, dimpotrivă, nu puteai birui să fii prin toate locurile pe unde ai fi vrut și să faci tot ce ai fi dorit într-o singură seară. Dar, ia stai puțin: de fapt ce făcea seara? Nimic, sau, mai bine zis, reluai tot ce ai făcut dimineața. Seara, e însă mai plăcut. Parcă se schimbă atmosfera și oamenii au vervă. Se discutau și lucruri interesante cîteodată. După ce Ionescu ieșise din modă, discutau despre Beckett, deși

puțini îl citiseră, dar în orice caz păreau informați. Știau și ce și cum montase Comedia Franceză cutare piesă, dar și cum o montase Teatrul de stat din Satu-Mare. Radu iubea mult teatrul și nu pentru culisele și cancanurile sale, sau nu numai pentru asta. Dorea sincer ca odată și odată să poată fi actor cu adevărat. Examenul de admitere de la teatru nu i se păruse concludent. Ajunse pînă la ultima probă și nu putuse intra. Știa că nu toți cei talentați pot încăpea în cele cincizeci de locuri și credea că din cincizeci intrați nu toți erau talentați sau nu puteau fi toți. Mai ales acest din urmă gînd îl consola. Și avea nevoie de o consolare.

Privi pe geam. Cîmpia începea treptat să se frîngă. În zare se profilau ceșos primele dealuri. Parcă și timpul devenise mai răcoros.

Fără să-și ceară permisiunea, la masa lui se așeză un tip bătrîncios, cu fața obosită și ochii injectați, care-i zîmbi jovial. Ceru și el un coniac. Se frămîntă puțin în scaun, căutînd un pretext pentru a deschide discuția. Radu simți asta și dădu să se ridice. Dar era prea tîrziu.

— Trenurile fără restaurant n-au haz, domnule!... Prima întrebare pe care o pun cînd iau biletul e asta : „Are restaurant”? Dacă are îl iau, dacă nu, nu. Altul. Asta are și l-am luat.

Radu zîmbi silit și nu știu ce să răspundă. Omul se mai foi puțin și continuă privind în paharul aproape gol :

— Mă duc în stațiune. Sper să mă distrez. Dacă o să fie lume veselă și o grădină des-

chisă pînă tîrziu, o să am ce face. Mai adu unul, ceru ospătarului.

Ar fi vrut să plece. Îl enerva prezența individului dar, ca de obicei, se jena să facă un gest hotărit, care ar fi displăcut. Răbdă. Se prefăcu că privește cu interes peisajul mereu schimbător.

— M-au răpus turneele astea prin orășele și sătulețe. Un public, dom'le, vai de capul meu! Pricepe teatrul, cum pricep eu muzica de cameră. Dar ce să facem? Cultură de mase, de...

Radu aproape că sări de pe scaun. Se stăpîni cu mare greutate. Va să zică și ăsta era actor. Cine dracul l-a adus aici, tocmai la masa lui! Nici în tren nu poate scăpa de teatru.

Tipul sporovăia înainte. Despre ultimul turneu, despre peripețiile avute. Îl auzea, dar nu înțelegea aproape nimic. Îl privi mai îndeeaproape. Nu era bătrîn cum i se păruse. Era mai mult îmbătrînit înainte de vreme. Grăsuț, puțin cărunt la tîmple și cu un început de chelie. Să fi avut poate patruzeci de ani. Era mai mult uzat. Pungile de sub ochi trădau o viață dezordonată. Era însă vioi și vorbăreț. Ce roluri putea juca oare? Comice, desigur sau de escroc sentimental și balcanic. Deveni mai atent, sau încercă să fie.

— ...și zice maestrul: măi Vănescule, hai să vedem ce se poate face în cîrciuma asta, că alta nu-i prin tîrgul ăsta.

Vănescu... Habar n-avea de un asemenea actor. Unde o fi jucînd? El îi cunoștea aproape pe toți din teatrele bucureștene. Ascultă apoi o poveste cu o doamnă din provincie înnebunită după „artiști” pe care îi chema la

ea acasă după spectacole și le oferea o masă „ca la nuntă”.

Nu mai putu răbda. Își ceru scuze cât putu de amabil, spunînd că nu se simte bine și se refugie în compartiment.

Gîndurile se întoarseră fără voia lui la cele ce se întîmplaseră în vremea din urmă. Ar fi vrut să uite totul, dacă s-ar fi putut asta. Nenorocirile sînt uneori folositoare, gîndi el. Cîtise asta într-o cronică a unui scriitor care făcea filozofie pe teme sportive. Dar din toată povestea asta nenorocită cu ce dracul să rămii? Își mai aprinse o țigară. Unde mergea acum? Ce va face? Dacă Horia nu putea să-i găsească nici un serviciu? Sau dacă pur și simplu n-o să-i convină venirea lui acolo? Horia știa ce viață dusese el la București. El e probabil un ins respectat în orașelul acela, privit ca un om serios și s-ar putea să-i fie teamă să-l recomande să lucreze undeva pe răspunderea lui. Știîndu-l cum este, s-ar putea să-i declare foarte amabil că orașelul fiind mic, fabrica la fel, nu se mai găsesc posturi pe acolo, dîndu-i astfel să înțeleagă că ar fi bine să plece. Să plece, dar unde? Ce-ar face în acest caz? În altă parte nu avea pe nimeni. La București nu se va întoarce în nici un caz. Terminase definitiv cu viața mondenă. Îi fusese deajuns. Simți un fior trecîndu-i prin spate. Nu e un lucru neglijabil să stai în capitală. O țară întreagă se înghesuie să intre în ea, dacă ar încăpea. Și cîte căsătorii nu se încheie, în care unul din parteneri aduce cea mai de preț zestre: un buletin de București. Dar vorbind serios, locuind în București poți să-ți satisfaci cele mai pretențioase dorințe.

Ai tot. Nenorocirea e că avînd de toate, nu faci pînă la urmă nimic, dacă n-ai cap. Doamne, și ce intenții frumoase avea cînd venise în București. Trecuseră ani destui și cu ce se alesese? Fiecare lucru părase frumos la vremea lui, acum însă devenise totul searbăd, dezolant de searbăd. Dacă s-ar întoarce, ar trebui s-o ia de la capăt. Sila ce-o simțise la plecarea de acasă îi reveni din nou. Nu! Pentru nimic în lume nu! De ce să se întoarcă? Nu avea, de fapt, — abia acum își dădea seama — nici un prieten, nici măcar unul, dar bun, adevărat. Cunoștințele din cercurile prin care se învîrtea erau în majoritate oameni care nu aveau nimic comun unul cu celălalt decît coniacul, cafeaua și lipsa unui lucru mai bun de făcut (care îi și unea prin baruri sau acasă la unul din ei). Chiar și Andrei — acum toate i se păreau limpezi, dar de ce tocmai sau abia acum? — îl căuta mai ales cînd părinții lui nu se mai arătau dispuși să-i achite renta pentru cafea, coniac și țigări. Altfel, nu prea se prăpădea după el. Chiar îi și spusese odată că el, Radu, e un tip destul de plictisitor, pentru că nu știe să ia viața în glumă, că pune suflet în fleacuri (fleacul fusese o poveste murdară a lui Andrei cu o elevă de clasa a X-a). Și totuși, e bună nenorocirea din cînd în cînd. Întrebarea e de ce e bună. Și iar fără să vrea îi reveni în gînd toată întîmplarea aceea nenorocită. Cum dracul ajunsese pînă acolo? De fapt, Andrei purta vina pentru toate. Dar nu. El cu ce fusese mai bun din moment ce acceptase și chiar găzduise uneori ceaiuri? E drept nu dintre acelea care începeau cu poezie și se terminau cu promiscui-

tăți. Se iluzionase că fac banchete de filozofi, de esteți rafinați, subțiri și subtili. Doreau să pară intelectuali cu gusturi, cu o perversitate ce și-o doreau estetică. Poate că la început intențiile fuseseră cinstite și sincere, iar ceea ce făceau la fel. Se întâlneau și citeau versuri, beau o cafea, un coniac, discutau, uneori — asta mai tirziu — dansau. O vreme a fost așa. Apoi Andrei adusese niște fete care doreau să se distreze și cum lumea se plictisea de versuri, s-a renunțat treptat la ele. E drept că le plăcea să creadă că atmosfera e foarte intelectuală și poate că pînă la un punct fusese. Se discuta teatru, film, se mai birfea cite un actor. Atunci era plăcut și intim. Un păhărel de coniac aducea un plus de vervă și chiar dacă păhărele erau mai multe, nu se întâmpla nimic rău. Dar fetele care veneau să se distreze — pe atunci ele erau cam aceleași de fiecare dată — începură să schimbe obiceiurile întîlnirilor. De fapt, Andrei spusese o dată, cînd se amețise nițel că tocmai de asta le și adusese, că el le cunoștea mai de nîlt și nu erau din cele care fac nazuri, chiar dacă ești prea îndrăzneț cu ele, ba, dimpotrivă... Și pe nesimțite totul se schimbă. Se bea mai mult, se dansa așa cum văzuseră ei într-un film în care acțiunea se petrecea în baruri de noapte. Și de aici începuseră și celelalte. Nopti albe petrecute una după alta, în care jena era ridiculizată și totul devenea posibil. Probabil că lucrurile ar fi mers încă destulă vreme astfel, dacă Jean, care se dădea de fiecare dată drept regizor la Buftea, n-ar fi avut ideea aceea nenorocită. Acosta femei, de obicei foarte tinere și frumoase, spunîn-

du-le că e în căutarea unei interprete pentru viitorul său film. Le chema acasă pentru a le face o probă de fotogenie și așa începea totul. De la fotogenie, că naive se găseau. Jean le propusese într-o zi să facă el rost prin această metodă de niște fete tinere, „prospături”, vorba lui. „Vă aduc, mă, niște trufandale, cum n-ați gustat voi niciodată”. Și într-adevăr Jean se specializase în fete tinere, eleve chiar, care, credule se și vedeau stele de cinema. Nu întotdeauna reușea. Avea și eșecuri. Nu arareori era repezit pe stradă sau dacă fata — ca să scape de el — promitea că vine, nu o făcea. Și chiar cele care veneau, multe nu acceptau „proba de fotogenie” așa cum o dorea el. Jean recunoștea că luase destule palme. Dar avea și izbânzi, din păcate, destule.

Propunerea lui fusese primită atunci cu entuziasm aproape de toată lumea. Cîțiva spusaseră că nu e, totuși, bine să se încurce cu fete tinere, eleve mai ales, că s-ar putea să aibă complicații cu școala, cu părinții. Dar cînd Jean adusese pentru prima oară două, foarte tinerele, aproape nimeni nu mai obiectă. Prezentările fură foarte ceremonioase. Jean îi făcea în cîteva secunde pe toți: cunoscutul actor..... apreciatul poet... talentatul regizor... pictorul... și fetele au fost atît de impresionate de lumea asta a artiștilor încît nu îndrăzneau să scoată o vorbă. După aceea Jean a mai adus cîteva. Pe toate le pregătea special pentru a nu le trezi nici o suspiciune. Pregătirea consta dintr-un lanț întreg de minciuni bine puse la punct, încît fe-

tele aveau impresia că au intrat în cercul cel mai înalt al vieții artistice bucureștene.

Așa a cunoscut-o pe Lidia. Jean o adusese într-o după-amiază. O acostase după tipicul obișnuit. Fata venise mai mult din curiozitate, pentru că nu dorea să facă teatru și nici cinema. O atrăgeau mai mult complicatele formule ciclice ale chimiei organice. Jean insistase mult și ea acceptase. Nenorocită clipă ! Radu se gândi cum arăta Lidia atunci. Părea înaltă datorită corpului zvelt și felului drept de a merge. Avea ochii extrem de negri, încît, fără să vrei, în ei îți opreai privirea de la început, dar nu puteai s-o faci mult timp, adîncimea lor pă-rînd că te absoarbe într-un gol imens, pri-mejdios, dar și fascinant în același timp. Pă-rea un copil la început, dar grația femeii ce va să vină din ea, cîștiga teren biruitoare. Vorbea puțin și fără să se aventureze în discuții care i se păreau că o depășesc. Avea și o oarecare răceală, dar — asta a observat mai tîrziu, — și o anumită tandrețe firească de a se purta cu oamenii, după ce îi cunoștea mai bine. Radu a avut impresia că Lidia emana atunci un anume ceva, nedefinit, care o făcea să pară mereu înconjurată de un strat protector de grație și mîndrie simplă, de un aer cu arome neștiute, care o izola parcă de ceilalți oameni. Și i-a plăcut de la început Lidia. Aproape că i-ar fi mulțumit că Jean o adusese, deși, la drept vorbind, nu putea să-l sufere. A căutat să se apropie de ea și a făcut tot ce se putea, pentru a o determina să revină la cercul lor.

Mai de hatîrul lui, mai din plăcerea de a fi flatăată de niște oameni atît de serioși, ea acceptă să se mai întîlnească cu ei. Radu se bucura că astfel va avea ocazia s-o mai vadă și după mai multe asemenea întîlniri, Lidia și celelalte fete se obișnuiră și rămîneau uneori — sîmbăta mai ales — pînă la ore destul de tîrzii. Aproape toate fetele aduse de Jean erau eleve, iar celelalte terminaseră cu un an-doi înainte și nu reușiseră la facultate. Ceaiurile începură de la o vreme să fie mai intime și să se întindă pînă după miezul nopții. Acasă fetele spuneau că au fost la o colegă, la un film, la o plimbare și nu izbucnise nici un scandal. Toată lumea era liniștită. Lidia, care locuia la o mătușă, părinții ei fiind undeva departe în provincie, putea lipsi fără nici o grijă. Mătușa era singură și lucra în ture, așa că se întorcea uneori abia dimineață, fără nici un fel de complicații.

Jean reușise la un moment dat prin pile și intervenții la „nivel înalt“, să obțină o garsonieră într-un bloc vechi situat în centru, dar pe o stradă liniștită. La etajul unde stătea acum mai era doar un apartament în care locuia o familie plecată de doi ani în străinătate, așa că nimeni nu vedea cine și cînd ieșea din garsonieră. Pereții fiind groși, nu se prea auzea cînd magnetofonul începea să debiteze twisturi. Băieții plăteau lui Jean un fel de chirie pentru organizarea ceaiurilor, bineînțeles plus cota — parte din costul consumației. Și nimeni nu obiecta, deși toți știau că Jean scotea bani frumoși din treaba asta (mai ales că-i înșela la socoteala fiecărei seri).

Într-una din ele — Radu simți iar sila aceea ciudată — cînd lumea se încălzise bine, Jean și Andrei începură, așa într-o doară o discuție, neglijind parcă pe ceilalți, însă destul de tare ca ei să audă. Începură cu banale și inofensive constatări pe seama zăpușelii îngrozitoare din noaptea aceea, apoi își exprimară părerea despre vestminte în general, despre inutilitatea lor pe vreme călduroasă. De aici alunecară la niște considerații de-a dreptul stupide despre „ipocrizia” oamenilor, a femeilor în special, care la ștrand umblă aproape goale, iar peste jumătate de oră aceleași femei la o masă de restaurant sau la cinema își acoperă grijulii genunchii cu fusta. Apoi, întîi mai pe ocolite, iar după aceea din ce în ce cu mai multă impertinență, pledară amîndoi, Andrei și Jean, pentru abandonarea hainelor pe o vreme înăbușitoare ca cea de atunci, ei chiar începînd fără jenă să se dezbrace și îndemnîndu-i și pe ceilalți să facă la fel. Băieții o făcură cu destulă grabă, fetele s-au opus la început...

În atmosfera aceea cu aburi de cafea și ameteți de coniac, ideea aproape că nu întîmpină rezistență. Radu afluase ulterior, că Jean și Andrei avuseseră grijă în prealabil să amețească bine fetele. Le-au dat amestecat vin cu coniac și abia apoi au început discuția. Lidia a protestat la început cu destulă hotărîre, dar, prinsă în vîrtejul general, n-a mai avut puterea să se opună. Băieții pînă la urmă foarte deciși, dezbrăcați cu toții, au invitat fetele la dans. Era un tango argentinian — ales anume — ritmat și insinuant. Îmbrățișați în cadența pașilor tîrîți pe parchet, fetele a-

proape silite, furate de iureșul ce se dezlănțuise, au acceptat să li se scotă bluzele și așa despuiate își continuară dansul în brațele înfrigurate ale băieților, mângându-le febril rotunjimile umerilor fierbinți. În prima seară lucrurile n-au mers mai departe, dar a însemnat trezirea gustului pentru astfel de petreceri. Mai târziu, însă, dansau seri întregi acoperiți doar de sumarul costum de strand. Și de aici au început toate.

Radu își trecu palma peste fruntea transpirată și închise ochii. Doamne, ar fi trebuit s-o scoată pe Lidia din cloaca asta mizerabilă. Dar când, în sfârșit, se decisese era prea târziu. Lidia nu mai era fetița de la prima lor întâlnire... A încercat, dar s-a lovit de ostilitatea generală. L-au numit trădător și l-au amenințat că-l „excomunică“, deși într-un fel o făcuse deja singur, nemailuînd parte la petreceri. Chiar Lidia — ce prost își alsese momentul să discute cu ea tocmai când era amețită — îi spuse suflîndu-i în față fumul țigării „Kent“ ce o fuma cu o mină plictisită: „Ce dragă, vrei să mă monopolizezi? Doar tu îmi spuneai odată că nu se cade să fim individualiști“.

Ar fi trebuit să fie mai decis, să intervină la timp. Ar fi trebuit! Dar n-a făcut-o! S-a mulțumit să nu mai participe.

Ah! Și seara aceea îngrozitoare. Radu simți că-l trec fiorii. Auzi parcă aievea soneria și apoi o voce în hol:

—Toată lumea rămîne pe loc. Nu mișcați! Apoi ofițerul de miliție urmat de alți doi în civil și încă unul cu aparatul de fotografiat pregătit. Fetele încercară să fugă în camera

cealaltă să-și ia rochiile, dar unul din cei în civil se postase în ușă, și între timp fotograful făcea poziție după poziție în pocnetul blitzului. El era singurul îmbrăcat, pentru că venise întâmplător să-l anunțe ceva pe Andrei și tocmai își lua fișul, pregătindu-se de plecare. Și ce-a urmat după aceea!... Anchete după anchete. Și apoi cealaltă nenorocire, cînd s-a constatat că Flora e gravidă... Și îngrozitoarea scenă de la una din ședințele de interogatoriu la care fusese chemat, cînd mama Florei, o biată femeie de serviciu, bătrînă și bolnavă, aflînd că și el fusese în grupul acela îl scuipase în față, strigîndu-i cu un dispreț ucigător: — Să-ți fie rușine, porcule!

Radu se chirci simțind din nou că e strivit, nimicît. Se uită speriat în jur. Observă că bătrînica de pe bancheta din față îl privește intrigată. Ieși pe culoar. Încercă să-și revină. Scăpase doar pentru că fetele depuseseră mărturie că el nu participase deloc la întîlnirile lor de cînd începuseră urgiile. Andrei se aranjase mai ușor decît își putuse închipui. Intervenise cineva de sus și se mușamalizase aproape toată afacerea. Dar, aflase că, totuși, părinții și profesorii fetelor izbutiseră să redeschidă ancheta. Era un zvon. Andrei părea destul de liniștit aseară. În orice caz el, Radu, era scos definitiv din cauză. Reintră în compartiment după o vreme. În fond nu pleca de frică, nu fugea și, totuși, era o fugă. Dorea să scape de ceva, de o obsesie sau de un pericol... Încercă să doarmă în colțul lui. Dar somnul întîrzia să vină. Se încapățînă și ațipi pînă în cele din urmă, însă, la fiecare smucitură a vagonului îi cădea capul înainte și

se trezea. Iar ațipea. Visă așa cu întreruperi aproape tot la ceea ce se gândise pînă atunci. În vis, însă, întîmplările și chipurile oamenilor căpătară niște proporții monstruoase, de coșmar. Se trezi de vreo cîteva ori speriat. Transpirase. Scena de la miliție revenea mereu și mereu în vis. Deodată sări în sus. Cît dormise? Era noapte. Se uită la ceas îndreptîndu-l spre culoar unde era lumină. Aproape că ajunse la destinație. Își luă repede geamantanul și ieși pe culoar. Peste cîteva minute trenul opri.

Dar era o altă stație. Întrebă pe cineva. I se răspunse că la cea următoare trebuia să coboare. Îi era frig și somn. Tremura și avea un gust amar de tutun. Trenul opri în sfîrșit. Coborî. Gara era de fapt doar o căsuță fără etaj aproape cufundată în întuneric. Era trecut de miezul nopții. Privi în jur. Coboriseră doar cîțiva călători, care se îndreptau grăbiți înspre strada ce se zărea luminată slab în întuneric. În curînd peronul se goli de oameni. Trenul plecase deja. Era liniște grea și pustie. Doar un geam se mai vedea luminat în clădirea gării. Ce să facă? Nu știa adresa locuinței lui Horia. Îi scrisese la fabrică. Tresări. Dacă Horia nici nu primise scrisoarea? Dacă se pierduse cumva? Oare Horia nu-i răspunsese, sau nu ajunsese încă răspunsul la București? La urma urmei era tot una. O să-l caute. Dar pînă dimineța trebuia să rămînă aici în gară. Ocoli clădirea, căutînd intrarea în sala de așteptare. O zări și pătrunse în încăpere. Era beznă deplină sau i se părea, neobișnuindu-se încă cu întunericul. Aprinse un chibrit și zări o bancă. Puse geamantanul

la un capăt și se întinse acoperindu-se cu fișul. Era la fel de frig ca afară. Trebuie să fi fost un geam spart pe undeva. Încercă să adoarmă, dar nu izbuti. Tremura tot. Renunță să mai doarmă și pînă dimineată se plimbă printre bănci. Tîrziu de tot veni și dimineata, care-l găsi pe Radu aproape anchilozat de frig, nesomn și oboseală. Ieși în ulița din spațele gării. Era puțină lume și totul părea pustiu. Înaintă pe lîngă o clădire sumbră, cenușie. Era o cazarmă, pentru că văzu o santinelă la poartă. Traversă o linie îngustă de cale ferată și își continuă drumul pe străduța dreaptă căptușită cu pietriș mărunt. Casele aveau geamul la nivelul trotuarului, încît te uitai direct în camere, aproape fără să vrei. Erau foarte vechi și cîndva de mult fuseseră la înălțimea obișnuită, dar tot adăugîndu-se succesiv straturi noi de pietriș, strada se înălțase în așa fel încît avei impresia că, într-adevăr, casele se scufundaseră în pămînt. Apăru o platformă trasă de doi cai inenși și greoi.

Radu se opri și așteptă să se apropie de el omul ce traversa strada. Îl întrebă unde e fabrica. I se răspunse să meargă înainte, să traverseze „centrul” și apoi să o ia pe o stradă ce urcă puțin în pantă.

Încet, încet, strada se anima. Grăbiți, oamenii se îndreptau spre serviciu. Ajunse în „centru” — un careu de clădiri cu un etaj — și apoi o luă spre dreapta. Văzu niște case dărîmate. Probabil se construia ceva. Într-adevăr, după o cotitură apărură niște schele și apoi câteva blocuri în roșu.

Din ce în ce mai mulți oameni se îndreptau în aceeași direcție cu el. Se grăbi. Trebuia să-l prindă pe Horia înainte de a intra în fabrică...

Ajunse în curind în dreptul unui gard din prefabricate de beton și după cîțiva zeci de metri se ivi poarta largă, din bare sudate, a fabricii, prin care se zăreau niște clădiri înalte din cărămidă roșie și un loc întins în care erau parcate cîteva camioane.

Se postă la intrare și începu să aștepte. Spera ca Horia să nu fi sosit încă. Muncitorii îl priveau în treacăt, cu curiozitate. Costumul său elegant, de o croială modernă, cu haina tăiată pe ambele părți pînă mai sus de mijloc, cu pantalonii ușor evazați, nu a putut trece neobservat. Se strecură după o mașină parcată lîngă intrare.

Deodată îl văzu pe Horia. Fugi spre el.

— Horia!

— Radule!

Se îmbrățișară.

— Ai primit scrisoarea mea?

— Da. Acum două zile. Voiam să-ți răspund chiar azi. Mă bucur că te văd. Cînd ai venit?

— Astă noapte.

— Și unde ai dormit?

— În gară. Ce era să fac? Nu-ți știam adresa de acasă.

— Te rog să mă ierți acum. Trebuie să intru în „șut”, cum se spune pe aici. Uite cheia.

Îi explică apoi cum să ajungă la căminul unde locuiește el. Îi dădu un bilet pentru portar și-i spuse să-l aștepte pînă se întoarce de la lucru.

Radu o luă înapoi pe unde venise. Oraşul se insufleţise. Camioane încărcate cu buşteni grei stirneau nori prelungi de praf pe toată întinderea străzii. Ajunse la cămin şi după ce portarul îi arătă camera, se spală, mîncă nişte biscuiţi ce-i avea la el şi se culcă imediat. Adormi repede şi se trezi abia cînd intra Horia.

— Hai la masă !

— Unde ?

— Ți-am aranjat un bon de flotant la cantina noastră.

Cantina era într-o clădire scundă, probabil fost hangar sau așa ceva.

— Pe aici totul e ori prea vechi și dărăpănat, ori prea nou și atunci nu e terminat. Acum abia se trezește tîrgul ăsta adormit. Să vezi ce o să fie peste doi-trei ani.

La început, să-ți spun drept, îmi venea să urlu. Îți dai seama. Veneam după cinci ani petrecuți în București. Teatre, operă, cinematografe, expoziții, restaurante elegante, dans, fete multe și drăguțe. Iar aici... Nu-ți mai spun... Mi se părea că sînt surghiunit.

Radu făcu ochii mari. Horia avea reputație de točilar încă din liceu, iar la facultate nu era cunoscut altfel.

— În primele săptămîni umblam ca un leu în cușcă. Nimic nu-mi plăcea. Locuiam într-un dormitor de treizeci de paturi. La uzină toate mergeau prost. Instalația electrică, de care ar fi trebuit să mă ocup eu, era o cîrpitură jalnică. Un motor nu mergea din plin, unul singur măcar, și nimeni nu știa ce trebuia făcut. Fabricuța asta are vreo patruzeci de ani și de atunci nu știu dacă s-a schimbat ceva

pînă anul trecut. Și pînă s-a pus lumea pe treabă a fost o luptă întîi cu oamenii, care erau foarte neîncrezători, mai ales că era vorba de a face productivă fabrica, de a o mări... Ah, dar iartă-mă, nici nu știu dacă te interesează toate acestea. Tu aveai alte preocupări...

— Nu, nu, povestește-mi. E ceva absolut nou pentru mine.

— Nu, lasă. O să te plictisească. Dar să-ți spun mai departe. Ce făceam eu la început? Veneam acasă... la cămin. Nu cunoșteam pe nimeni. Mergeam după-amiază la singurul restaurant și stăteam ceasuri întregi privind fix în halba de bere goală, fumînd în cîteva ore un pachet de „Mărășești”. Eu care nu băusem niciodată mai mult de două beri începusem să beau berea cu rom. Și totul părea pustiu, oamenii străini, indiferenți. La fabrică discuții interminabile, ședințe de zile și nopți, dar treabă... să nu mai vorbim. Perioada asta de acomodare a fost un chin greu și prelungit, nu așa cum am citit într-o nuvelă dintr-o revistă literară, unde un tînăr și inimos absolut, de cum a ajuns la locul de repartizare — ceva asemănător cu acesta — și-a umplut cu voluptate pieptul de aroma tare a brazilor de prin împrejurimi, a dat două replici entuziaste despre frumusețea locurilor, a vorbit în prima ședință de producție luîndu-și un angajament impresionant și, scuipîndu-și în palme, s-a pus pe treabă, scriînd și un articol combativ la gazeta de perete, despre fierul vechi ce zăcea în curtea fabricii. Peste două luni era evidențiat, peste trei șef de secție, iar peste patru, înșurat și fericit, iar în final

nuvela are o lozincă care sună cam așa : — Veniți cu toții aici, frați absolvenți, e frumos, bine și e interesant. Veniți !

Radu zîmbi amuzat, însă Horia se pornise și părea furios. Între timp se ridicaseră de la masă și o porniră spre grădina de vară a restaurantului.

— Să luăm o bere și să-ți povestesc mai departe. Ospătarul le aduse halbele și sorbiră cîte o înghițitură.

— Cu mare greutate s-a pus fabrica pe picioare. A fost nu o luptă, ci o încheștare aspră care mi-a răpit tot timpul de care dispuneam și n-am mai avut cînd să mă plictisesc. De dimineața pînă seara, un grup de oameni plini de o voință pe care nu le-o bănuiam la început, m-au luat după ei. De fapt, tocmai acei oameni au fost marea mea revelație. Nu mi-am putut închipui, niciodată pînă aici, cîtă dîrzenie scot la iveală oamenii cînd vor să facă ceva serios. A fost o treabă despre care nu știu dacă era frumoasă, dar știu că am prins fără să-mi dau seama, gustul luptei, al competiției, aș zice. Autorul nuvelei mai sus povestite ar fi scos din treaba asta o povestioară plină de romantism. Și-ar fi presărat fabrica lui cu lozinci, ar fi înfipt pe fețele transpirate ale oamenilor niște zîmbete ce ar fi voit să spună „Vai ce bine e !” Noi nu zîmbeam, ci înjuram cu năduf că lucrurile nu merg cum trebuie. Să mă auzi cum înjur cînd mă înfurii. Dacă a avut munca asta o poezie ? Poate azi ni se pare, dar atunci nu aveam timp s-o observăm. Și pe nesimțite m-am legat de tot ce vezi pe aici. Dar aș minți dacă aș spune că n-am vrut de vreo cîteva ori să

plec. Un fost coleg de facultate îmi scria că are un post pentru mine la Braşov la o fabrică de dulciuri. Îţi dai seama, în plin centrul Braşovului! Îmi făcusem şi bagajul, când văd că vine un muncitor şi-mi spune că s-au ars nişte motoare. Am lăsat geamantanul şi am fugit la fabrică de unde am ieşit noaptea, la douăsprezece. Uitasem de plecare şi m-am mirat când mi-am văzut lucrurile împachetate. Aproape că-mi venea să cred că altcineva a făcut treaba asta. În sfârşit... ajunge. Nu ascund faptul că uneori mi-e dor de Bucureşti, sau poate mai bine zis de ceva asemănător, de altceva decît ceea ce este aici. Dar furat de treabă, uit iarăşi. Uşor nu este nici acum, dar oricum e altfel decît înainte. Să nu-ţi închipui că toate merg bine, că sînt cu totul mulţumit. Dar fac ceva... şi-mi place munca asta, a început să-mi placă, adică...

Radu asculta cu gîndul împărţit parcă în două. Aici, acum, Horia şi înainte, în altă parte, el, unde fusese pînă acum. Da, nu va fi uşor. Va rezista oare, mai ales el, care nu are nici o meserie? Oricum, Horia era inginer. Era altceva.

— Dar, iartă-mă m-am luat cu vorba şi nici nu te-am lăsat să-mi spui nimic despre tine.

Radu stătu puţin pe gînduri. Va trebui să-i spună tot. Avea nevoie de aşa ceva, o nevoie omenească, aşa cum ai nevoie de o baie după ce ai umblat mult timp prin praf şi noroi. Se uită la halba pe jumătate goală. O sorbi pînă la fund şi mai ceru încă două. Îi era greu să înceapă. Simţea un nod în gît, o piedică în calea vorbelor. Îşi aprinse nervos o altă ţigară şi începu ezitînd, căutîndu-şi cuvintele, a-

legindu-le cu grijă, de teamă ca nu cumva Horia să se sperie de ce va auzi. Apoi începu să vorbească din ce în ce mai repede, ca pentru a scăpa de o greutate care-l încovoiasă de prea multă vreme. Spuse tot. Nu lăsă nimic. Cu duritate. Și mai ales, nu se dezvinovăți.

Horia îl ascultă tot timpul tăcut, privindu-l țintă. Doar din când în când își trecea degetele prin țepii aspri ai bărbii nerase. Radu termină. Tăcură. În grădină nu se mai afla nimeni. Era destul de târziu. Se lăsase o jenă, o stinghereală, și sila aceea care-l urmărisese încă de la plecarea din București reapăru. Oricum, însă, se simțea ușurat, dar îi era teamă să privească în ochii celui alt. Nici unul nu avu curajul să spargă gheața. Brusc, parcă și vremea se răcise. Tăcerea continua. Ospătarul apăru și sparse binefăcător liniștea :

— Domnii mai dorește ceva ?

— Da, tot bere.

Se desleștară parcă din scaune. Radu întrebă încet :

— Ce zici ?

Horia dădu din umeri :

— Știu și eu ? Dacă nu te-aș vedea în fața mea, aș crede că am citit o poveste, o nuvelă a unuia care și-a propus cu orice chip să scandalizeze pe cititor, și de... în literatură... poate că... Tăcură iar. Băură.

— Aș vrea să-mi spui un lucru.

— Care ?

— Când ți-ai dat seama că tot ce făceați acolo era o porcărie ?

— Aici e nenorocirea, îl întrerupse Radu.

Că a trebuit șocul acela, întîmplarea cu miliția, ca să-mi dau seama. Deși și înainte de asta eu nu mai veneam pe acolo.

— Dar cit te-ai dus se petrecuse ceva mai... deosebit?

— Nimic prea grav.

— Nimic prea grav, pe dracu! Consideri că era grav doar cînd... Horia se stăpîni.

Tăcură o vreme.

— Tu ce crezi? Ești vinovat?

— Depinde, dintr-un punct de vedere...

— E adevărat că pot exista mai multe puncte de vedere așa cum există fapte care nu sînt penale, dar care merită o pedeapsă la fel de aspră ca și cele penale. Sau poate tocmai că nu faci un anumit lucru pe care ar trebui să-l faci dacă ai fi om cînstit, meriți să fii pedepsit. Tu ai încercat să lupți într-un fel, să le trezești pe nenorocitele alea sau te-ai mulțumit să dispari de teama urmărilor ce ar fi putut surveni?

Radu nu răspunse. Da, lașitate exista. Nu în faptul că părăsise acum Bucureștiul, ci pentru că nu făcuse nimic atunci cînd se mai putea face ceva. Nu trebuia să-i lase nici pe ceilalți... Trebuia făcut ceva...

— Dacă s-ar redeschide ancheta crezi că ai fi culpabil?

— Nu știu, dar vreau să fii convins că nu de teamă am fugit din București. Aș dori să scap de viața aceea. Sînt obosit...

— Bine, să lăsăm asta. Ce ai de gînd să faci acum?

— Spune-mi tu asta.

— Eu o să-ți caut un serviciu în fabrică.

Apoi tu vei hotărî ce o să faci mai târziu.

Plătiră şi ieşiră în stradă. Era târziu şi oraşul era pustiu aşa cum i se păruse şi astă noapte în gară.

A doua zi Horia îl luă cu el la fabrică şi nu mult după aceea Radu fu angajat pe un post de normator şi îşi începu traiul obişnuit al oricărui alt locuitor din oraşel.

Era greu, şi mai ales dimineaţa când trebuia să se scoale la şase, i se părea că e cel mai nenorocit om din lume. Nu se putea obişnui şi era indispus aproape toată dimineaţa din cauza asta. Dar nu se plîngea de nimic. Cu Horia vorbea puţin, doar cît era nevoie, pentru că acesta adesea avea treabă la fabrică şi după-amiaza. Rămînea singur aproape tot timpul. Încercă să citească ceva. Nu putea. Gîndurile îi erau departe. Avea destule de făcut la servicii şi muncea cu trageri de inimă poate din dorinţa de a uita, de a se obişnui cu noua viaţă. Dar mergea greu. Şi se simţea mereu străin şi singur. Oamenii din jur îl priveau cu neîncredere.

Într-o zi, în urma unei discuţii mai aprinse cu un muncitor, acesta îi strigase dispreţuitor :

— Cu domnişorii din Bucureşti, nu prea faci treabă aici ! Poartă nasul pe sus !

Îi fusese ruşine şi ciudă. După lucru se întoarse acasă şi începu să-şi facă febril bagajul. Era aproape gata, cînd pe uşă intră Horia. Se priviră tăcuţi. Horia se apropie şi-i puse mîna pe umăr :

— Fii cuminte, Radule ! Pentru o ceartă n-are rost să pleci. Eu am avut destule din astea. Într-o zi era să mă bat cu un muncitor

care susținea că — vorba lui „ce, mă, înveți meserie pe tat-tu?”. Hai să bem o bere.

Trecu și asta. Au mai urmat și alte neplăceri. Timpul se țira încet. Venise toamna. Ploua zilnic. Totul i se părea apăsător. Dar lucrînd din greu, venea obosit, se culca, iar spre seară se plimba. Citea cîte o carte, mai vedea un film vechi. Treptat, treptat la fabrică începuse parcă să se simtă mai în largul lui. Și poate chiar lucrurile mergeau mai bine. Poate într-un fel se obișnuise sau i se părea că lucrurile încep să meargă mai bine. Și totuși... Uitarea nu venea... Avea mereu sentimentul că a lăsat ceva neterminat în urma sa, ca o datorie contractată pe care nu ar fi achitat-o unui creditor imaginar. De fapt, nici nu-și putea explica exact părerea sa despre cele întîmplate...

Nu luase încă nici o hotărîre definitivă. O să vadă mai tîrziu ce va face. Trecutul însă rămînea la fel de viu în memorie. Înțelegea că e vinovat.

Nu știa cît timp ar fi trebuit să treacă și ce ar fi trebuit să facă acum pentru că în sfîrșit să nu mai aibă această senzație.

Într-o zi, însă, primi la fabrică o citație să se prezinte peste trei zile în București, la tribunal. Înelemini. Se întoarse acasă. Va să zică tot trebuia să se facă într-un fel dreptate. Nu, nici nu se putea altfel. Știa acum de ce nu se poate desprinde cu totul de acel trecut nenorocit. Pentru că nu-și plătise toate datoriile, pentru că nu putea singur să-și dea seama dacă e vinovat și cît de vinovat este. Și atunci trebuia ca alții să-și dea seama și să decidă. Și era mai bine că toate interven-

țiile lui Andrei eșuaseră. Afacerea nu se putuse mușamaliza. Da, da, era mult mai bine. Probabil că tot Andrei dăduse adresa sa, căci el era singurul care știa unde plecase. Era mai bine așa. Orice s-ar întâmpla, cel puțin va fi liniștit după aceea.

Horia îl găsi gata de drum. Aflase deja că-i venise citația, așa că nu-l întrebă nimic. Îi luă geamantanul și i-l duse el la gară. Pășeau alături, tăcuți. Ajunseră în gară. Mai așteptară puțin. Apoi locomotiva șueră scurt și ascuțit. Trenul se urni greoi, obosit parcă. Se priviră. Horia îi strînse mîna :

— Nu uita să-mi aduci de la București cartea de care mi-ai vorbit.

c u p r i n s

Brățara cu inscripții	5
Trenul	23
Însemnări despre drumuri	39
Venise Eleonora	75
Imposibilele vacanțe	91
Dragă Laura	109
Strada	135
Proză fără personaje	143
Vila Icar	157
Somnul	185
Ana	195
Din ciclul „Întîmplări de la casa lui T” .	203
La umbră	213
Basm cu Darius	221
Romanță pentru E.	229
Cercul	235
Păpușa	245
Fuga	255

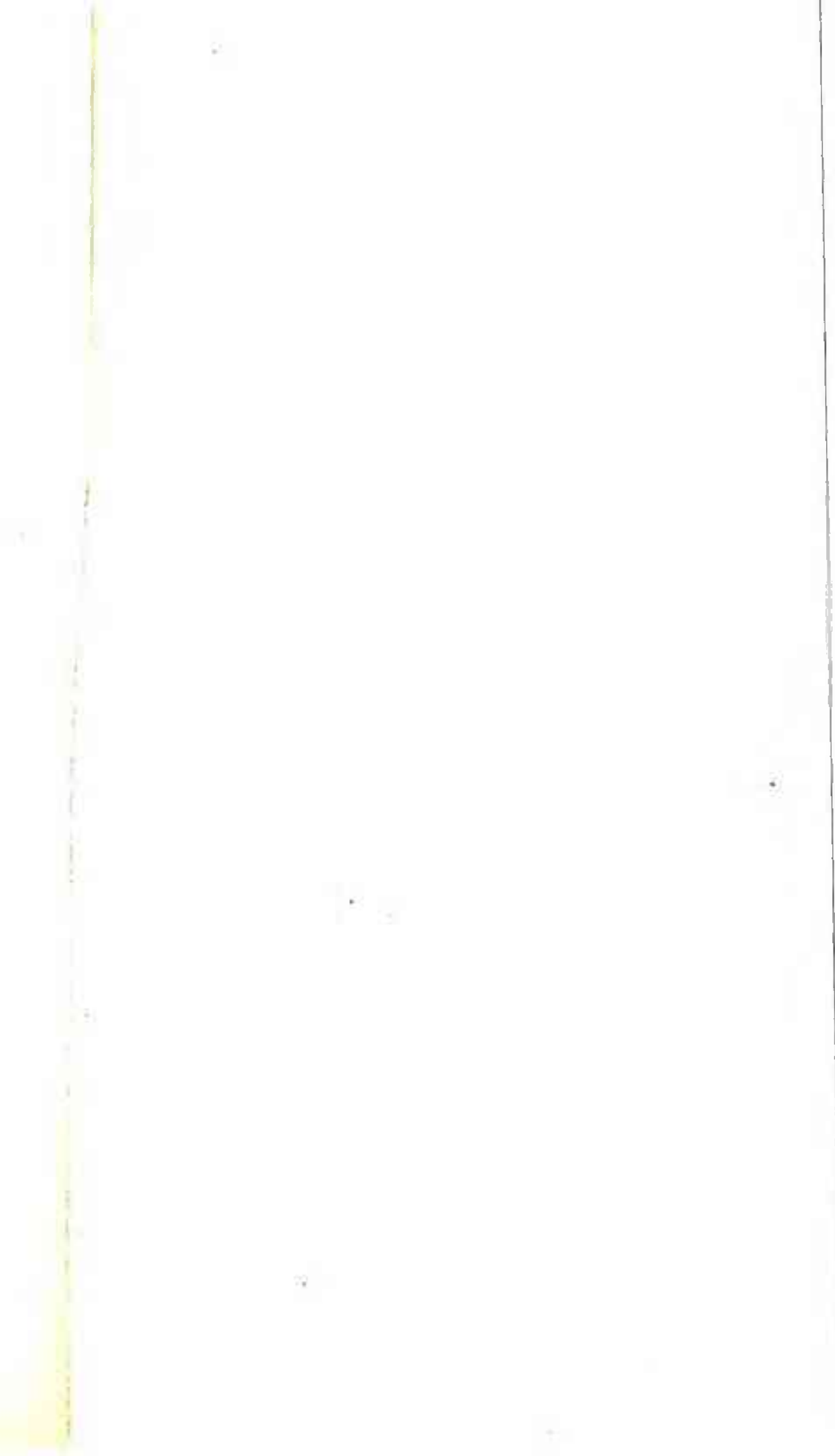
Redactor : MIHAIL GRĂDINARU
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI

Apăruț 1973. Format 61X86/24. Coli tipar 12
Tiraj 3900 exemplare

EDITURA JUNIMEA-PALATUL CULTURII
IAȘI — ROMÂNIA

Tiparul executat la I.P. Bacău sub coman-
da nr. 631/973. Str. Eliberării nr. 63

EDITURA JUNIMEA IAȘI

Prozele acestea țin mai mult de liric și de fantastic și pot fi înțelese ca o metaforă a justiției umane, a celei drepte și firești în care autorul lor nu va înceta să creadă niciodată. Ele sînt în același timp un efort de a face palpabil dreptul omenesc la vis, la visul ce anticipează o fericire, prelungind-o macar vag, drept la care cel care a scris această carte iarăși cu nici un chip nu poate renunța.

M-au interesat mereu responsabilitatea acțiunilor noastre, depășirea unor momente dificile, chiar tragice, pentru a înțelega eroarea și a ne apropia adevărul, căre numai el ne poate face onești și deci fericiți. Fiind astfel, vom fi noi înșine în toată bogăția noastră de oameni visători, frumoși, activi, puternici și iar visători...

Autorul e deci optimist, dar pentru asta trebuie să se mai îndoaie din cînd în cînd, ca să poată avea apoi ideea progresiei optimismului sau, să și-l poată verifica și consolida.